

NUR DERYASINDAN PIRİLTİLER

M. ZAKİR ÇETİN

NUR DERYASINDAN PIRİLTILAR

MUHAMMED ZAKİR ÇETİN

SÜEDA

NUR DERYASINDAN PIRILTLAR

SÜEDA Yayınları: 147

ISBN: 978-625-7575-06-5

Cumhuriyet Mahallesi
Aşık Veysel Caddesi
No: 72/A
Küçükçekmece/İSTANBUL
Tel: 0 212 671 51 80
www.e-sueda.com

Bu kitabın tüm hakları
SÜEDA Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.'ne âittir.
Kaynak gösterilerek ıktibas edilebilir.

Yazar
M. Zakir ÇETİN

Tashih
Kenan DENİZ

Mizanpaj & Kapak Tasarım
Ali PARILTİ

Baskı yılı
1. Baskı: 2021

Baskı ve Cilt
**Hayrat Neşriyat San. ve Tic. A
İsparta Matbaa Tesisleri**

Kuleönü / İSPARTA
Telefon: + 90 (246) 259 46 2
www.hayratnesriyat.com

FIHRİST

ÖNSÖZ.....	5
1. BÖLÜM MARİFETULLAH	7
Rabbü'l-Âlemin	9
Allah (cc) Hakkında Şüphe Edilmez	15
Bir Tabiatçı ile Münazara	19
Bir Evrimci ile Münazara	27
Ateistlerle Nur Sohbeti	35
Allah'tan Başka İlah Yoktur	43
Cenâb-ı Hakk'ı Tanıtmak	47
Her Şeyin Bittiği Yerde	55
Bitmeyen Birisi Vardır	55
Şerlerin Mayası Yokluktur	61
2. BÖLÜM KUR'AN-I KERİM	67
Besmelenin Fazileti	69
Besmele ile İlgili Bazı Hadis-i Şerifler	75
İhlas Suresinden Bir Damla	83
İnsandaki Duygular	87
Allah'ın Ayetlerini Satmak	95
3. BÖLÜM İBADET	103
İnsanların Fitrî Dini İslamiyet'tir	105
Ma'bud Yalnız O'dur	111
Niçin İbadet Ediyoruz?	117
Namazda Huşu	123

4. BÖLÜM MUHTELİF KONULAR.....	135
Günâhlar Kalbi Kör Eder.....	137
Musibetin Mahiyeti.....	143
Niyet	153
Dâvâ Adamı Olmanın Önemi	157
Hedef Sahibi Olmak	163
İslam Medeniyeti ile	167
Avrupa Medeniyetinin Mukayesesi	167
Şeytanın Beşinci Desisesi	175
Ölüm ve Diriliş.....	181
İnsanın Mahiyet-i Câmiyeti	187
KAYNAKÇA.....	203

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ÖNSÖZ

İkrâm ve cömertliği vasıtasıyla nimetler veren Cenab-ı Hakk'a mahlukatın tesbihatı adedince hamd ü senalar olsun. Niha-yetsiz salât ve selâm, peygamberlerin Efendisi, Allah'ın Rasûlü ve kulu Muhammed (asm)'e, onun tertemiz âline ve ashâbına olsun. Böyle bir eseri kaleme almaya bizi muvaffak eden Rab-bimize hadsiz şükürler olsun.

Bu eserin tertip ve tanzimine dair birkaç hususu beyan ede-ceğiz.

Birincisi: İman hakikatleri ve İslâmî ahlaka dair yazılan otuz makaleden oluşan bu mühim eser; ayetler, hadisler ve onların hakiki bir tefsiri olan Risâle-i Nûrlardan istifade edilerek ya-zılmıştır. Öylesine ki her bir makale dünya ve âhiret saadetine vesile olabilecek ehemmiyettedir.

İkincisi: Meseleler güzel tasvir edilmekle beraber Risâle-i Nûr'un metoduyla her mesele akıl ve mantık ölçülerine da-yanılarak delil ve burhanlarla izâh ve ispat edildiğinden bu hakikatler hususunda herhangi bir şek ve şüpheyi açık kapı bırakılmamıştır.

Üçüncüsü: Yazılan mühim ve büyük hakikatler anlaşılabilme-si için dürbün vazifesini gören gayet güzel ve muknî misaller zikredilmiştir. Bu misaller vesilesiyle dikkatle okuyan her bir ferdin istifade edebileceği bir eser hâline gelmiştir.

Dördüncüsü: Bu makaleler birçok tecrübeler neticesinde elde edilen ölçülerle yazıldığından inşallah anlayarak ve dikkat ede-rek okuyan herkes yaşadığı herhangi bir münazarada muhata-bını ikna edecek usul ve yöntemi öğrenmiş olacaktır. Gayret bizden tevfik Allah'tandır.

1. BÖLÜM

MARİFETULLAH

- ❖ RABBÜ'L-ALEMİN
- ❖ ALLAH (CC) HAKKINDA ŞÜPHE EDİLEMZ
- ❖ BİR TABİATÇI İLE MÜNAZARA
- ❖ BİR EVRİMCİ İLE MÜNAZARA
- ❖ ATEİSTLERLE NUR SOHBETİ
- ❖ ALLAH'TAN BAŞKA İLAH YOKTUR
- ❖ CENAB-I HAKK'I TANITMAK
- ❖ HER ŞEYİN BİTTİĞİ YERDE BİTMİYEN BİRİSİ VARDIR
- ❖ ŞERLERİN MAYASI YOKLUKTUR

Rabbü'l-Âlemin

Allah, küçük bir âlem olan hücreden, tâ her biri birer âlem olan bütün nev'lerin belki sayısız âlemleri içinde bulunduran, nihayetsiz kudret ve hikmet-i İlahiyesiyle yaratılan ve genişliğini düşünmekten aciz olduğumuz kâinat denilen varlık âlemlerinin Rabbidir.

Evet, kâinatta iki daire ve iki faaliyet vardır. Birisi, rububiyet dairesidir ki, Allah'ın bütün isim ve sıfatlarıyla varlıkları birçok fayda ve neticeler verecek şekilde yaratıp, besleyip büyütüp yetiştirmesidir. Mesela, Allah, kendi nurundan maddi ve manevi olarak nur-u Muhammediyi öyle yaratıp terbiye etmiştir ki, o nur bir çekirdek nev'inden, manevi âlemleri netice verdiği gibi maddi olarak da esiri netice vermiştir. Hatta bugün Big Bang denilen büyük patlamanın, o nur-u Muhammedî denilen çekirdeğin patlaması olduğu anlaşıyor. Maddi cihet olarak esire de baktığımızda öylesine halk ve icad edilerek terbiye edilmiştir ki, bütün atomların temel taşı olma özelliğiyle vücuda gelmiştir.

Atomların ise, madenlerin teşekkülünü netice verecek şekilde rububiyet-i İlahiye ile terbiye edildiklerini görüyoruz. Hem madenler öyle bir rububiyet ve hikmetle terbiye edilmiştir ki, her çeşit ağaç ve bitkilerin vücuda gelmesine vesile oluyorlar. Ağaç ve bitkiler ise, öyle bir rububiyetle beslenerek büyütülmüş ve terbiye edilmiş ki, hayvanlara gıda suretinde hizmet edip faydalı olabiliyorlar. Hayvanlar da gıda ve hizmet noktasında insanlara faydalı olabilecek şekilde terbiye edilmişlerdir. Hem eşref-i mahlûkat olan insanlar da kudret-i İlahiyenin bir mucizesi olarak Hâlık-ı kâinatı tanıyacak, sonsuz cemal, kemal ve ihsanına karşı, sonsuz bir muhabbetle onu sevecek ve bütün varlıklar arasında bir kumandan olarak dünya ve âhiret saadetini kazanacak şekilde yaratılmış ve terbiye edilmiştir.

Evet, bütün bu devir ve mertebelerin en ince ve en küçük icraat ve teferruatından tut, ta varlık âleminin en büyük icraatlarına kadar hepsi rububiyet-i İlahiyenin tecellisi ile tahakkuk edip gerçekleşiyor. Bu geniş dairedeki ağır olan rububiyet vazifesi ancak Cenab-ı Hakk'a aittir.

İşte bütün bu âlemlere ve içinde olup bitenlere rububiyet ve faaliyet dairesi denir. Demek rububiyet-i İlahiye dairesi her şeyi kuşatmıştır. O dairenin dışında kalan hiçbir şey yoktur. Öyleyse mülk-ü İlahinin dışına çıkmak mümkün değildir. Ancak kurtuluş O'nu tanımak ve O'na abd olmakla olur. Rab-bim bizleri O'nu hakkıyla tanıyan ve O'na kulluk edenlerden eylesin. Âmin

İkincisi ise ubudiyet dairesi ve faaliyetidir. Bu daire ise rububiyetin o sonsuz ihsan, cemal ve kemaline mukabil sonsuz bir muhabbetle, ona ibâdet ederek, emir ve yasaklarına uymak ile şükretmektir. Birinci olan rububiyet vazifesi büyük ve ağır olduğundan ancak onu nihayetsiz bir kudret, rahmet ve hikmet sahibi olan Rabbimiz yapar. İkinci olan hafif, lezzetli ve şerefli ubudiyet vazifesi ise insanlara aittir. Bu hususta Risâle-i Nûr'da geçen bir açıklamayı buraya aynen alıyoruz.

Senin ağzına getirip sokacak değil ya!

Yahu, eğlencelere, bahçelere gidip dallarda sallanan güzel yüz-
lü leziz meyveleri koparıp yemek zahmet midir? Allah sana
insaf versin!

Hülâsa: Allah'ı ittiham etmekle (*rızkımı vermez düşüncesiyle*)
işini terk edip Allah'ın işine karışma ki nankör ve âsiler defte-
rine kaydolmayasın."¹

**Bediüzzaman Hazretleri'nin bu îzâhına benzer şöyle bir
hadise yaşadım. Namaz kılmayan bir arkadaşa:**

— Kardeşim namaz kılmak farzdır. Hem işimize de engel de-
ğildir. Hem namaz kılmak gibi farz ibâdetlerimizi yapar-
sak, bütün helal dairesindeki dünyevi çalışmalarımız dahi
ibâdet olur. Onun için sana yazık oluyor namazını ihmal
etme! dedim.

O da hiddetle:

— Sen ne diyorsun? Evde altı yaşındaki çocuğum benden kar-
puz istedi. Pekâlâ, namaz mı kılacağım yoksa çocuğumun
rızkını mı temin edeceğim? diye çıktı. Cevaben:

— Namaz, çoluk çocuğumuzun rızkını kazanmaya engel
değildir. Fakat sen namazını kıl, Allah o çocuğun rızkını
gönderir. Göndermediği takdirde gel hesabını benden sor!
dedim. Hayret ederek:

— Bu nasıl olur? dedi. Ben de ona:

— Kardeşim, sen o kadar canavarlaşmışsın ki seni yaratan,
besleyip büyüten Rabbine karşı geliyorsun. O'nun emir ve
yasaklarına uymuyorsun. Namaz kılmıyorsun. Buna rağ-
men o çocuğun rızkını düşünebiliyorsun. Bu senden kay-
naklanan bir durum değildir. Bu ancak Cenab-ı Hakk'ın

1 Mesnevî-i Nuriye, s. 214.

merhamet ve şefkatidir ki, senin gibi bir canavarın kalbine o çocuğa karşı acımak hissini vermiş. O acımak hissiyle merhamete muhtaç olan o çocuğa seni hizmetkâr yapıyor. Eğer bu acıma hissini Allah sana vermeseydi, sen o çocuğa hizmet etmez belki onu parçalar yerdin. Demek o çocuğa senin vesilen ile rızkı gönderen Allah'tır.

Diye bu mana da bir şeyler anlattım. O da dinledi, bir şey diyemedi.

“Dünya madem fânidir.

Hem madem ömür kısadır.

Hem madem gayet lüzumlu vazifeler çoktur.

Hem madem hayat-ı ebediye burada kazanılacaktır.

Hem madem dünya sahipsiz değil.

Hem madem şu misafirhane-i dünyanın gayet Hakîm ve Kerîm bir müdebbiri (*idarecisi*) var. Hem madem ne iyilik ve ne fenalık cezasız (*karşılıksız*) kalmayacaktır.

Hem madem لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا sırrınca teklif-i mâlâyutak yoktur (*Gücümüzün yetmediği bir şeyin yapılması emredilmiyor.*)

Hem madem zararsız yol, zararlı yola müreccahtır (*tercih edilir*).

Hem madem dünyevî dostlar ve rütbeler kabir kapısına kadardır. Elbette, en bahtiyar odur ki, dünya için âhireti unutmamasın, âhiretini dünyaya fedâ etmesin, hayat-ı ebediyesini hayat-ı dünyeviye için bozmasın, mâlâyânî (*gereksiz*) şeylerle ömrünü telef etmesin, kendini misafir telâkki edip misafirhane sahibinin emirlerine göre hareket etsin, selâmetle kabir kapısını açıp saadet-i ebediye girsin.”²

Netice olarak yapabileceğimiz hafif gelen ubudiyet vazifesini bırakıp sonsuz bir kudreti gerektiren Cenab-ı Hakk'a ait ve ezilmemize sebep olan rububiyetin ağır vazifesi altına girmek gerektir. Rabbimiz bizi haddini tecavüz etmeyen ve vazifesini bilip hakkıyla îfâ eden kullarından eylesin. Âmin.

Allah (cc) Hakkında Şüphe Edilmez

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِى اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ
لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى

*Peygamberleri dediler ki: 'Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe olur mu? (O,) günâhlarınızın bir kısmını sizin için bağışlamak ve sizi(n ecelinizi) belirli bir vakte kadar ertelemek için sizi (îmâna) da'vet ediyor (tâ o vakte kadar size mühlet veriyor).'*³

Bu ayeti kerime Cenab-ı Hak hakkında şüphe olur mu demekle O'nun varlığı ve birliği hususunda kesinlikle şüphe edilemeyeceğini ifade ediyor. Bu hakikati Rabbimizin inayetine istinaden bir nebze îzâh etmeye çalışacağız.

3 İbrâhîm Suresi, 10. ayet.

Evet, nasıl ki bir eser müessirini yani o eseri ortaya koyan ustasını gösterir. Öyle de o eserin üzerindeki mükemmellik ve güzellik ve kullanılan malzemeler de ustasının ne kadar mükemmel olduğunu ve o malzemelere de sahip olduğunu gayet açık bir tarzda aklı olanlara gösterir. Ve bu mükemmellik ve güzellik de o eseri netice veren fiil denilen işin mükemmelliğini, fiil ve işin mükemmelliği ise fail denilen ismin yani ustasının ne derece mükemmel olduğunu, ismin mükemmelliği ise sıfatın yani failde bulunan yapmak özelliğinin ne kadar mükemmel olduğunu gayet açık olarak gösterir.

Şüphesiz sıfatın mükemmelliği de istidadın yani o işi yapan zâтта mükemmel bir yetenek ve kabiliyetin bulunduğunu, istidadın mükemmelliği ise o istidada sahip zâtın ne derece mükemmel bir zât olduğunu gayet kat'i bir surette gösterip ispat eder.

Öyle de bu kâinat ve içindeki her bir varlık, Cenab-ı Hakk'ın kudretinin mucizesi ile yarattığı gayet mükemmel ve güzel ve çok ihsanlara mazhar birer eseridir.

Mesela: Bir insana baktığımızda Cenab-ı Hakk'ın kudretinin bir mucizesi olarak her yönüyle gayet mükemmel bir eser olduğunu görüyoruz. Şüphesiz bu eser, kendi varlığı ve mükemmelliği ve güzelliği ve kendisine ihsan edilen aza ve cihazlarıyla o eseri yapan ve ortaya koyan gayet mükemmel, güzel ve her türlü iyilikte bulunan bir fiilin var olduğunu açıkça gösterip ispat eder.

O mükemmel olan fiil ve iş ise son derece mükemmel, güzel ve ihsanperver olan fail denilen ismin yani yapan ustanın varlığına delil olur. O sonsuz derecede mükemmel olan fail de o ustanın mükemmel, güzel ve bolca ikramda bulunan sıfatlarını yani o işi yapabilecek nitelik ve özelliklerini gayet açık bir şekilde gösterip ortaya koyar.

O mükemmel sıfatlar ise o sıfatlara sahip olan zâtın şuûnatının yani her şeyi yapabilme yeteneğinin ne kadar mükemmel, güzel ve nihayet derecede cömertliğe sahip olduklarını apaçık gösterip ispat eder. O mukaddes olan şuûnat ise onlara sahip olan zât-ı Zülcelâl'in sonsuz derece mükemmellik, güzellik ve ihsan sahibi olduğunu ilan edip gösterir.

Evet, insan; rızk, hayat, görmek ve işitmek gibi malzemelerden yaratılmıştır. Yani Cenab-ı Hak, kudretinin ortaya koyduğu fiiller ile bu aza ve cihazları bir araya getirerek bu koca kâinatın bir numunesi ve fihristi hükmündeki en mükemmel bir eser olan insanı yaratmıştır. O fiiller ise Hâlık-ı Rezzak, Muhyî, Basîr, Semî' isimlerinden gelir.

Bu isimler de Halk, Hayat, Basar ve Sem' sıfatlarının neticeleridir. O sıfatların kaynakları da şuûnat-ı İlâhiye denilen her şeyi yapma, bilme gibi yeteneklerin neticesidir. Şuûnat da zât-ı İlâhiden kaynaklanır.

Demek, eserin mükemmel olması; bütün fiillerin, isimlerin, sıfatların, şuûnatın mükemmellikleriyle birlikte onların menbaı olan zât-ı Zülcelâl'in de sonsuz mükemmellik, güzellik ve ihsan sahibi olduğunu kör olanlara dahi gösterip ispat eder. Bu insan misaline diğer hayat sahibi varlıklar da kıyas edilebilir.

Evet, Cenab-ı Hak kendisine ait isim ve sıfatlar gibi bütün bu saydığımız özelliklerle koca kâinatı yarattığı gibi kâinatın bir meyvesi ve fihristi olan insanı da hatta kâinatın en küçük bir parçası olan atomu da yine zâtına ait aynı özelliklerle yaratıp ortaya koymuştur. Zira bir atomdaki sistem, güneş sisteminin geri olmadığı gibi, güneş sistemi de âlemdeki sistemden farklı değildir. Bütün âlemi yaratamayan bir zât bir atomu da yaratamaz. Nasıl ki, bir çekirdek büyüse ağaç olur, ağaç da küçülse çekirdek olur.

Öyle de insan, kâinatın bir fihristi ve çekirdeğidir. Ve insanın üzerindeki sanat, kâinat üzerindeki sanattan geri değildir. Öylesine ki, insan büyüse âlem olur, âlem dahi küçülse insan olur. Demek bütün âlemi bütün eczasıyla yaratamayan bir zât, küçültülmüş bir âlem olan insanı da icad edemez. Görüldüğü gibi bu âlem bölünmeyi parçalanmayı kabul etmiyor.

Öyle ise âlemin birliği ve bütünlüğü, âlemin büyüklüğü ve genişliği nispetinde gayet kat'iyetle o âlemi yaratan zâtın hem varlığını hem de birliğini ispat eden bir delildir. Âlemin varlığını inkâr edemeyen bir insan, onu yaratan Hâlık-ı Zülcelâl'i ni de inkâr edemez.

Hem malumdur ki, herkesin kabul edip inandığı; fizikte etki-tepki kuralı vardır. Bu kurala göre bir ev sahipsiz olmadığı gibi bu âlem de sahipsiz ustasız olamaz.

Zira mülk umumen onundur. O'nu bulan her şeyi bulur, O'nu kaybeden her şeyi kaybeder.

Bir Tabiatçı ile Münazara

قَالَتْ دُسِّلَهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ⁴

“Peygamberleri dediler ki:

Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe olur mu?”⁴

Bu âyet-i kerime istifham-ı inkârî ile şüpheyi sorgulamakla Allah (cc) hakkında kesinlikle şüphe edilmeyeceğini ferman eder.

Bu vahdaniyet hakikatini Bedüzzaman Hazretleri, Tabiat Risâlesi’nde sebr ve taksim⁵ denilen en kat’i bir delille başka hiçbir îzâha ihtiyaç bırakmayacak derecede beyan etmiştir. Biz de ondan istifade ederek vahdaniyete dair bu yazımızda bazı açıklamalar yapmaya çalışacağız.

4 İbrahîm Suresi, 10. ayet.

5 Sözlükte “incelemek, denemek, tahmin etmek, ölçüp takdir etmek” anlamındaki sebr ile “parçalara, kısımlara ayırmak” mânasına gelen taksim kelimelerinden oluşan “sebr ve taksim”, terim olarak bir konuda muhtemel seçenekleri belirleyip (hasr) ardından birer birer eleyerek (hazf) tek bir seçenek bırakma yöntemini ifade eder. Meselâ: “Âlem ya hâdis veya kadîmdir; kadîm olmadığı ispat edildiğinde zorunlu olarak hâdis olduğu anlaşılır.” denilir. TDV İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Vakıf Yayınları İşletmesi, İstanbul, 1997, c. 36, s. 255,256, ;Bu yazıda geçen, bir varlığın yaratılması hususunda dört seçenekten üçünü çürütüp birini ispat etmek de sebr ve taksime bir misaldir.

Evet, madem varlıklar vardır ve inkâr edilmez. Hem her bir varlık san'atlı ve hikmetli olarak vücuda gelir. Aynı zamanda varlıklar başlangıçsız değildir, sonradan oluyor. Öyleyse o varlıklar;

- a) Ya kâinattaki sebepler bir araya gelerek onları yaratır.
- b) Ya o varlıklar kendi kendine oluyor.
- c) Ya tabiat denilen bu kâinat veya kâinatta cari olan teşekkül kanunlarının isteyip yapmalarıyla onlar meydana geliyor.
- d) Veya her şeye gücü yeten celal sahibi bir Kadîr'in kudretiyle icad ediliyor.

Evet, bütün akıl ve mantık ehlinin ittifakıyla bu dört yoldan başka yol yoktur. Nasıl ki, bize açmamız lazım gelen kilitli bir kapı gösterilse. Ve elimize o kapıyı açacak anahtarın da içinde bulunduğu dört anahtar verilse. Diğer anahtarları denemeden o kapıyı kendine ait anahtarla açmış olsak, orada hâzır bulunan insanların kafasında "acaba diğer anahtarlar da bu kapıyı açamaz mıydı?" diye bir tereddüt ve şüphe kalabilir.

Eğer "sebr ve taksim" denilen kat'i bir mantık kaidesiyle, önceden diğer anahtarları birer birer denemiş olsak ve onların kapıyı açamadıklarını o insanlara göstersek daha sonra dördüncü anahtar ile de o kapıyı açsak, açan anahtarın o kapıya ait olduğunu hiçbir şüpheyeye meydan vermeden ispat etmiş oluruz.

İşte Bediüzzaman Hazretleri, başta zahiren mümkün görüldüğü iddia edilen ilk üç yolun muhâl ve imkânsız olduğunu birçok delille kat'î olarak ispat eder. En sonunda dördüncüsü olan vahdaniyet yolunu, bütün varlıkları şahit ve delil yaparak, şeksiz ve şüphesiz bir tarzda insanların akıllarına göstererek ispat eder. Bu meseleyle alakalı olarak şöyle bir hadise yaşadım:

1979 senesinde Haydarpaşa Tren Garı'nın bekleme salonunda trenin hareket saatini dört adam kapıdan girerek gelip yanıma

oturdular. Aralarındaki konuşmadan Marksizm fikrine sahip olduklarını anladım. Kendileriyle sohbet edebilmek için merhabalaştım. İçlerinden kendisine saygı gösterdikleri şahsa ne iş yaptıklarını sordum. O da üniversitede idareci olduğunu söyledi. Akabinde bana ne yaptığımı sordu. Ben de Arapça medreselerinde tahsil gördüğümü bahsetmeden köylü olduğumu ve ilkokulu dışarıdan bitirdiğimi ifade ettim. Daha sonra:

“Sizler gibi aydın insanlardan istifade etmek için bir şeyler sorabilir miyim?” diye sordum.

O da:

“Tabii ki olur.” dedi.

“Acaba nasıl bir hizmet ile bu topluma faydalı olabiliriz.” dedim.

“Köylü bir insanın böyle bir anlayışa sahip olması beni çok memnun etti.” dedi.

Bu memleket ve bu millete ancak Marksist bir zihniyetle hizmet edilebileceğini söyleyerek anlatmaya başladı. Bütün açıklamalarında olup biten her şeyi “doğa yapıyor” diyerek tabiata bağladı. 15-20 dakika dinledikten sonra dedim ki:

“Sizin bu anlattıklarınızı başkalarına anlatırsak bu hususta bazı sorular karşımıza çıkabilir. Akla gelebilecek o sorulardan bazılarını size sorabilir miyim?”

“Olur.” dedi,

“Siz bütün anlattıklarınızda her şeyi doğa yapıyor diyerek ona mal ettiniz. Bu doğa dediğiniz acaba nedir? İnsan mıdır? Hayvan mıdır? Bu söylediklerinizi yapabilen bir varlık mıdır?” dedim.

Bu soruları bilerek sorduğumu anlayınca morali bozuldu. Sıması değişti. Biraz düşündükten sonra:

“Doğa, evrenin içindeki şüursuz kanunlardır.” diyerek doğru bir cevap verdi.

Çünkü onlar, kudretin defteri ve şeriat-ı fitriye olan Kitab-ı Mübîn'e yanlışlıkla doğa demektedirler.

“Sizin de söylediğiniz gibi nasıl oluyor da o şuursuz kanunlar, ancak sonsuz bir şuurla yapılabilecek işleri yapıyorlar. Bu, cebinde beş kuruş parası olmayan birisinin millete milyarlarca para yardımı yapması gibi akıl ve mantığın kabul etmesi mümkün olmayan bir iştir. Hâlbuki bu işleri yapmak için sadece şuur da yetmez. Nihâyetsiz kudret, ilim ve irade gibi birçok sıfatların da bulunmasıyla ancak bu işler olabilir.”

O da:

“Biz böyle inanıyoruz. Pekâlâ, siz neye inanıyorsunuz?” diye sordu.

“Biz nihâyetsiz ilim, kudret ve hikmet sahibi olan Allah'ın her şeyi yarattığına inanıyoruz. Fakat bu dâvâmız, kuru bir iddiadan ibaret değildir. Hakkâniyetini ispat eden hadsiz delil ve bürhanlar vardır. Mesela, bu bekleme salonuna girince, şu koltuğu istifademize hâzır bir hâlde bulduk. Acaba bu koltuğun hiç kimsenin müdahalesi olmadan kendi kendine oluşup, bizim için bu hâle gelmesi mümkün müdür? Veya sebeplerin bir araya gelmesiyle hiçbir ustanın müdâhalesi olmadan oluşabilir mi?

“Hayır, olmaz.” dedi.

“O zaman geriye iki şık kalıyor ya o koltuğun projesi ve malzemeleri onu yapmıştır. Veyahut ilim, kuvvet, şuur sahibi ve o koltukta kullanılacak bütün malzemelere sahip bir mobilya ustası onu yapmıştır. Yakınımızda bir atölye var olduğunu düşünelim. O atölyeye girdiğimizde bu koltuğun orada yapıldığını anlıyoruz ve dolaşırken bir masanın üstünde o koltuğun bütün teferruatıyla nasıl yapıldığını gösteren bir proje buluyoruz.”

“Siz onu görür görmez “bu koltuğu yapan ancak bu projedir” diye iddia ediyorsunuz. Ben ise “proje değil o koltuğu buna göre yapan ancak bir mobilya ustasıdır.” diyorum. Aramızda

ihtilaf çıkıyor. Doğruyu bulmak ve ihtilafı gidermek için bir araştırma yapıyoruz.”

“Şöyle ki: Önce bu koltukta kullanılan ağaç, demir, sünger, deri, çekiç ve testere gibi sâir malzemelerin listesini çıkarıyoruz. Ve aynı zamanda koltuğun yapılması için lazım gelen görme, bilme, yaşama, kuvvet, irade ve şuur gibi sâir özellikleri ve sıfatları not ediyoruz. Bu listeyi elimize alarak evvela masa üstünde bulunan koltuğun projesine gidiyoruz ve görüyoruz ki, koltuğun nasıl yapılacağını ve hangi malzemeler kullanılacağını bütün ayrıntılarıyla gösteriyor. Fakat kendisinde ne o malzemeler ve ne de o koltuğun yapılması için gereken sıfatlar ve özellikler bulunuyor. Çünkü o projenin kâğıt üzerinde emr-i itibari denilen yani bilgi olarak var olan çiziminden başka bir vücudu yoktur. Ve o bu koltuğu yapma imkânına da sahip değildir.

Şimdi düşünelim. Eğer bir merkep muzaaf bir merkep olsa sonra insan suretine girse biz ona “Bu koltuğu yapan bu projedir.” desek elbette “Öyle bir şey olamaz!” diyerek bu fikri kabul etmeden kaçacaktır.

Evet, o koltuğun olabilmesi aklen anlatılan bu dört yoldan birisiyle mümkündür. Bunu sen de biliyorsun. Baştaki üç yolun yanlış ve muhâl oldukları ispat edilince dördüncü yol olan, bir mobilya ustasının onu yaptığı tahakkuk eder. Doğru değil mi?

“Hem o mobilya ustasına ve elinde bulunan malzemelere baktığımızda görüyoruz ki, o koltukta kullanılan alet ve edevatların ve o koltuğun yapılmasında lazım gelen özelliklerin ve sıfatların hepsi o ustada vardır. Şüphesiz bu koltuğu yapan ancak o usta olabilir. O masanın üstündeki proje olamaz.”

“Bu örnekle neyi anlatmak istiyorsun?” dedi.

“Aynı bu misal gibi dünyamız da bir salon gibidir. Biz o salona girerken her birisi yapılmış ve kurulmuş birer koltuk hükmünde olan canlı varlıkları hâzır bir hâlde yaşadıklarını görüyoruz. Bu varlıkların içinde bir insanı ele aldığımızda ya

o insan kendi kendiliğinden oluşmuştur. Bu ise çok cihetlerle imkânsız ve muhâldir. Veya kuvvetsiz, şuursuz olan sebepler anlaşıp bir araya gelerek bu şuurlu insanı yapmıştır. Kendin de kabul ettiğin gibi bu şıkkın da çok cihetlerle mümkün olmadığı açıktır. Geriye iki şık kalıyor: Biri, o insanın vücuduna ait proje hükmünde bulunan teşekkül kanunu denilen doğa, yani tabiatın yapmasıdır. Hâlbuki bu doğa insanı yaratmak için insan vücudunda kullanılan unsurlar ve elementler gibi malzemelere sahip değildir. Hem de insanın yapılması için ustasında bulunması gereken ilim, kudret, irade ve şuur gibi sâir özellikler ve sıfatlar doğada bulunmadığından onun bir insanı veya herhangi bir şeyi yaratabilmesi mümkün değildir. Hatta diyebiliriz ki, bir merkep dahi bin kat merkepleşse sonra bir insan suretine girse ve biz ona: “Bu insanı yapan camid, kuvvetsiz ve şuursuz doğadır. Yani insanın teşekkül kanunları veya maddi unsurlardır.” desek, elbette “Öyle bir şey olamaz!” diyerek bu fikri kabul etmeden kaçacaktır.

Öyleyse denilebilir ki, doğayı yaratıcı kabul edenler bu hayvandan daha aşağı bir duruma düşerler. Evet, bu varlık âlemini bütünüyle yaratamayan bir insanı dahi yaratamaz. Çünkü insan kâinat ağacının bir fihristi ve çekirdeği hükmündedir. O çekirdeği kim yarattı ise bütün kâinat denilen ağacı da yaratan odur, başkası olamaz.

İşte gördüğün gibi, bu üç yol ile bir insanın yaratılması imkânsız olduğundan şeksiz, şüphesiz dördüncü yol olan o insanı hatta bütün varlıkları yaratanın ancak Cenab-ı Hak olduğu tahakkuk eder.

Zira Cenâb-ı Hak, o insanda bulunan bütün malzemeler ve o insanı yapmak için de ustasında bulunması lazım gelen ilim, kudret ve şuur gibi sıfatlar ve özelliklere sahiptir.

“Evet, Nur-u Muhammedî (sav)’den bir ağaç hükmündeki âlemi yaratmak ve o âlemden de bütün o âlemi içinde toplayan bir insanı yaratmak, her şeyi yaratana has bir iştir.”

Bu ispatımı dinledikten sonra:

Dedi ki: “Bu milleti kandırmayalım.” Yani, açıklamalarıyla bu milleti kandırıyorsun demek istedi.

“Acaba bu milleti kandıran biz miyiz yoksa siz misiniz? Madem böyle düşünüyorsun öyleyse bunu da değerlendirelim.

Şöyle ki: Dine itaat etmeyen sizin gibi felsefeciler dünyaya gelir gelmez, insanların kulağına fısıldayarak “Ey insanlar! Sizler bitkiler gibi oluştunuz, belli bir zaman yaşadığınızdan sonra bir daha dirilmemek üzere ölüp çürüyüp yok olup gideceksiniz. Bütün sevdikleriniz ve dünyanız sizin gibi yok olacaktır. Onlardan sonsuz bir ayrılık husule gelecektir. Ne yaptığınızın karşılığını göreceksiniz ne de size zulmedenlerden hakkınız alınacaktır. Ölüm sizler için iptali mümkün olmayan bir idam kararıdır. Her an infaz edilebilir.” diye söylüyorsunuz.

İşte siz böylece insanların, idamlarını bekleyen mahkûmlar gibi, ‘Her an ölüm gelip bizi idam edecek’ diye idamı bekleme elemi içinde yaşamalarına vesile oluyorsunuz.”

Müslümanlar olarak biz ise sizin arkanızdan dünyaya girerek diyoruz ki: “Ey insanlar! Şu şaşkın felsefecileri dinlemeyiniz. Ölüm sizin için bir yokluk ve hiçlik değildir. Şüphesiz mezar bu dünyadan daha güzel bir âlemin kapısıdır. Yani o kabir, bir saat hayatı dünyanın bin sene mesudane hayatından daha üstün cennetin ve yine o cennetin bin sene hayatı bir saatine mukabil gelmeyen Cemalullah’ı görmenin kapısı ve vesilesidir.”

İşte bizi dinleyen insanlar bu telkinatla her an ölüm denilen idamı beklemek eleminden kurtuldukları gibi yaptıklarının karşılığında mükâfat göreceklerini ve kendilerine zulmedenlerden haklarının alınacağını da anlamakla dünyada ne kadar sıkıntılı bir hayat da yaşamış olsalar bu sıkıntıların sevaba dönüşmesi inancıyla o musibetlerin elem ve ıstırabından kurtulurlar. Bu suretle biz onların mutlu bir hayat yaşamalarına vesile oluyoruz.

“Buna göre düşünelim. Acaba bu milleti kandıran biz miyiz yoksa siz misiniz? Sizi insafa davet ediyorum.” dedim.

O da ya ikna olduğundan veya ilzam olduğundan dolayı sustu bir şey diyemedi. Saate baktım, trenin kalkmasına beş dakika kalmış. Müsaade isteyerek ayrılırken son derece saygı gösterdiler.

Bu sırada etrafımızda toplanan bekleme salonundaki cemaat, memnuniyetlerinden dolayı konuşmamızın devam etmesini istediler. Zamanımın kalmadığını beyan ederek ayrıldım.

Rabbimiz her şeyin doğrusunu bize gösterip kabul etmeyi ve yaşamayı nasip etsin. Her şeyin yanlış yönünü de bize bildirip o yanlışlıktan bizleri muhafaza eylesin. Âmin bi hürmeti sey-yidil mürselin...

Bir Evrimci ile Münazara

Evrime inanan bir öğretmen ile aramızda geçen bir münazara-yı istifade edilir ümidiyle aynen buraya alıyoruz.

Bir ara, Isparta'nın Sav köyünde manevî bir çalışma yapıyorduk. Bir akşam Hafız Bekir adında bir ağabeyimiz beni aradı, dedi ki; yanımda Cenab-ı Hakk'ın varlığına inanmayan öğretmen bir yeğenim var. Açık sözlüdür ve diyor ki; eğer Cenab-ı Hakk'ın varlığını ispat ederseniz kabul ederim. Bu ağabeyimiz, benim onunla görüşmemi arzu etti. Ben de tamam dedim. Akşam saat dokuzda Süleyman Semiz Ağabeylerin evinde buluştuk. Ona karşı içten gelen bir şefkat ve merhamet ile şu gelecek manada kendileriyle münazaraya başladık.

O, her şeyin kendiliğinden oluştuğunu, bir yaratıcının var olduğuna inanmadığını söyledi. Ona dedim ki mert ve açık sözlü olman beni çok memnun etti. Allah'ın varlığı konusunda hadsiz delil ve burhanlar vardır, onlardan biri de fizikteki bilinen etki-tepki kuralıdır. Fiziğin bu kuralına baktığımızda hiçbir şeyin kendiliğinden oluşmadığını anlıyoruz. Zira yapılan her

bir iş, o işi yapan bir etkinin varlığını gösterip ispat eder. Öyle de bir atomdan tâ kürelere ve âlemlere kadar bu varlıkların her birisi de yaratılışlarıyla kendisini var edip yaratan nihayetsiz bir güç, hikmet, ilim ve irade sahibi olan Cenab-ı Hakk'ın varlığını gösterip ispat eder, tarzında anlaşılır mahiyette geniş açıklamalar yaptım. Bu defa da her şeyin tabiattan geldiğini ve tabiatın yaratıcı olduğunu iddia etti.

Bunu da açıklayınca başka bir düşünceyle karşıma çıktı.

“Arkadaşım, senin mert ve açık sözlü olduğunu biliyordum. Şimdi konuştuğumuzda bir iddianı çürütüyoruz bukalemun gibi bu sefer de başka bir düşünceye saplanıyorsun. Asıl düşünceni söylersen ona göre konuşuruz,” dedim.

O da:

“İşin doğrusu ben evrime inanıyorum,” dedi.

“Arkadaşım evrim meselesi çok tartışılmış, konuşulmuş ve çok çeşitlerinin olduğu söylenilen bir fikirdir. Özeti şudur: Bütün canlıların birbirinden türeyerek nihayette bir atadan geldikleri kabul edilir. O atanın da hücrelerden ve o hücrelerin de tek bir hücreden oluşup meydana geldiği varsayılır. Fakat başta Darwin olmak üzere, bu düşünceye sapanların hiçbirisi canlı olan ilk hücrenin nasıl oluştuğuna cevap verememişlerdir.”

“Hatta Rus kimyacı Oparin ve İngiliz genetikçi Haldane, yaptıkları deneyler sonucunda; ilk hücrenin ve canlı yapı taşlarının nasıl oluştuğunu ispat edemeyip ancak tesadüfen oluşabildiklerini söylemekle yetinmişlerdir.”

“Yani bir hücrenin kendi kendine olmadığını ispat etmişler. Muhakkak bunu yaratan bir gücün varlığına kanaat getirmişler. Fakat bu bilim adamları ve bunlar gibi düşünenler nihayette demişlerdir ki; eğer bir yaratıcıyı kabul edersek o yaratıcının Allah (cc) olduğunu kabul etmiş olacağız.”

“Bu durumda ise Allah (cc)’ı deneyler ve gözlemler yoluyla bilemediğimiz için O’nu kabul etmekten ise fizik kurallarına ters düşen ve aklın kabul etmediği o hücrenin kendiliğinden oluştuğunu kabul ediyoruz,” diyerek aklın ve bilimselliğin dışına çıkmışlar.

“Acaba böylelerine ne kadar itimad edilir. Akl-ı selim sahibi insanların insafına havale ederiz.”

“Hâlbuki en basit faydalı olan bir iğne bile ‘kendi kendine olmuş’ denilerek tesadüfe verilmediği hâlde en mükemmel bir saraydan daha mükemmel bir hücreyi ve dolayısıyla onun yapı taşlarını tesadüfe vermek akıl ve mantığa ne kadar ters düştüğünü en akılsız adam dahi anlamaz mı?”

“Sevgili kardeşim; ufak bir kulübecik olabilecek malzemeleri bir geminin içine atalım. O gemiyi de bir okyanusa bırakalım. Milyarlarca sene okyanus içinde o gemi çalkalanıp dursun. Acaba bu çalkalanma neticesinde o gemideki malzemeler tesadüfen bir araya gelip o kulübeciği oluşturabilme imkân ve ihtimali var mıdır?”

“Aynen öyle de bilim adamlarının açıklamalarına göre bir hücre o kadar mükemmel sistemle yapılmış bir saraydır ki; insanlar maddi imkânlarla o sistemle bir binayı yapacak olsalar Konya ovası kadar yer kaplayacaktır.” deniliyor.

“Ancak sonsuz bir güç, ilim ve irade ile yapılması mümkün olan bu hücre, hiç imkân ve ihtimal var mı ki; onun yapı taşları olan hidrojen, oksijen, karbon, azot gibi şuursuz ve güçsüz maddeler tarafından tesadüfen bir araya gelerek yapılsın? Haydi, farzı muhâl olarak hücrenin bu şekilde oluştuğunu kabul edelim. Hâlbuki hücre hayat sahibidir. Ve bilimsel olarak hücreleri ve bütün canlıları oluşturan hidrojen, oksijen, karbon, azot maddelerinde hayatın bulunmadığı kabul edilir.”

“Haydi diyelim ki; bunlar tesadüfen bir araya gelip hücreyi oluşturdular. Fakat o maddelerde bulunmayan hayat o hücreye nereden verildi? Dahası var ki; hücreler bir araya gelerek azaları, azalar da bir araya gelerek insanı oluşturmaktadır. Gördüğümüz gibi hücreyi oluşturan maddelerde hayat, görmek, duymak, şuur, bilmek vs. gibi birçok özellikler bulunmadığı hâlde onların oluşturdukları bir insan vücudunda bu özelliklerin hepsi vardır.”

“Bunlar tesadüf veya sebeplerle îzâh edilebilir mi? Yine bizi doğruya götüren etki-tepki denilen fizik kuralına bakmaktan başka çare yoktur.”

“Şöyle ki: Hidrojen, oksijen, karbon ve azotu yaratan, kadehin projesine göre bunlarla hücreyi yapan, Muhyî ismiyle o hücreye hayat veren, o hücreleri kudretiyle bir araya getirip onlardan insanı yaratan nihayetsiz ilim ve hikmet sahibi olan Cenab-ı Hak'tır. Ve diğer bütün esmasının tecellileriyle de o insana özellikler vermiştir.”

“Demek o malzemelerin sahibi ve o malzemelerle de insanı yaratan ancak Allah'tır, başkası olamaz.”

Daha bunun gibi birçok îzâhla beraber bu açıklamayı da yapınca dedi ki: “Ben yaratıcının yokluğunu ispat edemediğimden siz de yaratıcı olan Cenab-ı Hakk'ın varlığını ispat ettiğinizden dolayı O'nun varlığını kabul ettim,” diyerek evrimcilikten ve dolayısıyla da ateistlikten kurtuldu. Biz de bütün saadetlerin temeli olan Cenab-ı Hakk'ın varlığına birliğine inanmayı kazandığından dolayı kendilerini tebrik ettik. Tabii bu anlattıklarımız kendisiyle yaptığımız iki buçuk saatlik bir konuşmanın özetidir.

Şu da bilinmelidir ki; evrimin yanlış olduğunu gösteren sadece bu îzâhlar değildir. Belki daha birçok delil ve burhan vardır. Birkaçını buraya alalım.

Birincisi: Evet, nasıl ki insanlar doğar, büyür, ihtiyarlar. Onların fikirleri ve bilgileri de onlar gibi doğar, gelişir bir noktaya ulaşır, durur. Bir başkası gelir o fikir ve tecrübeyi daha ileriye götürür. Bugünkü sahip olduğumuz sanayi ve teknoloji böylelikle kazanılmıştır ve bu tecrübelerin artmasıyla daha da ileriye gitmektedir. Dolayısıyla insanların ilk yaptıkları bir cihazın modeli ile son yaptıkları aynı cihazın modeli ve mükemmelliği bir olmaz, farklı olur.

Bu kural Cenâb-ı Hak için geçerli değildir. Çünkü Cenab-ı Hakk'ın kudret, ilim ve hikmeti sonsuz olduğundan ilk yaptığı bir varlık ile son yaptığı aynı varlık arasında mükemmellik noktasında bir fark yoktur. İlk yarattığını en son ve en mükemmel model ile yaratır. Onun için yarattıkları arasında bir model değişikliği olmuyor.

Evet, araştırmacılara göre yeryüzünde yaklaşık 2 milyon kadar bitki ve hayvan çeşidi vardır. Yazılı tarihin başlangıcından bugüne kadar bu nev'lerin ilk fertlerinin modeli neyse şu anda en son yaratılan fertler de aynı model ile yaratılmıştır.

Fertlerin büyüklük küçüklük noktasında bir farklılığı olabilir. Bir insanın çocukluğundan tâ ihtiyarlığına kadar gösterdiği farklılık gibi. Çocuğun bu gelişimine tekâmül denilir. Bazılarının bu tekâmüle evrim demesi yanlıştır. Zira bu tekâmül âlemin her tarafında geçerli İlâhi bir kanundur.

Gelecek geçmişin aynası olduğuna göre insanlık tarihi boyunca hiçbir nev'in evrime uğrayarak değiştiğinin görülmemesi gösterir ki önceki devirlerde de böyle bir durum olmamıştır. İneklerden ineklerin devam etmesi, tavuklardan tavukların devam etmesi yani her türün kendi türünden neslini devam ettirmesi, evrim iddiasının ne kadar yanlış olduğunu gösterir.

İkincisi: Cenab-ı Hakk'ın mucize ile yaptığı bütün işleri, ilminin sonsuzluğunu gösterip ispat ettiği hâlde tür ve model

değişiminin olduğunu kabul edip insanın evrimleşerek maymundan türediğini iddia etmek, O'nu cehâletle itham etmek demektir.

Zira Cenab-ı Hakk'ın yaptığı bütün işler, O'nun ilminin sonsuzluğunu ispat ettiği hâlde böyle bir düşünceye sapmak, O'nun önceden en mükemmel model olan insanın yapısını yapmayı bilemeyip insanlar gibi tecrübe ede ede öğrenerek yapmış demek olur ki, bu da O'nun o ilminin sonsuzluğunu inkâr etmektir. O ilmin sonsuzluğunu inkâr etmek ise aklın ve mantığın dışına çıkmak demektir.

Üçüncüsü: Bir türde zâtî bir sıfat ve özellik varsa o türün her ferdi de bulunması gerekir. Mesela: Zâtî özelliklerinden birisi de konuşmaktır. Bir arıza veya hastalık olmadığı sürece her insan konuşur. Ve bu konuşma özelliği hiçbir zaman insanlardan ayrılmamıştır ve ayrılmayacaktır.

Bu evrimciler diyorlar ki: “Bütün canlı çeşitleri birbirinden türemiş ve başlangıçta da tek bir hücreden çoğalmıştır.” Yani birbirinden çoğalmaları onların yaratılışında bulunan insanın konuşması gibi zâtî bir özelliktir. Eğer bu iddia ettikleri doğru olsaydı gözlemlenebilen insanlık tarihi boyunca da devam etmesi gerekirdi. Hâlbuki 2 milyondan fazla canlı türlerinin hiçbirinde böyle bir evrimleşme görülmemektedir.

Bu tarih boyunca devam edegelen süreç varsayım üzerine kurulu bu teoriyi çürütüp çöp tenekesine atıyor.

Evet, bir kısım varlıkların çöplüklerden beslendikleri gibi hakikati bile bile inkâr eden bir kısım art niyetli insanlar da çöpe atılan bu düşüncelerle beslenmeye çalışıyorlar.

Demek, Cenab-ı Hakk'ın varlığını kafasına sığdıramayan bir kısım insanlar, yanlış mantık yürüterek: “Her şeyi yaratan, ne olduğunu bilmediğimiz ve görmediğimiz bir etkiyi yani Ce-

nab-ı Hakk'ı, kabul etmemiz yanlış olur.” diyerek yanlış yollara sapıyorlar.

Hâlbuki bir varlığın varlığını bilmek ayrıdır, onun ne olduğunu anlamak da ayrıdır. Acizliğimizden dolayı her şeyi biliyor değiliz. Hayatın başlangıcı ve ruh gibi birçok şeyin var olduğunu biliyoruz. Fakat anlayışımızın eksikliğinden onların ne olduğunu bilemediğimizden inkâr edemiyoruz. Öyle de etki-tepki kuralına binâen her şeyi yaratan Cenab-ı Hakk'ın varlığını görür gibi anlıyoruz. Fakat mahiyetinin ne olduğunu anlamadığımızdan O'nu inkâr etmek akıl ve mantığı kabul etmemek demektir.

Ancak ‘kişinin aynası işidir’ denildiği gibi, Cenab-ı Hakk'ın yarattığı bu âlem ve içindeki her şey, birer ayna olarak O'nu bize nasıl tanıtıyorsa biz de O'nu o şekilde tanımalıyız.

Hem ‘her şey kendi kendiliğinden olmuştur’ veyahut ‘sebepler yapmıştır’ ya da ‘tabiat denilen doğanın neticesinde meydana gelmiştir’ düşüncesi, bir tek yaratıcıyı kabul etmekten bin kat daha uzak olduğu gibi akıldan ve mantıktan da uzaktır hatta imkânsızdır.

Akıllıyız diye bu yolda gidenler için ‘Bu insanlar nasıl böyle yanlış bir yolda giderler?’ diye aklımıza gelmiyor değil. Zâten dikkat edildiğinde de Cenab-ı Hakk'ın varlığını inkâr ederek hak din olan İslamiyet'i bırakıp başka yolda gidenlerin hiçbirisi, o gittikleri yolun doğruluğunu akıl ve mantık ölçüleriyle ispat ederek tercih etmiyorlar. Belki kendilerini içinde buldukları ve alıştıkları o yolun yanlış olduğunu ya düşünemiyor veya kabullenemiyorlar. Yanlış olduğunu fark ettiklerinde ise vicdanen rahatsız oluyorlar. Fakat o yola alıştıkları için onu terk etmek onlara zor geldiğinden vicdanlarını rahatlatmak için ya bazı şüphelerle doğru olan yolun yanlış olduğunu söylerler veyahut bazı mantık oyunları ile gittiği yanlış yolun doğruluğunu kabul ederler.

Şeytanın bu hilesiyle kendini aldatarak o yola devam ederler. Maalesef bir kısım insanlar da Allah'ın varlığını kabul etmeyi aklen uygun gördükleri hâlde O'nun emir ve yasaklarına uyması gerektiğini düşündüklerinde alıştıkları günâhları terk etmek ve kulluk vazifesini yapmak onlara ağır gelir. Bu yüzden o yükten kurtulmak için hak olan yolu inkâr cihetine giderler.

Sinekten kaçıp da ejderhanın ağzına giden adamlar gibi bunlar da dünyadaki haram lezzetleri yaşamak ve ibâdet sıkıntılarından kurtulmak için cehennemın ebedi azabını tercih etmiş olurlar.

Fakat Müslümanların yaşadıkları İslamiyet bambaşka bir şeydir. Zira, Muhammed Ali CLAY, Yusuf İSLAM gibi bazı ünlüler ve Roger GARAUDY gibi birçok bilim adamı bizzât kendi araştırmalarının sonucunda akıl ve mantıklarıyla İslamiyet'i kabul edip onunla müşerref olmuşlardır.

Bir kısmı da buluş çağından önce aile ve çevresine bakarak taklidi olarak İslamiyet'i yaşarlar. Daha sonra yetişip İslamiyet'i öğrendikçe akıl ve mantıklarıyla da onun hak bir din olduğunu kabul edip taklidi olan imânlarını tahkikî imân mertebesine çıkarırlar. Zâten İslamiyet'e göre başkasına uyarak taklidi imâna sahip olan bir insanın, delil ve burhanlarla imânını tahkiki hâle getirmesi farzdır. Bu cevabı dinledikten sonra bu hususta da ikna olup memnuniyetini gösterdi.

Ateistlerle Nur Sohbeti

Tarih: 9 Mayıs, 2016,

Yer: Denizli, Elmaskalem Derneği

Bir sohbet ortamında tanıştığımız biri ateist, diğeri Allah'a inanıp İslamiyet'i kabul etmeyen fakat açık sözlü mert iki arkadaş ile olan sohbetimizin bir hülasasıdır. Bazı kardeşlerimize örnek olabilir diye yazıyoruz.

Bize misafir olan o arkadaşlarla tanıştıktan sonra onlardan ateist olanı birisi; "Ben Allah (cc)'ın varlığına inanmıyorum, ateistim" dedi. Diğeri de "ben Allah (cc)'a inanıyorum ama İslamiyet'in hak bir din olduğuna inanmıyorum", dedi.

Ben de onlar gibi açık sözlü mert insanlarla konuşmaktan, görüşmekten çok memnun olduğumu ifade ederek onlara iltifat ettim ve dedim ki: “Sizinle konuşurken size üstün gelmek ve sizleri bastırıp susturmak için konuşmayacağım. Ancak inandıklarınızdan ve konuştuklarınızdan ispat ettiğiniz doğru düşüncelerinizi kesinlikle kabul edeceğim ve benim düşüncelerimden ve söylediklerimden de yanlışlığını ispat ettiklerinizden vazgeçeceğim ve sizin de benim gibi davranmanız gerektiğine inanıyorum. Aksi takdirde konuşmalarımızın hiçbir faydası olmaz, sadece insanlığa yakışmayan egomuzu, benliğimizi ortaya koymuş olacağız.”

Onlar da “Doğru söylüyorsun,” dediler. Ateist olan şahıs: “Gözümle gördüğüm varlıklara inandığım gibi Allah (cc)’ın varlığına kanaat getirip inanamıyorum,” dedi.

Ben de ona dedim: “Bir varlığın var olduğunu gösterip ispat eden yalnız görmek değildir. İnsanda bulunan beş duyu organının hepsi de görmek gibi bir varlığın var olduğunu ispat eder. Sesini duyduğumuz, dokunmasıyla hissettiğimiz, kokusunu aldığımız, tadıp da fark ettiğimiz varlıkların hepsi de gördüğümüz varlıkların varlığı kadar kesin ve kat’idir. Biz bunları gözümüzle görmüyoruz ama diğer duyularımızla bunların varlığını kesin olarak fark edip kabul ediyoruz. Bir de bunlar gibi bir şeyin varlığını kavramaya vesile olan akıl duygumuz da vardır. Hatta diğer beş duyumuzla hissettiklerimizin varlığını kabul etmemizin vesilesi yine akıldır.

Daha önce bir tabiatçı ve everimciye anlattığımız bir hakikati sizlere de aynen anlatmak istiyorum. Şöyle ki: Malumdur ki, herkesin kabul edip inandığı; fizikte etki-tepki diye bir kural vardır. Bu kurala göre bir iğne ustasız olmadığı, bir harf kâtipsiz olmadığı gibi bir bina da sahipsiz, ustasız olamaz. Bir binanın yapılması olan tepki, elbette o binayı yapan ustanın etkisiyle mümkün olur. Aynen öyle de bir insanın yaratılıp var

olması bir tepkidir. Onu var eden bir etki olmasaydı bu tepki ortaya çıkmazdı. Tabiat Risâlesi'nde ifade edildiği gibi bütün bilim adamları bir insanın var olmasının ancak dört yoldan birisiyle mümkün olabileceğini söylemektedirler.

1. O varlık ya kendiliğinden oluşmuştur. Bir binanın kendi kendiliğinden oluşması gibi, hâlbuki bir binanın oluşması bir etkinin neticesidir. Eğer onu yapan bir usta olmasaydı o bina olmazdı. Demek bir insanın da var olması bir etkinin neticesidir. Onu da yaratan vardır, insanın kendi kendine var olması hiçbir akıl ve mantığın kabul edeceği bir şey değildir.
2. Sebeplerin bir araya gelip o insanı yaratmasıdır. Bu da çok cihetlerle imkânsızdır. Nasıl ki; bir binanın malzemeleri sebepler olarak bir araya toplanıp o binayı yapamıyorsa öyle de insan vücudunun var olmasına sebep olan hidrojen, oksijen, karbon, azot gibi maddelerin bir araya gelerek o insanı var etmelerinin imkân ve ihtimali yoktur.
3. Tabiat denilen şüursuz kanunlar ve maddelerin o insanı yaratmasıdır. Bu düşüncenin de birçok cihetlerle yanlış olduğu kesindir. Zira nasıl ki; bir binanın projesi ve malzemeleri o binayı yapamıyorsa öyle de tabiat denilen şüursuz kanunlar ve maddeler de şüurlu bir insanın yaratıp ortaya koyamazlar.
4. Ya da o insanı nihayetsiz güç ve hikmet sahibi olan Allah (cc) yaratmıştır. Zâten insanın önceki üç yol ile yaratılmasının mümkün olmaması, dördüncü yol olan her şeyi yaratanın Allah (cc) olduğunu ispat eder.

Nasıl ki, bahsi geçen binayı mühendisin projesine göre, gereken malzemelerle yapan bir usta vardır.

Öyle de o insan, kendiliğinden veya sebeplerin bir araya gelmesiyle veyahut tabiat denilen doğanın yaratmasıyla var ol-

muş değildir. Ancak nihayetsiz kudret, hikmet ve rahmet sahibi olan Allah (cc), kaderin projesine göre isim ve sıfatlarının hazinelerinde bulunan vücut, hayat, görme, işitme, konuşma, vs. malzemeleri bir araya getirerek onlarla o insanı yaratmıştır.

Bu âlemdede; sanatlı, hikmetli, intizamlı olan her bir varlığı da bu insan örneğine kıyas edilebilirsiniz.”

Bu soruyu soran arkadaş mühendis olduğundan fiziğin etki-tepki kuralına dayanarak yaptığımız bu açıklamadan çok etkilendi ve dedi ki: “Tamam, Cenab-ı Hakk’ın var ve bir olduğunu ve her şeyi yaratanın O olduğunu kabul ettim. Fakat Allah (cc)’ı kim yaratmıştır? Ve O’nun da bir yaratıcısı yok mudur?” diye sordu.

Cevaben dedim ki: “Bu sorunun aynısını başka bir talebe de sormuştu. Ona şöyle bir cevap vermiştim. Dünyanın kuruluşundan bugüne kadar yaratılmış hiçbir varlığın başka bir varlığı yoktan var ederek yaratması hiç görülmüş müdür? Veya ispat edilmiş midir?”

O da: “Hayır böyle bir şey olmamıştır.” dedi.

Bunun nedeni şudur: “Çünkü bir varlık yoklukta iken sonsuz bir acizlik ve fakirlik içindedir. O varlığın yokluktan varlık âlemine çıkması için sonsuz bir kudret ve rahmet sahibi bir Yaratıcıya ihtiyacı vardır. Sonradan var edilen varlıklar ise aciz ve fakir oldukları için kendilerini yaratamadıkları gibi başka bir varlığı da yaratamazlar. Zira ‘himmete muhtaç olan dede kime ne himmet ede?’

Evet, var edilmiş bir varlığın özelliği yaratılmış olmaktır, yaratıcı olmamaktır. Yaratıcının özelliği ise Yaratıcı olmaktır, yaratılmış olmamaktır. Madem yaratılmış olan bir varlık yaratıcı olamıyor. Eğer Cenab-ı Hak da yaratılmış olsaydı, O da diğer yaratılmışlar gibi yaratıcı olamayacaktı.

Hâlbuki dersimizin başında her şeyi yaratanın Allah (cc) olduğunu îzâh ve ispat ettik.

Öyleyse her şeyi yaratan Allah (cc) yaratılmamıştır, ezeli ve ebedidir, başlangıçsız ve sonsuzdur.”

Bu cevabı dinledikten sonra bu hususta da ikna olup memnuniyetini gösterdi. Ve kader meselesine dair: Madem her şey kaderde yazılıdır ve olacaktır, neden insanlar kaderin o yazdıklarını yaptıkları için sorumlu tutuluyor?”

Bu müşkil meseleyi de Risâle-i Nûrlar’dan istifade ettiğim gayet basit bir örnekle şöyle îzâh ettim: “Bir insan gelecek sene daha gelmeden önceki tecrübeleriyle veya astronomi, matematik gibi ilimlerden cüz’i bilgileriyle o seneyi bilir. Hatta kaç ay, kaç hafta, kaç gün olacağını ve namaz vakitlerinin hangi dakikalarda girip çıkacağını, güneşin ne zaman doğup batacağı gibi, o senenin daha birçok özelliklerini o takvime yazar. Âdetâ o takvim gelecek senenin bir tarihçe-i hayatı ve kader yazısı hükmüne geçer. Ve daha sene gelmeden o takvim herkese dağıtılır. Bizler, senenin takvime göre gerçekleştiğini gördüğümüzde ‘Bu adam takvimi böyle hâzırladığı için sene ona uymuştur dememiz doğru olur mu?’ Belki takvimi hâzırlayan adam senenin nasıl geçeceğini tecrübeleriyle bildiği için ona uyararak o takvimi hâzırlamıştır.

Hatta takvim yanlış yazılmış olsa bile –ki bazen oluyor- sene ona uymadığı için o takvimin yanlışlıkları ortaya çıkmış oluyor.

Öyle de kader Cenab-ı Hakk’ın ilminin bir kısmıdır. Allah (cc) da o ezeli ve sonsuz ilmiyle bir kulunun ne zaman dünyaya geleceğini ve ne kadar yaşayacağını ve neyi isteyeceğini ve ne yapacağını bilmiş takvim hükmündeki kaderinde yazmıştır.

İlmin tesiri yoktur. İlim ancak olmuş ve olacak olan şeyleri bilir. Demek ki bir insan ne isteyecekse ve ne yapacaksa kaderi

ona göre yazılmıştır. Yoksa kader nasıl yazıldı ise insan da ona uymak mecburiyetindedir, ona mahkûmdur anlayışı çok yanlış ve hatalı bir düşüncedir.”

Biz kader meselesini de açıklayınca o ateist olan arkadaş anlattıklarımızı kabul ederek Allah (cc)’a îmân hususunda bir probleminin kalmadığını söyledi.

Bu sefer İslamiyet’in hakkâniyetini kabul etmeyen diğer arkadaşlara dönerek dedim ki: “İslamiyet’in hakkâniyetini ispat eden hadsiz delil ve burhanlar vardır. Onlardan biri de İslamiyet’in temelini oluşturan ve içinde birçok delil ve hüccet barındıran Kur’an-ı Azimüşşan ve hadis-i şeriflerdir.

Tarihte görülen şudur ki: “Hiçbir dâhi veya bilim adamı yoktur ki; Kur’an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerden istifade etmeden yazdıkları kitapların üzerinden 10-20 sene geçince, o yazdıklarının bir kısmı geçerliliğini kaybetmemiş olsun ve içinde bir kısım yanlışlıklar veya eksiklikler bulunduğu ortaya çıkmamış olsun. Hatta kendileri daha hayatta iken o yazdıklarının bir kısmını değiştirmek mecburiyetinde kalıyorlar. Ancak bu kuralın dışında kalan yalnız ve yalnız Kur’an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerdir.

Kur’an-ı Azimüşşan ve hadis-i şeriflerin üzerinden 1400 sene-den fazla zaman geçtiği hâlde herhangi bir ayet veya bir hadis geçerliliğini kaybetmemiş ve onların yanlış olduğu ispat edilmemiştir.

Kur’an-ı Kerim’de 6666 ayet bulunuyor. Bir milyona yakın da hadisi şerifler vardır. Eğer (hâşâ sümme hâşâ) bunlar da bir insana ait yazılan eserler olsaydı insanların eserleri gibi bunların da pek çok yanlış ve noksanlıkları ortaya çıkmış olacaktı. Olmadığına göre bu hakikat Kur’an-ı Kerim’in hem lafzının hem manasının, hadis-i şeriflerin ise manalarının Cenab-ı Hak’tan geldiğini ispat eder.

Nasıl ki, yeryüzünü dolduran ışık güneşin varlığını ispat edip gösteriyorsa öyle de Kur'an-ı Kerim'in ve hadis-i şeriflerin bu hakkâniyetleri, hem Cenab-ı Hakk'ın varlığını ve birliğini hem Kur'an-ı Azimüşşan'ın Allah (cc) kelamı olduğunu hem Rasul ü Ekrem Aleyhissalatü Vesselam'ın hak peygamber olduğunu gösterir. Hem de Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerin tesis ettikleri İslamiyet'in hak bir din olduğunu iki kere iki dört eder derecesinde ispat eder.

Aklı başında olan hiçbir insan ve hiçbir düşman hatta hiçbir şeytan dahi bu hakikati inkâr edemez. Çünkü eğer yanlış bir ayet veya hadis bulunsaydı bugün her türlü yalan ve oyunlarla dini yok etmeye çalışanlar böyle bir fırsatı bulmuşken elbette o yanlışlıkları yazıp göklere asacaklardı.

Bu açıklamayı dinledikten sonra doğruya doğru, yanlışla yanlış diyebilen o cesaretli ve mert olan arkadaş: "Önceden ateist olan arkadaşına dönerek bu iş bitmiştir, düşündüklerimiz yanlışır demek ki İslamiyet'i yanlış anlamışız doğrusunu öğrene-memişiz." dedi.

"Ben de onlara soracak başka bir sualiniz varsa sorunuz." dedim. Onlar da bu hususta akıllarını kurcalayan problemlerinin kalmadığını söylediler. Ben ise bana göre bir şeyin kaldığını ve bunu yapmaları gerektiğini söyledim. "Nedir?" dediler. Dedim ki: "Madem Cenab-ı Hakk'ın var olduğunu ve İslamiyet'in hak bir din olduğunu kabul ettiniz, öyleyse imândan sonra en mühim hakikat namazdır." Rabbimize karşı kulluğumuzu ifade eden o namazı kılmamız gerektiğini söyledim. Cenab-ı Hakk'a hadsiz şükürler olsun ki onlardan birisinin o günden itibaren namaza başladığını öğrendik. Cenab-ı Hak söylediklerimizi, yazdıklarımızı rızası dairesinde kabul edip tesirini halk eylesin. Âmin.

Allah'tan Başka İlah Yoktur

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا
فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

“Eğer o ikisinde (yerde ve gökte) Allah'tan başka ilahlar bulunsaydı, elbette o ikisi (ve onlarda görünen şu intizam) fesada uğrardı (bozulup giderdi). Öyle ise, arşın Rabbi olan Allah, onların isnad etmekte oldukları vasıflardan münezzehtir.”⁶

Evet, Allah lafzı, Zât-ı Zülcelâl'in hususi ismi olduğundan bütün Esmasıyla beraber kemal sıfatlarını da içinde bulundurur.

Mesela: “لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ” dediğimizde Allah'tan başka bir ilahın, “لَا رَازِقَ إِلَّا اللَّهُ” Allah'tan başka bir yaratıcının, “لَا خَالِقَ إِلَّا اللَّهُ” Allah'tan başka bir rızık verenin, “لَا رَبَّ إِلَّا اللَّهُ”, Allah'tan başka bir Rabbin de bulunmadığını ifade eder. Ve diğer bütün Esma-yı İlahiye de bunlara kıyas edilsin.

Demek; “Allah'tan başka ilah yoktur.” diyen bir kimse, kendisine ibâdet edilenin yalnız O olduğuna inandığı gibi hayat vermek, her şeyi idare etmek, hakkıyla merhamet göstermek, zarar ve menfaat vermek gibi manaları ifade eden isimlerin sahibinin de Allah olduğunu kabul etmiş olur. Ve O'ndan gelen bütün emir ve yasaklarına da uymak gerektiğini lüzumlu görür.

Bu dâvâyı izâh ve ispat eden Otuz Üçüncü Mektup'un Üçüncü Penceresi'nin hakikatini anladığımız kadarıyla açmaya çalışacağız. Evet, nasıl ki bir ordugâhta ayrı ayrı sınıflardan oluşan gayet muhteşem, mükemmel ve disiplinli bir şekilde bir ordunun sevk ve idare edildiğini, erzakından tâ silah ve techizâtına kadar ölçülü ve düzenli bir surette bütün ihtiyaçlarının yerine getirildiğini görsen. Şüphesiz o ordu ve ordugâh kendi büyüklükleri nisbetinde bilmüşahede bir kumandan-ı a'zamın varlığını ve tek başıyla o işleri görüp gözettiğini bildirip ispat eder. Hatta kör gözlere bile gösterir.

Aynen öyle de yeryüzü gayet büyük ve muhteşem İlahî bir ordugâhtır. Bir milyondan ziyade çeşitleri bulunan hayvanlar ve bitkiler o ordugâhta eğitimlerini yapan gayet muazzam bir ordudur. Her biri ayrı bir sınıf teşkil eden bütün o nev'lerin erzakları, elbiseleri, şekil ve suretleri, savunma sistemleri olan silahları, talim ve eğitimleri, terhisleri de ayrı ayrıdır. O orduya mensup olan neferlerden birisi her nerede bulunursa bulunsun, hiçbir ihtiyacı unutulmaz. Vaktinde ölçülü ve intizamlı bir surette bu ihtiyaçlar tedarik edilir. Bu hâl, şüphesiz tek başına o orduyu sevk ve idare eden nihayetsiz kudret, ilim ve hikmet sahibi bir zâtın varlığını ve birliğini gösterip ispat eder.

Evet, bütün bu ordu ve ordugâhı yaratıp idare edemeyen bir zât, o ordunun bir ferdine bile sahip çıkıp karışamaz. Eğer karışmış olsa karıştıracak. Mesela, bir çekirdeğin hammadde si olan atomları yaratan kim ise o çekirdeği de yaratan odur. Çünkü o hammaddeye sahip olmayan o hammaddeden çekirdeği icad edemez. Aynı zamanda çekirdeği yaratan kim ise meyveyi de yaratan odur. Çünkü meyveyi yaratamayan o çekirdeği var edip içine yerleştiremez. Meyveyi yaratan kim ise ağacı da yaratan odur. Çünkü o meyve ağaç denilen fabrikanın ürünüdür. Ağacı yaratamayan meyveyi yaratıp o ağaca takamaz. Öyle de ağacı yaratan kim ise yeryüzünü de yaratan odur. Çünkü ağaç yeryüzü denilen tezgâhın dokuduğu bir

üründür. Yeryüzünü yaratıp icad edemeyen o ağacı yaratıp da yeryüzüne yerleştiremez.

Demek; yeryüzü ordugâhı kimin ise içindeki bütün canlılar ordusu da onundur. O ordugâh ile bütün o orduyu yaratıp icad edemeyen bir tek çekirdeği bile yaratıp ona sahip olamaz.

Evet, bu muazzam ordugâhta bulunan bu kadar mükemmel bir ordunun, gayet mükemmel intizam ve disiplinle en güzel bir şekilde idare edilmesi ve hiçbir tarafta herhangi bir karışıklığın bulunmaması, Hâlık-ı Zülcelâl'den başka hiçbir kimse-nin bu işe karışmadığını gösterip ispat eder.

Ayet-i Kerimede ifade edildiği gibi:

ثُمَّ اِذْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ اِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ

"(Ey aklına güvenen insan!) gözlerini çevir de (âleme ve bilhas-sa bu orduya) bir bak! Hiçbir gevşeklik (düzensizlik, karışıklık) eseri görebilecek misin?" Eğer bir defa bakmakla göremediysen -ki göremeyeceksin- "Sonra tekrar gözlerini çevir de bak" (bu def'a daha dikkatli bir araştırmayla herhangi bir karışıklık bulmak için bu orduyu tetkik et!) "elbette gözlerin bir eksiklik eseri bulamadan pişman ve yorgun olarak sana dönecektir."

İmam Gazali (ra) gibi akıl ve hikmet sahibi olan bütün bilim adamları da bu gerçeği kabul ederek, bu âlemin yaratılışından daha güzeli olamaz demişlerdir:

لَيْسَ فِي الْاِمْكَانِ اَبَدُغٌ مِمَّا كَانَ

Yani âlemdeki bütün varlıkların yaratılışında vazifelerine uygun en mükemmel bir hikmet ve düzenin bulunduğunu, ittifak ile kabul etmişlerdir.

Mesela, bal arısının vazifesi balı yapmaktır. Cenab-ı Hak, o vazifeyi yapabilmesi için ona en münasip bir vücut ile cihazları ihsan etmiştir. Buna göre dikkat edilirse, bütün varlıkların vücut ve azaları ile vazifeleri arasındaki münasebet ne kadar hassas ve ince olduğu anlaşılır.

Madem biz insanlar bu ordunun içinde en şerefli bir taifeyiz. Öyleyse her şeyden evvel kumandan-ı a'zamımız olan Zât-ı Zülcelâl'i tanıyıp rızasını kazanmaya çalışmalıyız. O'nun emirlerine uyarak lâyük-ı vecihle ibâdetimizi yapmalıyız. Yasaklarından sakınıp rızasına aykırı her türlü günâh ve yanlış hareketlerden uzak durmalıyız. Böylece eşref-i mahlûkat olduğumuzu muhafaza ederek dünya ve âhiret saadetini kazanırız. Ve bilhassa bütün saadetlerin temeli ve başı olan cemal-i İlâhi ile en şerefli bir asker olarak müşerref oluruz.

Yoksa komutanını tanımayan veya ona isyan ederek birliğinden firar eden bir asker gibi, yukarıda saydığımız bütün saadetleri kaybetmekle beraber o nispette de verilecek bir ceza ve cehennem azabına maruz kalmak tehlikesi vardır.

Aynı zamanda Rabbinin rızasını gözeten ve âhireti düşünen, âhiretini kazandığı gibi dünyasını da kazanır. Fakat o büyük kumandanı dinlemeyen, yalnız dünyanın zevk ve lezzetlerine düşkün olan asker ise, Rabbinin rızasını ve âhireti kaybettiği gibi, eceli geldiğinde dünyası da başına yıkılır, onu da kaybeder.

Cenâb-ı Hakk'ı Tanıtmak

Cenab-ı Hak şöyle buyuruyor:

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ
سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

*"(Habibim ya Muhammed!) Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel nasihatle da'vet et ve onlarla en güzel şekilde mücadele et! Şüphe yok ki (Allah'ın) yolundan sapanları en iyi bilen ancak Rabbin-dir; hidayete erenleri de en iyi bilen O'dur."*⁸

Hikmet, faydaları maslahatları gözeterek her şeyin yerli yerine konulması demektir. Bu tarife göre "insanları Allah'a hikmetle davet" etmek, "herkesin seviyesine göre irşad ve nasihatte bulunmak" demektir.

Bu hususta Peygamberimiz (asm) şöyle buyurmuştur:

إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ

"Biz peygamberler topluluğu, dâima insanların seviyelerine inmek ve onların anlayabilecekleri şekilde konuşmakla emrolunduk."

وَقَالَ عَلِيٌّ: حَدِّثُوا النَّاسَ بِمَا يَعْرِفُونَ
أَتَحِبُّونَ أَنْ يُكَذَّبَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ

Hız. Ali (ra) de: *"İnsanlara onların anlayacağı şekilde konuşunuz. Allah ve Rasûlü'nün yalanlanması hoşunuza gider mi?"*¹⁰ buyurmuştur. Yani bir ayet veya hadis insanların anlamayacağı şekilde anlatılırsa o ayet ve hadisi dinleyenler anlamadıkları için yalanlayabilirler. (Allah'a sığınırız.) Bu husus çok önemlidir, çok dikkat etmek icab eder.

Bu hakikatlerden anlaşılacağı üzere, her şeyden evvel, yaptığımız nasihatın tesirli olması için muhatapların seviyesini ve ihtiyacını göz önünde bulundurmak gerekir. Zira insanların ihtiyaçları zamana, zemine ve insanları etkisi altına alan hadiselerle göre elbette farklı olacaktır. Nasıl ki her hastaya aynı ilaç verilmiyor, hastalığa göre değişiyor, öyle de dinleyenlerin seviyelerine uygun bir nasihat yapılmalıdır ki gayeye uygun hikmetli ve güzel bir netice versin. Yoksa o nasihatten istifade ya az olur veya hiç olmaz. Evet, kısa da olsa yapılan vaaz ve nasihatın anlaşılması lazımdır, anlaşılmayan bir ders uzun olsa bile pek kıymet ifade etmez. Fakat Cenab-ı Hakk'ın varlığı hususunda getirilecek delil ve ispat, akıl ve mantığa hitap ettiği için çocuk, genç ve ihtiyar fark etmeden herkes istidadına göre istifade eder.

9 Şemseddin Sehâvî, Makasidü'l-Hasene, s. 117, Hadis No: 180.

10 Suyuti, Câmiu's-Sahîh, Kitabü'l-İlim, s. 297, No: 126.

Mesela, Bediüzzaman Hazretleri şöyle der: **Bir köy muhtarsız olmaz, bir iğne ustasız olmaz sahipsiz olamaz, bir harf kâtipsiz olamaz biliyorsun. Nasıl oluyor nihayet derecede muntazam şu memleket (âlem) hâkimsiz, sahipsiz olur.**¹¹

Dinleyen kim olursa olsun bu cümleden dersini alır. Çünkü failsiz bir fiilin yani yapan olmadan bir işin olması mümkün değildir.

Hem mesela, her yaştaki müşterinin her türlü ihtiyacına cevap verecek bir surette hâzırlanmış gayet büyük ve mükemmel bir market ki; onda gıda tekstil, teknoloji ve hırdavat gibi her türlü ihtiyaç maddeleri bulunur.

Düşünelim, acaba bu markete gelmeden evvel bizim gibi müşteriler mi onu böyle hâzır hâle getirmişler sonradan gelip istifade ediyorlar veya bu marketin güçsüz, şuursuz malzemeleri mi bizim geleceğimizi ve ihtiyaçlarımızı bilerek önceden gelip bizim için bunu hâzır hâle getirmişler? Bu suretle oluşmasının hiç imkân ve ihtimali var mıdır? Demek varlığından şüphe edilmeyen birisi var ki; bizi bilir ve bütün ihtiyaçlarımızı da görür ve bu marketi içindekilerle beraber tanzim etme gücüne ve imkânına sahip olduğundan bunu böylece bizim için hâzır hâle getirmiştir

Aynen bu misal gibi dünyamız da İlahî büyük bir markettir. Yalnız insanların değil belki sinekten balığa, çiçekten meleğe kadar bizim gibi ihtiyacı olan bütün mahlûkatın bütün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tanzim edilmiştir. Şüphesiz biz dünyaya gelmeden önce bu dünyayı kendimiz için hâzır hâle getirmiş değiliz. Bu dünyayı oluşturan güçsüz ve şuursuz varlıklar dahi bizlerden haberdar olup bu dünya ve içindekilere ihtiyacımızın olduğunu düşünerek bir araya gelip bu dünyayı bizim için hâzır hâle getirmiş değillerdir.

11 Zülfikar, Bediüzzaman Said Nursi, s. 6.

Zira hem bizler aciz ve fakiriz hem de dünyamızı teşkil eden unsurlar ve varlıklar dahi âciz, çaresiz, muhtaç ve şuursuz mahlûklardır. Bu işi bizlerin veya onların yaptığını kabul etmek mümkün değildir. Öyle ise bu dünyamızın da nihayetsiz Kadîr, Hakîm, Alîm ve Rahîm bir sahibi ve yaratıcısı vardır. Bizi ve bütün mahlûkatı yarattığı gibi, ihtiyacımıza binâen dünyayı da içindeki her şeyi ile beraber yaratıp hizmetimize vermiştir.

Demek, bu dünya marketine bilerek ve düşünerek baktığımızda o kendi varlığından bin kat daha fazlasıyla, bütün ihtişamıyla, Hâlık'ını ve sahibini bütün isim ve sıfatlarıyla bizlere bildirir ve tanıttırır.

Hem, nasıl ki bir marketten aldıklarımıza karşılık olarak, kasa ya uğrayıp bir fiyat ödüyorsak öyle de; son derece mükemmel ve ilahî bir market olan dünyadaki nimetlerden istifade etmemizden dolayı onun sahibi olan Rabbimize de î mân ve ibâdetle şükrederek bir bedel ödememiz gerekir. Eğer biz bu varlıklardan ve nimetlerden istifade etmemize karşılık, onlara tapsak, kâinatı yaratanı kabul edip tanımazsak ve O'na kulluk edip ibâdet etmezsek, bir de O'na nankörlük edip O'nu inkâr edersek, acaba cehennem azabını hak etmiş olmuyor muyuz?

Nasıl ki; göklerdeki tek bir güneşi kabul etmeyen bir insan, aynalarda şişelerde ve su damlalarında görülen güneşin akislerini, hakiki birer güneş olduklarını kabul etmek zorunda kalır. Öyle de Cenab-ı Hakk'ın tek ve bir olduğuna inanmayan bir insan, O'nun aynaları olan varlıklar ve sebepler sayısınca ilahların bulunduğunu kabul ederek onlara tapmak mecburiyetinde kalır.

Eğer o insan kâinat sahibinin bir olduğuna inanıp ve yalnız O'na ibâdet ederse her şeye tapmaktan kurtulur. Ve bütün varlıkların Allah tarafından kendine merhameten verilen hizmetçiler olduğunu anlamakla yeryüzünün halîfesi rütbesine yükselir ve varlıkların en şerefli olur.

Şüphesiz bu dersi dinleyen herkes kendine göre bir hisse alır.

Bununla beraber çocuklara basit ve anlayabilecekleri deliller de getirilebilir. Mesela, çocuğa “Seni besleyen ve bütün ihtiyaçlarını şefkatle gören kimdir?” Elbette diyecektir ki, “an-nemdir.” Öyle ise bütün hayvanların, ağaçların, bitkilerin, hizmetine sonsuz bir merhametle; güneşi, havayı, suyu, toprağı verip onlara da şefkatle bakan birisinin olması gerekmez mi? diye sorduğumuzda o çocuk: “Elbette olur”, diyecektir.

Biz de ona: “Annene şefkati verip de onu sana hizmetkâr hâline getiren Allah olduğu gibi öyle de şefkat ve merhametiyle her şeyi o hayvanların, ağaçların, bitkilerin hizmetine veren sonsuz kudret sahibi olan Allah’tır.” diyeceğiz.

Hem mesela, o çocuğa; senin yap-boz oyuncağına, sen dokunmadan o kendiliğinden yapılıp bozulabilir mi? Dediğimizde şüphesiz hayır, diyecektir. Öyleyse, o oyuncağı nasıl ki; sen kendi isteğinle yapıp bozuyorsan öyle de bütün bitkilerin ve hayvanların da vücutları kendiliğinden oluşup dağılması mümkün değildir. Demek; her baharda onları sonsuz güç ve iradesiyle yaratıp yapan ve sonbaharda da öldürüp bozan birisi vardır ki; O da Allah’tır.

Gençlere ise; onlar askerlik çağını yaşadıklarından askerlikten bir misal vermek uygun olacaktır. Nasıl ki, bir eğitim alanında eğitim gören bir tabura baktığımızda görürüz ki, o taburdaki fertler memleketin her bir yerinden toplanıp bir araya gelmişlerdir. Daha sonra bölüklere ve mangalara taksim edilmişlerdir. Gayet düzenli ve disiplinli bir şekilde eğitimlerine devam etmektedirler. Acaba hiç imkân ve ihtimal var mı ki, “bu askerler memleketin her tarafından kendi arzu ve istekleriyle bir araya gelip bu düzeni kursunlar?

Hiçbir akıl bunu kabul eder mi? Böyle bir şey hiç mümkün olur mu? Şüphesiz bu taburun bütün fertlerini memleketin her tarafından toplayıp onları bölüklere, mangalara ayırıp ga-

yet mükemmel bir düzen ve disiplinle onlara eğitim yaptıran ve her tarafa hükmü geçen bir kumandan vardır.

Aynen öyle de âlemin her tarafında dağınık bulunan atomlar denilen askerleri, bahar denilen eğitim alanında her birisi bir tabur hükmünde olan fertlerin vücutlarında bir araya getiren ve onlara mükemmel bir düzen ile eğitim yaptıran elbette bir kumandan-ı a'zamı olan Allah vardır. Yoksa kendi başlarına o şuursuz varlıklar bir araya gelip de o fertlerin vücutlarını teşkil edip içinde şuurlu ve disiplinli olarak çalışmalarının imkân ve ihtimali yoktur.

İhtiyar birisine ise, ihtiyarlıktan dolayı kaybettiği gençliğinin zevalinden, dost ve ahbablarının ölüm ve firakından ve eksilmeye yüz tutan görme, işitme ve kuvvetinin eksilmesinden duyduğu üzüntülerden dolayı ortaya çıkan elem ve kederine teselli olabilecek şekilde onların çok hassaslaşmış duygularını göz önünde bulundurarak örnekler verilirse gayet derecede etkileyici olacaktır.

Mesela, gayet mükemmel binalarla imar edilen bir şehri düşünelim. O şehirde yaşayan insanların ihtiyaçlarına göre binlerce evler, fabrikalar, dükkânlar ve binalar bulunsun. Bir harfin kâtipsiz bir iğnenin dahi ustasız olmadığını biliyoruz. Şüphesiz o şehirdeki yapıların da malzemeleri başka yerlerden uçarak bir araya gelip onları icat etmedikleri gibi, bütün o ev ve binaların kendiliğinden oluşması da mümkün değildir.

Ancak onların vücuda gelmesi, onların yapılması için gereken güç ve malzemelere sahip birinin olmasıyla mümkündür. Hatta bazı binalar yıkılmış olsa bile, önceden yapan zâtın daha güzel bir şekilde onları yeniden yapabileceğinden şüphe edilmez. Zira onları ilk olarak yapan ikincisinde daha kolaylıkla yapar.

Demek, o şehir ve içindeki binalar o şehri kuran ve o binaları yapan birinin var olduğunu gösterir.

Aynen misalde açıkladığımız gibi şu dünyamız sonsuz derecede planlı ve düzenli bir şehir hükmündedir. Her baharda fertleri en mükemmel bir binadan daha mükemmel olan bir milyondan ziyade hayvan ve bitki çeşitleri yaratılıyor. Bu yaratılan varlıkların öyle bir vücut yapısı vardır ki, o vücuttaki bir hücre bile kusursuz bir saraydan daha mükemmeldir.

Bilim adamlarının araştırmalarına göre; insanlar bir hücreyi maddi imkânlarıyla yapmış olsalar Konya Ovası kadar yer kaplayacak diye söylemişlerdir.¹² Yeryüzündeki bütün canlıların bir hücreli ve çok hücreli olduğu düşünülürse ne denli müthiş bir organizasyon gerçekleştiği anlaşılır. Bir de bu canlıların büyük bir kısmının sonbaharda öldüğünü ve ilkbaharda tekrar dirildiğini görüyoruz. Acaba bu kadar varlıkların mükemmel yaratılışlarının, kendiliğinden olması ve bir kısmının da öldükten sonra ikinci bir baharda kendiliğinden dirilmesi mümkün olabilir mi?

Veyahut varlıkların yapımında kullanılan güçsüz, iradesiz ve şuursuz malzemelerin uçuşup bir araya gelerek sonsuz bir kudretin eseri olan o varlıkları yaratıp var etmeleri, öldürüp yok etmeleri, hiçbir cihetle mümkün olabilir mi?

Demek bu dünyanın içindeki varlıkların harikulade bir sanatla yapılması ve her varlığın bir mucize olması, onları yaratan sonsuz ilim, kudret ve hikmet sahibi bir zâtın var olduğunu kör gözlere de gösterir, ispat eder.

Hem O zât bu harika icraatıyla, ihtiyarlara ve musibet zedelerine ölüm ve ayrılık elemelerini izale edecek bir müjde veriyor. Çünkü O zât, sonbaharda bir milyondan ziyade ölen hayvan ve bitki çeşitlerini, ikinci bir baharda tekrar diriltmekle, o ihtiyarları ve bütün sevdiklerini hatta bütün varlıkları öldükten sonra haşrin baharında dirilteceğini göstererek ölümün yok-

12 Hâlbuki normal bir insanın vücudunda 100 trilyon hucre vardır.

luk olmadığını, ayrılma eleminin de sonsuz bir kavuşmak ile biteceğini onlara hatırlatarak teselli veriyor.

Sorulan suale numune olması için Risâle-i Nûrlar'dan istifade ederek bu üç örnek verilmiştir. Bunlar gibi daha birçok örnekler verilebilir. Fakat bu konuda en mühim olan nokta Cenab-ı Hakk'ın anlattığımızdan razı olmasıdır. Dinleyeninin de kabule lâayık olmasıdır. Anlatanının da ihlâsı muhafaza etmesi nispetinde tesiri olacaktır.

Her Şeyin Bittiği Yerde Bitmeyen Birisi Vardır

Her şey ya hakikat noktasında özü itibariyle güzeldir, adalet-i İlâhi gibi veya varlığı ve zâtı itibarıyla güzeldir; îmân, nur ve rahmet gibi veyahut netice ve sonuç itibariyle güzeldir. Musibetlerin ve belaların günâhlara kefaret olması ve büyük sevapları insanlara kazandırması gibi. Bu güzellik, Cenab-ı Hakk'ın her şeyi güzel terbiye etmesine ve rahmetinin her şeyi kuşatmasına ve umumi icraatlarına bakar ve onlardan gelir. Zira güzel bir iş, o işi yapan zâtın güzelliğinin bir aynasıdır. Aynı zamanda bu umumi icraat içinde hususi tecellileri de vardır. Bu hakikatin anlaşılmasını kolaylaştıracak bir misal zikredeceğiz şöyle ki:

Nasıl ki; bir pâdişahın halkına karşı iki çeşit muâmelesi ve iltifatı vardır.

Birincisi: Umumidir ki; kanunlar dâhilinde memurları vasıtasıyla, genel olarak milletin bütününe lütuf ve merhametiyle, idare eder ve o umumi merhamet içinde her ferdine de hususi münasebetleri vardır. Ve onlara has muâmeleler yapar, özel iltifatlarda bulunur fakat bu işin gerçeğini anlamayan bir kısım insanlar, pâdişahın bu lütuf ve merhametini, bazen yanlışlıkla onun memurlarına ve kanunlarına nispet ederler.

İkincisi: Pâdişah, kanunların dışına çıkarak raiyetinin (halkının) bazılarına hususi lütuf ve ihsanda bulunur. Mesela, müebbet hapis cezası alan birisini, bütün halkın göreceği ve bileceği bir ortamda affederek ceza evinden çıkarmış olsa kanun dışında yapılan bu iyilik ve muâmelenin, bizzât pâdişah'tan geldiği ve memurların yaptığı bir iş olmadığı herkes tarafından kabul görülür.

İşte bu misal gibi, varlığı zaruri olan ve sonsuz hikmet ve rahmetiyle, bütün varlıkları yaratıp idare eden Cenab-ı Hakk'ın, iki çeşit ihsanı vardır.

Birincisi: Umumi terbiye ediciliğiyle ve her şeyi kuşatıcı rahmetiyle, bütün varlıkları sevk ve idare eder. Bununla beraber sonsuz kudret, irade ve ilmiyle de o umumi ihsan içinde her birinin en cüz'i, en küçük işlerine kadar müdâhale ederek onları terbiye eder. O işler nispetinde de Cenab-ı Hakk'ın onlarla özel bir münasebeti olur.

Evet, bütün varlıklar her durumunda ona muhtaçtır. Onun sonsuz kudretiyle, ilim ve hikmetiyle o varlıkların işleri görülür, tanzim edilir. Öyleyse şuursuz doğa denilen tabiatın ne haddi var ki; o terbiye edicilikle yapılan işlerin dairesi içinde saklansın ve tesir sahibi olup müdâhale etsin. Hem de rast gelmek manasında olan kör tesadüfün ne haddi var ki; hikmet-i İlahiyenin hassas terazisiyle yapılan Cenab-ı Hakk'ın icraat dairesindeki o işlerine karışsın.

Risâle-i Nûr'un birçok yerinde kat'i delillerle tesadüf ve tabiatın hiçbir tesiri bulunmadığı ispat edilmiştir. Ve bu Risâleler, Kur'an'ın kılıcıyla, onların idam edildiğini, hiçbir şeye hiçbir müdâhalelerinin olmadığını göstermiştir. Fakat gafil olan insanlar, Cenab-ı Hakk'ın umum varlıkları idare ve terbiye ederken zahiri sebeplerin arkasındaki işlerin hikmetlerini görüp bilemediklerinden bu işlere tesadüf namını vermişler.

Ve yine bir kısım gafiller, Allah'ın adet kanunları denilen tabiatın perdesi altında gizlenmiş bazı icraatların kanunlarını ve hikmetlerini göremediklerinden de tabiatın tesir sahibi olduğunu düşünüp ona müracaat etmişlerdir.

İkincisi: Cenab-ı Hakk'ın, hususi bir tarzda bazı kulları için sebepleri perde yapmadan kanunların dışına çıkarak yaptığı ihsanlardır. Bu harikulade işlere örnek ise mucizeler ve kerametlerdir. Bunlar apaçık göründüklerinden, herkes ister istemez bunları kabul etmek zorundadır.

Mesela: Yunus (as) denize atılmış, büyük bir balık onu yutmuş, deniz fırtınalı, gece karanlık ve sıkıntılı; her taraftan sükût etmiş adet kanunlarından ve sebeplerden ümidi kesilmiş bir vaziyete düşmüş. Bu durumda bütün varlıklar ona dost olup hizmet etmek için yardımına koşsaydılar yine beş para faydaları olmazdı. İşte böyle her şeyin bittiği yerde bitmeyen birisi vardır. Ve her şeyden ümidin kesildiği yerde kendisinden ümit kesilmeyen biri vardır ki; O da Rabb-i Rahîmimizdir. O anda Hz. Yunus (as), sebepleri de yaratan o Rabb-i Rahîminden başka sığınacak biri bulunmadığını bizzât idrak ettiğinden,

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

*“Şüphesiz ki; ben her ne kadar zulmedenlerden de olsam; sen her türlü ortaktan noksanlıklardan ve zulümden berisin, uzaksın. Senden başka bana merhamet edip yardım edecek ilah yoktur.”*¹³ diyerek yalvarmıştır.

Bu duası; birdenbire geceyi, balığı, ona hizmetkâr yapmış, her taraftan onu tehdit edip sıkıştıran o dehşetli varlıklar, her cihette ona dostluk yüzünü göstermiş ta sahil-i selamete çıkmış, bir kabağın gölgesi altında Cenab-ı Hakk'ın hususi olarak kendisine ihsan ettiği lütfunu bizzât görmüştür.

Hem mesela, sabır kahramanı olan Hz. Eyüb (as)'ün meşhur kıssasının hulâsası şudur ki; pek çok yaralar ve bereler içinde kaldığı hâlde o hastalığın büyük mükâfatını düşünerek gayet mükemmel bir sabırla, onun sıkıntılarına tahammül edip beklemiştir. Sonra, yaralarında oluşan kurtlar, kalbine ve diline ilistikleri zaman, zikir ve marifet-i İlahiyenin yerleri olan kalp ve dil ile yaptığı ibâdetlerine zarar gelir düşüncesiyle, kendi istirahati için değil de belki; Allah'a yaptığı kulluk için demiş:

رَبِّهِ أَتَى مَسْنَى الضَّرِّ وَأَنْتَ أَزَحِمُ الرَّاجِمِينَ

“Ya Rab, zarar bana dokundu, bu hastalık dil ile yaptığım zikrime ve kalp ile yaptığım ibâdetime engel oluyor.” diye münacat edip yalvarmış.

Cenab-ı Hak da o hâlis, safi ve garazsız; yalnız Allah için olan bu duasını gayet harika bir surette kabul ederek mükemmel bir sıhhat ve afiyeti ihsan edip merhametinin her çeşidiyle ona lütufta bulunmuştur.

İşte, doktorların çare bulamadığı ve ilaçların şifa olamadığı bütün mahlûkat ve sebeplerin aciz kaldığı yerde dahi her şey bitti, diye rahmet-i İlahiyeden ümit kesilmez. Çünkü her şeyin bittiği yerde ‘O’ vardır. O’ndan yardım isteyeninin mahrum kalmayacağını bilen Eyyüb (as), O’na müracaat etmek ile o devâsız dertten kurtulmuştur.

Hem mesela: Gavres isminde cesur bir kabile reisi, kimse görmeden tam Resul-ü Ekrem (asm)’in başı üzerine gelerek, yalın kılıç elinde olduğu hâlde Rasul-ü Ekrem (asm)’e dedi: **“Kim seni benden kurtaracak?”** Allah resulü ise: **“Allah!”** dedi. Sonra böyle dua etti:

اللَّهُمَّ اكْفِنِيهِ بِمَا شِئْتَ

“Allah’ım benim bedelimde dilediğinle, bu adamın hakkından gel!” Birden o Gavres, iki omuzu ortasına gaibden

bir darbe yer; o kılıç elinden düşer, yere yuvarlanır. Rasul-ü Ekrem (asm) kılıcı eline alır, “**Şimdi seni kim kurtaracak?**” der, sonra affeder.¹⁴

Çünkü “Rasûl-ü Ekrem (asm), o anda Allah’tan başka hiçbir varlığın kendisine yardım edemeyeceğini bildiğinden, yalnız Rabb-i Rahîminden ümit var olarak onun nihayetsiz kudret ve rahmetine sığınmış, harikulade bir surette kurtulmuştur.

Demek, hiçbir ortamda ve hiçbir dehşetli hadise karşısında; Allah’ın rahmetinden ümit kesilmez. Hatta 10 km yükseklikte bulunan uçaktan atılan bir insan dahi rahmet-i İlahiden ümit kesmemelidir. Zira Allah’ın rahmetini celbedecek bir yalvarış ve yakarıyla her an onun kurtulması mümkün olabilir. Evet, insanların ve sebeplerin, karşısında aciz kaldıkları; ancak kudret ve rahmet-i İlahiye ile gerçekleşen, peygamberlerin gösterdikleri bütün mucizeler ve onlara benzeyen harikulade işler, bu örneklerle kıyas edilsin.

Bu harikulade işlerin hikmetlerinden biri de; insanlara, hiçbir zaman azab-ı İlahiden emin olunmayacağını ders verir.

“Görmedin mi Rabbin, Âd (kavmin)i nasıl (helak ile azâb) etti? O (sütunlar üzerine kurulmuş binâlarla dolu) direkli İrem (şehrin)e! Ki şehirler içinde onun benzeri yaratılmamıştı. Vâdide (ev yapmak için) kayaları oyan Semûd’a da (nasıl azâb etti)?

Ve kazıklar(la insanlara azap verenin) sâhibi Fira’vun’a? Onlar ki memleketler(in)de azgınlık etmişlerdi.

Böylece oralarda fesâdı çoğaltmışlardı. Bundan dolayı Rabbin, onların üzerine (her çeşit azabı içeren) bir azab kamçısı yağdırdı! Şüphesiz ki Rabbin, elbette (her an) (her şeyi) gözetlemededir.”¹⁵

Bunlara benzer daha birçok ayette, gafillerin ve zalimlerin ekonomi ve silah gücüne sahip olup Firavun gibi: “Ben sizin en

14 Zülfikar, Bediüzzaman Said Nursi, s.288.

15 Fecr Suresi, 6-14. ayetler.

yüce Rabbinizim, dünya avucumun içindedir hiç kimse bana bir şey yapamaz.” dediği anda yerlerin ve göklerin orduları, emri altında bulunan ve her zaman mazlumların intikamını alan Cenab-ı Hak, o gibi zalimlerin karşısına çıkar. Ya göklerden inen azap ve helak edici sesle veyahut yerde yürüyen karınca ve uçan sinekle veya daha başka çeşit çeşit afat ve musibetlerle onları helak etmiştir.

Bunun bir örneği de Titanik gemisidir, bu gemi o kadar mükemmel yapılmıştır ki; biletleri ‘Tanrının bile batıramayacağı gemi’ sloganıyla satılıyordu. Daha çıktığı ilk seferinde bu gemi şeytana atılan recm taşı hükmündeki, Allah’ın attığı bir buz dağı ile batırılmıştır.

Hulâsa, hiçbir zaman rahmet-i İlahiyeden ümit kesilmeyeceği gibi hiçbir zaman da azab-ı İlahiden de emin olunmaz. İnsan ancak böylece ümit ve korku arasında istikametli bir hayat yaşamak ile dünya ve âhiret saadetine nail olur.¹⁶

16 Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat, s. 257.

Şerlerin Mayası Yokluktur

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا

*"(Habibim Ya Muhammed!) Yine de ki: 'Hak geldi, bâtıl zâil oldu! Şüphesiz ki bâtıl, yok olmaya mahkûmdur.'"*¹⁷

Bu ayet-i kerimede ifade edildiği gibi, bir kişi veya bir toplum, hakkı, iyiliği, doğruluğu ve güzelliği yaşadıkları nisbette o kişide veya toplumda batıl, yanlışlık, fenalık ve çirkinlik azalır. Zira iyilik esastır. Kötülük ise ona tâbidir. İyilik ve güzelliğin artmasıyla, fenalık ve çirkinlik azaldığı gibi, iyilik ve güzelliğin azalmasıyla da fenalık ve çirkinlik artar. Zâten iyilik ve güzelliğin yapılmaması, fenalık ve çirkinliktir.

Ayette *"Hak geldi, batıl gitti."* denildiği gibi *"Batıl gelince hak gider"* diye bir emir ve kural yoktur. Ancak; çirkinlik ve batıl, hakkın ve güzelliğin yokluğundan ibarettir. Çünkü çirkinlik ve batılın, karanlık ve soğukluk gibi müstakil bir vücudu yoktur. Evet, ışığın olduğu yere karanlık giremez. Ancak ışığın azalması nisbetinde orada karanlık oluşur. Fakat karanlığın olduğu yere ışık girer ve karanlığın kaybolmasına vesile olur. Aynen öyle de sıcaklığın artması nisbetinde soğuk azaldığı gibi, sıcaklığın düşmesiyle de soğukluk artar. Yani aslında var olan

17 İsra Suresi, 81. ayet.

sıcaklıktır. Sıcaklığın azalmasına soğukluk denilir zira o soğukluğun müstakil bir vücudu yoktur. Mesela, bir yerde -25 soğuk hava var denilmez belki orada sıcaklık sıfırın altında 25 dereceye düşmüştür denilir. Ve yok olan 25 derece sıcaklığa da halk arasında soğukluk denmiştir.

İşte sıcaklık ve ışığın vücudu gibi bütün hayırların da vücudu vardır. Şerlerin ise vücudu yoktur. Mesela, namaz kılmak bir hayırdır. Onun vücuda gelmesi onu kılmak ile tahakkuk eder. Namaz kılmamak denilen fenalık ise, yokluktur. Yani bir şey yapmamaktır. Hem bütün hayırların ve varlıkların başı ve esası olan îmân; îmânın esaslarına ve İslamî hakikatlerin varlığına inanmaktır. Bütün fenalıkların başı olan küfür dahi, îmânın şartlarına ve gerçeklerin varlığına inanmamak denilen yokluğu kabul etmektir. Bu iki misale göre bütün hayır ve şerleri kıyas edebiliriz.

Bu hakikati, Bediüzzaman Hazretleri, birçok Risâlede mükemmel bir şekilde îzâh etmiştir. Mana cihetiyle anlayabildiğimiz kadarıyla anlatmaya çalışacağız.

Şöyle ki, araştırma yapan bütün ehl-i tahkik ve keşf, bütün fenalıkların ve şerlerin asıl kaynağı ve mayasının yokluk olduğunu, bütün hayırların ve güzelliklerin de kaynağı ve mayasının vücut olduğunu ve ona dayandığını ittifakla kabul etmişlerdir. Evet, çoklukla hayır, güzellik ve mükemmellikler varlığa dayanarak ortaya çıkar. Bir hayır ve güzellik görünüşte yıkmak ve yok etmek olarak gözükse de hakikat ve netice olarak varlığı ve güzelliği ifade eder. Mesela, içki gibi insanın dünya ve âhiret hayatına zarar verebilecek maddeleri dökmek ve yok etmek, bir hayır ve güzelliştir.

Hâlbuki görünüşte bu yapılan iş, o içkiyi yok etmektir. Fakat bu iş netice itibariyle insanın dünyevî ve uhrevî saadetini koruyup onun yok edilmesine engel olduğu için hakikat noktasında varlıktan ve yapmaktan ibarettir.

Hem sapıklık, şer, bela ve günâhlar gibi bütün çirkinliklerin temelinde ve mayasında yıkmak ve yok etmek vardır. Bu şerlerin bir kısmı görünüşte yapmak da olsa, netice ve hakikat noktasında yokluktur.

Mesela: Kimyasal silah, zehir ve içki fabrikaları gibi insanın dünya ve âhiretine zarar getirebilen kötü şeyler, görünüşte yapmak bile olsa hakikat noktasında ve netice itibariyle, onlardan zarar görecektir insanlarının dünya ve âhiret saadetlerini yıkmaktan ve yok etmekten ibarettir.

Hem bir varlığın vücuda gelmesi, var olan bir sebebi gerektirir. Mevcud bir sebep bulunmadan hiçbir varlık vücuda gelemez. Buna binâen bütün hayırlar bizzât veya netice itibariyle var ve mevcut olduklarından, onları yapan bir kuvvetin varlığını gerektirir. Fakat bütün fenalık, şer ve çirkinlikler ya bizzât veya netice itibariyle yokluktan ibaret oldukları için, onların sebepleri de bir işin yapılmaması veya bir varlığın yok edilmesi denilen ademdir, yokluktur.

Bu hakikati ifade için ayet-i kerimede:

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ

*"Sana isâbet eden her iyilik Allah'tandır; sana isâbet eden her kötülük ise nefsendendir."*¹⁸ buyrulmuştur. Her iyilik bir varlık olduğundan, gerçekten onu yapan Allah'tır ve O'na nisbet edilir. Zahiri sebeplere verilmesi ise farazîdir.

Evet, iyiliklerde insanın hissesi yalnızca o iyiliği istemek ve sahiplenmek denilen kesbden ibarettir. Şer ise, yapmamak veya yok etmekten ibaret olduğu için ayet-i kerimede insana nisbet edilmiştir. Bu hakikati Bediüzzaman Hazretleri şöyle ifade etmektedir:

(İnsanın varlığı ve mahiyeti bir) *"eliftir ki, o elif'in "iki yüzü" var. Biri, hayra ve vücuda bakar. O yüz ile yalnız feyze kabildir.*

*Vereni kabul eder, kendi icad edemez. O yüzde fâil değil, icad-
dan (yaratmaktan) eli kısadır. Bir yüzü de şerre bakar ve ademe
gider. Şu yüzde o fâildir, fiil sahibidir.”¹⁹*

Zira şerhlerin temelinde adam öldürmek gibi, bir şeylerin yok edilmesi veyahut îmânın esaslarını inkâr etmek gibi, birşeylerin yokluğunu kabul etmek vardır. İcad etmek, yaratmak yoktur. Onun için yokluktan ibaret olan bir şerrin insana verilmesi ve bu hususta onun fail kabul edilmesinde bir beis yoktur. Buna binâen şer ve fenalıklar hususunda insana fail nazarıyla bakılmıştır.

Bediüzzaman Hazretlerinin, Kader Risâlesi’ndeki “*Halk-ı şer, şer değil; kesb-i şer şerdir. İcad-ı İlahîde şer ve çirkinlik yoktur. Belki, abdin kesbine ve istidadına aittir.*” sözü şu manayı ifade eder:

“*Halk-ı şer*” tâbiri, imtihan için yaratılan, şerre sebep olan ve hakkımızda şer hâline getirdiğimiz şeytan gibi varlıkların yaratılması demektir. Ancak insanların kendi iradeleriyle şeytanlara uyması ve o günâhları tercih edip işlemesi şer olur.

Mesela: Rahmet olan yağmurun yağmasından herkes istifade ettiği hâlde eşyasına sahip çıkmayan, tembel bir insan zarar görür. Bütün olumlu neticelerin görünürdeki sebebi yağmur olduğu hâlde eşyanın zayi’ olması denilen şerrin sebebi ise, o kişinin malına sahip çıkmaması denilen kesbidir yani o yönde iradesini kullanmamasıdır. Yoksa yağmurun yağması değildir. O kişinin tembelliğinden dolayı kendi hakkında şerre çevirdiği ve şer dediği yağmurun yaratılması şer değildir. Şer, kişinin kesbi olan tembelliğinden dolayı, eşyanın zayi’ olmasıdır. Farz-ı muhâl o kişi eşyasına sahip çıksaydı, belki de yağmurun yağmasından hiçbir zarar görmeyecekti.

Evet, bir hastalık gelir; sıhhatimizi yok eder ve bir şer meydana gelir. Ancak şer olan, sıhhatimizin yok olmasıdır; o hastalığın kendisi değildir. Fakat o hastalık, sıhhatimizin yok olması denilen şerre sebep olduğu için ona şer diyoruz. Evet, o hastalı-

19 Bediüzzaman Said Nursi Lem’âlar, s. 220.

ğın yaratılması şer değildir. Ancak tedbirsizlik gibi bir sebeple hastalığın gelmesi neticesinde sıhhatimizin yok olması denilen şerri kazanmış oluruz.

"Hayır da şer de Allah'tandır" hakikati ise bütün hayırları ve hakkımızda şerre çevirdiğimiz varlıkların hepsini yaratan Cenab-ı Hak olduğunu ifade etmektedir.

Netice olarak *وَمَا رَبُّكَ بِظَالِمٍ لِلْعَبِيدِ* "Rabbin ise kullar(ın)a aslâ zulmedici değildir!"²⁰ Ayetinde ifade edildiği gibi Cenab-ı Hakk'ın ne idaresinde ne icraatında ve ne de ef'alinde şer ve çirkinlik yoktur. Yaptığı her işte hayır ve güzellik vardır. Bütün mükemmel ve güzel sıfatlara sahip olduğu gibi bütün eksiklik ve noksanlıklardan da uzaktır.

Mesela, güneş doğarken, karşısında bulunan bütün aynalara ve şeffaf maddelere akseder. Güneşin o aynalara akseden ışığı safi ve lekesizdir. Aynaların hepsine olan muâmelesi birdir. Fakat aynalar, kendi renklerine ve düzgünlüklerine göre, güneşin ışığını içlerine alıp karşıya yansıtırlarken farklılık gösterirler. Kimi aynen akseder, kimi de sarı, beyaz, kırmızı veya lekeli olarak yansır. İşte bu renklerin, lekelerin ve aksaklıkların hepsi aynaların istidad ve yeteneğine aittir. Bu eksikliklerin hiçbirisi güneşe nisbet edilmediği gibi, kâinattaki sebepler vasıtasıyla ortaya çıkan zulümlerin, çirkinliklerin ve eksikliklerin hiçbirisi de Cenab-ı Hakk'a nisbet edilmez. Bunların hepsi, sebeplerin istidad ve iradelerine aittir. Zira Cenab-ı Hakk'ın kâinattaki bütün icraatları ve isim ve sıfatlarının tecellileri, güneşten gelen ışık gibi, şerlerden ve çirkinliklerden uzaktır. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen ancak Allah'tır.

Cenab-ı Hak bizi kendine muhtaç kılmakla zenginleştirsin. Bizi, bize bırakmakla da fakirleştirmesin. Ve rahmetiyle bize muâmele etsin. Âmin.

20 Fussilet Suresi, 46. ayet.

2. BÖLÜM

KUR'AN-I KERİM

- ❖ BESMELENİN FAZİLETİ
- ❖ BESMELE İLE İLGİLİ BAZI HADİS-İ ŞERİFLER
- ❖ İHLAS SURESİNDEN BİR DAMLA
- ❖ İNSANDAKİ DUYGULAR (SIRAT-I MÜSTAKİM)
- ❖ ALLAH'IN AYETLERİNİ SATMAK

Besmelenin Fazileti

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
كُلُّ كَلَامٍ أَوْ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يَفْتَحُ بِذِكْرِ اللَّهِ
عَزَّ وَجَلَّ فَهُوَ أَتَبَرُّ، أَوْ قَالَ أَقْطَعُ

Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, Allah Rasûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

“Yüce Allah'ın zikriyle (besmeleyle) başlanmayan her değerli söz veya iş, bereketsizdir (bir rivayette de) sonuçsuzdur.” buyurmuştur.²¹

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
أَوَّلَ مَا كَتَبَهُ الْقَلَمُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَإِذَا كَتَبْتُمْ
كِتَابًا فَافْتَبُوهَا أَوَّلَهُ وَهِيَ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ أَنْزَلَ وَ لَمَّا
نَزَلَ عَلَى جِبْرِيلَ بِهَا أَعَادَهَا ثَلَاثًا وَ قَالَ: هِيَ لَكَ وَ لِأُمَّتِكَ فَمُرُّهُمْ
لَا يَدْعُوهَا فِي شَيْءٍ مِنْ أُمُورِهِمْ فَإِنِّي لَمْ أَدْعُهَا طَرَفَةً عَيْنٍ مِنْذُ نَزَلَتْ عَلَى
أَيِّنِكَ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ كَذَا الْمَلَائِكَةُ.

21 Ahmed bin Hanbel, Müsned, C 14, s. 329, Hadis No:8712.

“Yine Peygamberimiz (asm) fermân etmiş: Kalemin ilk yazdığı **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**’dir. Siz de bir kitap yazdığınızda başında onu yazınız. Zira o, inen bütün kitapların anahtarıdır. Ve Cebrail (as) Besmeleyi indirdiğinde üç defa tekrar etti. “Bu sana ve ümmetine mahsustur. Onlara emret, başladıkları her (hayırlı) işlerinde onu terk etmesinler. O Âdem (as) babana indiğinden beri, göz açıp kapatacak kadar da olsa, terk etmedim. Ve melâikeler de öyle, onu hiç terk etmediler.

Ve denilmiş ki, umum semâvi suhuf ve kitapların ilimleri Kur’an’da ve Kur’an’ın bütün ilimleri Fâtiha’da ve Fâtiha’nın da bütün ilimleri Besmele’de Besmele’nin de bütün ilimleri ‘ب’ harfinde cem olmuş, toplanmıştır. ‘ب’ harfinin mânası ise ‘بِ كَأَنَّ مَا كَانَ، وَبِ يَكُونُ مَا يَكُونُ’ ‘Ne olmuşsa Ben’imle olmuş, bugüne kadar olup biteni Ben yaptım ve ne olacaksa Benimle olacaktır. Bundan sonra ebede kadar olacak her şeyi de Ben yapacağım.’ zira Cenab-ı Hak Besmele’yi söylemiş olsa onu bu cümle gibi ifade edeceği anlaşıyor.

Demek; ‘ب’ harfi, olmuş ve olacak her şeyi içine toplamıştır. Ancak onun içindeki her şeyi bulup görmek için Hz. Ali (ra) gibi bir âlim olmak lazımdır. Zira o şöyle buyurmuştur: “Eğer

bana bir yastık katlansa ve ben ona yaslansam besmelenin ‘ب’ harfini anlatsam, yetmiş deve yükü kitap olur.

Yine onun söylediği başka bir rivayette ise “Eğer dilersem Besmele’nin mânası için seksen deve yükü yaparım.”²² Yani o kadar kitap yazarım. Ve bunlar gibi Besmele’nin kıymet ve ehemmiyeti hususunda daha birçok hadîs-i şerifler rivayet edilmiş ve izahlar yapılmıştır.

Bilhassa Risâle-i Nûr’dan Birinci Söz’de Besmele’nin “Ne büyük tükenmez bir kuvvet ne çok bitmez bir bereket” olduğu

22 Ebu Bekr İbn Muhammed Şettâ Ed-Dimyâtî, İânet-üt Tâlibîn, c.1, s.3.

söylenmiştir. Yani bir işe başlarken بِسْمِ اللَّهِ diyen bir adam acizliğini ve fakirliğini ilan edip itiraf eder. Cenab-ı Hakk'ın kudretine ve rahmetine sığınır.

Ve der ki, “Ya Rab! Ben acizim ve fakirim şimdiye kadar yaptığım bütün işleri senin kudretin ve rahmetinle yaptım. Ve hâl-i hâzırda yapmakta olduklarım ve bundan sonra yapacaklarımı da acizlik ve fakirliğime binâen yine senin kudretin ve rahmetinle yapabilirim.

Ve bütün sebeplere ve varlıklara baktığımda görüyorum ki, onlar da benim gibi aciz ve fakirdirler. Onlar ne yapmış veya yapacak olurlarsa olsunlar tüm bunları ancak Senin kudretin ve rahmetinle yapmışlardır ve yapacaklardır.”

İşte bir insan Besmele çekmekle, hem kendisinin hem de bütün mahlûkatın aciz ve fakir olduklarını ve hiçbir şey yarata-mayacağını itiraf etmekle beraber kendisini ve her şeyi yaratanın ancak sonsuz kudret ve rahmet sahibi olan Cenab-ı Hak olduğunu anlayıp kabul etmiş olur.

İşte “bir tek âyet olup yüz on dört def’a tekrar edilen ‘بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ’ cümlesi, Risâle-i Nûr’un Ondördüncü Lem’ası’nda beyân edildiği gibi, arşı ferşe bağlayan ve kâinâtı ışıklandıran; ve her dakika herkes, ona muhtaç olan öyle bir hakîkattir ki, milyonlar def’a tekrar edilse yine ihtiyaç var. Değil yalnız ekmek gibi her gün muhtaç olmak, belki hava ve ziyâ gibi her dakika ona ihtiyaç ve iştîyâk vardır.”²³

Hem Bediüzzaman Hazretleri Besmele’deki ismi anlatırken Cenab-ı Hakk’ın iş yapma manasını ifade eden ve bu nev’den olan Gaffâr (çok mağfiret eden) ve Rezzâk (bol rızık veren), Muhyî (dirilten) ve Mümît (öldüren) gibi pek çok isimlerinin var olduğunu söyler. Bunlara fiili isimler denilir.

Bunların çok olması ise Cenab-ı Hakk'ın kudretinin kâinatta-ki çeşit çeşit varlıkların fertlerine taalluk edip yaratmasından meydana gelir. Bu i'tibârla بِسْمِ اللّٰهِ kulun fiiline kudret-i İlahiyenin irtibatını ve te'sirini celb eder (çeker). Tâ ki o ismin taalluku, kulun kesbine ve işine yardım edici bir ruh olsun. Öyle ise, hiç kimse hiçbir işini Besmele'siz bırakmasın.²⁴

Hem "Er-Rahmân", "Er-Rahîm" isimleri بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ'e girdiklerinin ve her mübârek şeyin başında zikredilmelerinin çok hikmetleri var. Onların beyânını (açıklamasını) başka vakte ta'lîkan (bırakarak), şimdilik kendime âit bir hissimi söyleyeceğim. Kardeşim! Ben, بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ isimlerini öyle bir nûr-ı azam görüyorum ki, bütün kâinatı ihata eder (kuşatır). Ve her ruhun bütün hâcât-ı ebediyesini (ebedî ihtiyaçlarını) tatmin edecek hadsiz düşmanlarından emin edecek nurlu ve kuvvetli görünüyorlar. Bu iki nûr-ı azam olan isimlere yetişmek için en mühim bulduğum vesile fakr ile şükür; acz ile şefkattir. Yani ubûdiyet (kulluk) ve iftikardır (fakirliğini bilmektir).²⁵

Hem On Dördüncü Lem'a'da Besmele'nin, Arş-ı â'lâdan inen nuranî bir merdiven olduğu ve ucunun insanın omzuna dayandığı ve o nuranî merdivenle insanın her zaman Cenab-ı Hakk'ın huzuruna çıkabileceği ifade edildiği ve onun Rahmet-i Rahmân'a ne kadar kuvvetli bir vesîle olduğu da şöyle izah edilmiştir:

"Altıncı Sır: Ey hadsiz acz ve nihâyetsiz fakr içinde yuvarlanan bîçare insan! Rahmet ne kadar kıymetdar bir vesile ve (*Allah katında*) ne kadar makbul bir şefaathî olduğu bununla anla ki: O rahmet, öyle bir Sultan-ı Zülcelâl'e vusule (*kavuşmaya*) vesiledir ki, yıldızlarla zerrat beraber olarak kemal-i intizam ve itaatla ordusunda hizmet ediyorlar. Ve o Zât-ı Zülcelâl'in

24 Bediüzzaman Said Nursi, İşaratü'l-İcaz, s. 12.

25 Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat, s. 21.

ve o Sultan-ı Ezel ve Ebed'in istiğna-i zâtîsi var (*zâtı hiçbir şeye muhtaç değildir*) ve istiğna-i mutlak (*sonsuz bir ihtiyaçsızlık*) içindedir. Ve hiç bir cihetle kâinata ve mevcudata ihtiyacı olmayan bir Ganiyy-i Alel-ıtlaktır (*hududsuz zengindir*). Ve bu kâinat taht-ı emir ve iradesinde (*emir ve iradesi altında*) ve heybet ve azameti altında nihâyet itaatte, celaline karşı tezellülüdür (*boyun eğmektedir*).

İşte rahmet seni ey insan! O Müstağni-i Alel-ıtlak'ın ve Sultan-ı Sermedî'nin (*daimî Sultanın*) huzuruna çıkarır ve ona dost yapar ve ona muhatab eder ve sevgili bir abd vaziyetini verir. Nasıl sen güneşe yetişemiyorsun, güneşten çok uzaksın; hiçbir cihetle ona yanaşamıyorsun. Fakat güneşin ziyası güneşin aksini ve cilvesini, senin âyinen vasıtasıyla senin eline veriyor. Öyle de: O Zât-ı Akdes'e ve o Şems-i Ezel ve Ebed'e (*başlangıçsız ve sonsuz güneşe*) biz çendan (*gerçi*) nihayetsiz uzağız, yanaşamayız. Fakat onun ziya-i rahmeti, onu bize yakın ediyor.

İşte ey insan! Bu rahmeti bulan, ebedî tükenmez bir hazine-i nur buluyor. O hazineyi bulmanın çaresi: Rahmetin en parlak bir misali ve mümessili ve o rahmetin en belîğ (*en iyi anlatan*) bir lisani ve dellâlı olan ve Rahmeten lil-âlemîn (*âlemlere rahmet*) ünvanıyla Kur'ân'da tesmiye edilen (*adlandırılan*) Rasul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ın sünnetidir ve tebaiyetidir (ona uymaktır). Ve bu Rahmeten lil-âlemîn olan rahmet-i mücesseme (*cisim hâline gelmiş Peygamberimize*) vesile ise, salâvattır.

Evet, salâvatın manası, rahmettir. Ve o zîhayat mücessem (*hayat sahibi bir cisim olan*) rahmete (*Peygamberimize*) rahmet duası olan salâvat ise o Rahmeten lil-âlemîn'e vusulüne (kavuşmaya) vesiledir. Öyle ise sen salâvatı kendine, o Rahmeten lil-âlemîn'e ulaşmak için vesile yap ve o zâtı da rahmet-i Rahman'a vesile ittihaz et (*vesile yap*). Umum ümmetin o Rahmeten lil-âlemîn olan Aleyhissalâtü Vesselâm hakkında hadsiz bir kesretle rahmet manasıyla salâvat getirmeleri, rahmet(in)

ne kadar kıymetdar bir hediye-i İlahiye ve ne kadar geniş bir dairesi olduğunu parlak bir surette isbat eder.

Elhâsıl: Hazine-i rahmetin en kıymetdar pırlantası ve kapıcısı zât-ı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm olduğu gibi, en birinci anahtarı da بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ'dir. Ve en kolay bir anahtarı da salâvattır."²⁶

اَللّٰهُمَّ بِحَقِّ اَسْرَارِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى مَنْ
اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ كَمَا يَلِيْقُ بِرَحْمَتِكَ وَ بِخُرْمَتِهِ وَعَلٰى
اٰلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِيْنَ وَاَزْحَمْنَا رَحْمَةً تُغْنِيْنَا بِهَا عَنْ رَحْمَةٍ مِّنْ
سِوَاكَ مِنْ خَلْقِكَ اٰمِيْنَ اٰمِيْنَ اٰمِيْنَ

Besmele ile İlgili Bazı Hadis-i Şerifler

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
إِذَا قَالَ الْعَبْدُ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قَالَتِ الْجَنَّةُ: لَبَّيْكَ، اللَّهُمَّ
وَسَعْدَيْكَ، إِلَهِي إِنَّ عَبْدَكَ فُلَانًا، قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُمَّ زَخْرَجْهُ مِنَ النَّارِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ.

Peygamberimiz (asm) başka bir hâdis-i şerifte ferman etmiş ki:
“Bir kul, بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ deyince, cennet der: “Ya İlahi!
Senin emrindeyim ve rızanı gözetiyorum. Yâ İlâhi falan kulun
Besmele’yi çekti, zikretti. Yâ İlâhi onu ateşten uzaklaştır! Ve onu
cennetine dâhil eyle!” diye dua eder.²⁷

“Rasûlullah buyurdular ki:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ مَنْزِلَهُ فَذَكَرَ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ
طَعَامِهِ. قَالَ الشَّيْطَانُ: لَا مَبِيتَ لَكُمْ وَلَا عَشاءَ،

Kişi evine döndüğü zaman içeri girerken ve yemek yerken
Allah'ın adını zikrederse, şeytan (adamlarına) şöyle der: “Size
burada geceleme de yok akşam yemeği de yok!...

27 Ebu Bekr İbn Muhammed Şettâ Ed-Dimyâti, İânet-ut Tâlibin, C 1, s. 3.

وَإِنْ ذَكَرَ اللَّهُ عِنْدَ دُخُولِهِ وَلَمْ يَذْكُرْهُ عِنْدَ عَشَائِهِ يَقُولُ:
أَذَرَكْتُمُ الْعِشَاءَ وَلَا مَبِيتَ لَكُمْ. وَإِنْ لَمْ يَذْكُرِ اللَّهُ عِنْدَ
دُخُولِهِ وَلَا عِنْدَ عَشَائِهِ. قَالَ: أَذَرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَالْعِشَاءَ.

*Ama kişi, eve girerken Allah'ı zikreder fakat akşam yemeğini yer-
ken zikretmezse, şeytan (avanelerine): "Akşam yemeğine kavuştun-
uz ama burada gecelemeğiniz mümkün değil!" der. Adam eve gi-
rerken ve yemeğe başlarken بِسْمِ اللَّهِ diyerek Allah'ı zikretmez-
se, şeytan (avanelerine): "Yemeğe de yetiştiniz, yatmaya da!" der.²⁸*

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
يَا عَلِيُّ! أَلَا أَعْلِمُكَ كَلِمَاتٍ إِذَا وَقَعْتَ فِي وَزْطَةٍ قُلْتَهَا؟
قُلْتُ: بَلَى، جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ، قَالَ: إِذَا وَقَعْتَ فِي وَزْطَةٍ فَقُلْ:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.
فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَصْرِفُ بِهَا مَا شَاءَ مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ

Peygamberimiz (asm), Hz. Ali'ye hitaben şöyle demiştir: 'Ya Ali! Bir tehlikeye düştüğün zaman okuman için sana bir kısım kelimeler öğreteyim mi?'

'Buyur, canım sana fedâ olsun.' dedim.

Peygamberimiz (asm) buyurdu:

'Bir tehlikeye düştüğün zaman,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

söyle; muhakkak Allah onunla belanın her çeşidinden dilediği kadar geri çevirir.'²⁹

28 Sahih-i Müslim, Kitâbu Eşribe, C 13, s. 214, Hadis No: 2018.

29 Hindî, Kenzü'l-Ummal, C 2, s.124, Hadis No: 3442.

عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
 أَغْلِقْ بَابَكَ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ
 لَا يَفْتَحُ بَابًا مُغْلَقًا، وَأَطْفِئِ مِصْبَاحَكَ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ،
 وَخَمِّرْ إِنْاءَكَ وَلَوْ يَبْعُدُ تَعْرِضُهُ عَلَيْهِ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ،
 وَأَوِّكْ سِقَاءَكَ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ

Hız. Câbir (ra) rivayetine göre, Peygamberimiz (asm) şöyle buyurmuştur: “(Evine girdiğin zaman) Besmele çekerek kapını kilitle. Çünkü şeytan (Besmele’yle) kilitlenen bir kapıyı açamaz. Besmele çekerek lambanı söndür. Besmele çekerek, (enine koyacağın) bir tahta parçası ile de olsa yemek kabını (ağızını) ört. Yine Besmele çekerek kırbanın (ağızını da) bağla (su kabını ört).”³⁰

عَنِ الْبَرَاءِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ قَالَ:
 اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَخْيَا وَبِاسْمِكَ أَمُوتُ، وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ:
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَخْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ.

Berâ (ra)’dan nakledildiğine göre Peygamberimiz (asm) yatağına yattığında ‘اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَخْيَا وَبِاسْمِكَ أَمُوتُ’ (Allah’ım! Senin isminle yaşar, senin isminle ölürüm.) buyurur; uykudan uyanıldığında da ‘الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَخْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ’ (Canlarımızı aldıktan sonra bizi dirilten Allah’a hamdolsun; diriltmek yalnız ona mahsustur.) buyururdu.³¹

30 Ebu Davud, Sünen, C 5, s. 562, Hadis No: 3731.

31 Sahih-i Müslim, Kitâbu’z-Zikr, C 17, s. 39, Hadis No: 6887.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ، فَإِنْ نَسِيَ
فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ

Hız. Âişe (r.anha)'nin rivayet ettiğine göre, Allah Rasûlü (asm) şöyle buyurmuştur: “Biriniz yemek yiyeceği zaman بِسْمِ اللَّهِ (Allah'ın adıyla) desin. Eğer yemeğin başında Besmele çekmeyi unutursa, بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ (Başında da sonunda da Allah'ın adıyla) desin.”³²

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أُدْخِلَ
الْمَيِّتُ الْقَبْرَ، قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ. وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ

İbn Ömer'in naklettiğine göre, cenaze kabre konulurken Hız. Peygamber (asm) şöyle derdi:

بِسْمِ اللَّهِ (Seni) Allah'ın adıyla ve Rasûlullah'ın dini üzere (kabre koyuyoruz.)³³

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ قَالَ:
بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ نَزِلَ أَوْ نُضِلَّ أَوْ
نَظْلِمَ أَوْ نُظْلَمَ أَوْ نَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيْنَا

“Ümmü Seleme (r.anha)'den rivayet ediliyor. Peygamberimiz (asm) evinden çıkarken şöyle derdi: “Bismillah, Allah'a tevekkül ettim. Allah'ım (ayağımın) kaymasından, sapmaktan, zulüm yapmaktan veya zulme uğramaktan, câhillik yapmaktan ve câhillerin muâmelesine maruz kalmaktan Sana sığınırız.”³⁴

32 Tirmizi, Camiu'l-Kebir, C 3, s. 434, Hadis No: 1858.

33 İbn Mâce, Sünen, Cenâiz, 38, C 1, s. 495, Hadis No: 1553.

34 Tirmizî, Camiu'l-Kerim, Hadis No: 3427.

عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ يَقُولُ: بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ
 اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ.
 وَإِذَا خَرَجَ قَالَ: بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ
 اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ.

Rasûlullah (asm)'ın kızı Fatıma (r.anha) rivayet etmiş. Pey-
 gamber (asm) mescide girdiğinde şöyle derdi: “Allah’ın adıyla,
 Allah’ın selâmı, Rasûlullah’ın üzerine olsun. Allah’ım! Günâh-
 larımı bağışla ve rahmetinin kapılarını bana aç.” derdi. Mes-
 citten çıktığı zaman da: “Allah’ın adıyla, Allah’ın selâmı,
 Rasûlullah’ın üzerine olsun. Allah’ım! Günâhlarımı bağış-
 la ve lütfunun kapılarını bana aç.”³⁵ derdi.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 مَنْ تَوَضَّأَ وَذَكَرَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ طَهُورًا لَجَمِيعِ بَدَنِهِ وَمَنْ تَوَضَّأَ
 وَلَمْ يَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ كَانَ طَهُورًا لِأَعْضَاءِ الْوُضُوءِ

“Kim Besmele’yi çekerek abdest alırsa bütün bedenini temiz-
 lemiş olur. Kim de Besmele’yi çekmeden abdest alırsa yalnız
 abdest azalarını temizlemiş olur.”³⁶

35 Sünen-i İbn Mace, C 1, s.254 Hadis No: 771.

36 İmâm Nevevî, C 1, s.384.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
إِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ - أَوْ الْمُؤْمِنُ - فَغَسَلَ وَجْهَهُ خَرَجَ
مِنْ وَجْهِهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ نَظَرَ إِلَيْهَا بِعَيْنَيْهِ مَعَ الْمَاءِ - أَوْ مَعَ
آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ - فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ خَرَجَ مِنْ يَدَيْهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ
كَانَ بَطَشَتْهَا يَدَاهُ مَعَ الْمَاءِ - أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ - فَإِذَا
غَسَلَ رِجْلَيْهِ خَرَجَتْ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَسَتْهَا رِجْلَاهُ مَعَ الْمَاءِ
- أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ - حَتَّى يَخْرُجَ نَقِيًّا مِنَ الذُّنُوبِ.

Ebu Hureyre (ra)'den rivayetle, Rasûlullah (sav) şöyle demiş:
“Müslim yahut mü'min bir kul abdest alır da yüzünü yıkarsa
gözleri ile baktığı her günâh suyla yahut suyun son damlası
ile yüzünden çıkar. Ellerini yıkadığı vakit, ellerinin tuttuğu
her günâh su ile yahut suyun son damlası ile ellerinden çı-
kar; ayaklarını yıkadığı vakit ayaklarının yürüyerek işlediği her
günâh su ile yahut suyun son damlasıyla birlikte çıkar. Niha-
yet o kul günâhlarından çıkıp temiz pak olur.”³⁷ buyurdular.

Bu hadiste abdestin alınmasıyla abdest azalarının temizlenme-
si, günâhlardan temizlenmek olduğu îzâh edildiğinden; besme-
leyle alınan abdest ile de vücudun bütün azalarının temizlen-
mesi, günâhlardan arınması olduğu anlaşılmaktadır. Âlimlerin
çoğu affolunan günâhların küçük günâhlar olduğunu söyle-
mişlerdir. Bazı âlimlere göre de Cenab-ı Hak dilerse günâh-ı
kebairden, büyük günâhlardan da dilediğini affedebilir.

37 Sahih-i Müslim, Kitabu't-Taharet, C 3, s. 148, Hadis No: 576; (Rasûlullah (sav) 'mü'min' mi dedi 'müslim' mi ve keza, 'suyla birlikte mi' yoksa 'suyun son damlası' ile birlikte mi buyurdu bu cihetlerde ravî tereddüt etmiştir.)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ
فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ سَمِيعُ الْعَلِيمِ

Her günün sabahında ve her gecenin akşamında: “Allah’ın adıyla ki, O’nun adı sayesinde ne semâda ne yeryüzünde hiçbir şey zarar veremez. O her şeyi işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.”³⁸ diyen ve bunu üç defa tekrarlayan kimseye hiçbir şey zarar veremez.

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
إِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى
اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. قَالَ: يُقَالُ حِينَئِذٍ هُدِيتَ
وَكُفِّيتَ وَوُقِّيتَ فَتَتَنَحَّى لَهُ الشَّيَاطِينُ فَيَقُولُ لَهُ
شَيْطَانٌ آخَرُ كَيْفَ لَكَ بِرَجُلٍ قَدْ هَدَى وَكُفِّي وَوُقِّيَ

“Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu: ‘Kişi evinden çıkacağı zaman şöyle dua ederse: ‘Bismillah, Allah’a tevekkül ettim. Allah’ın güç ve kudreti üzerine başka güç ve kudret yoktur.’ Ona şöyle denir: ‘Sen hidayet üzeresin, bu dua sana kâfidir ve sen korunacaksın.’ Şeytanlar da ondan uzaklaşır. Diğer bir şeytan da ona şöyle der: ‘Sen nasıl bir adamsın ki, hidayete ermiş, kendine yeterli hâle gelmiş ve korunmuşsun.’”³⁹

38 İbn-i Mâce, Kitabü'd-Duâ, C 1, s. 1273, Hadis No: 3869.

39 Sünen-i Ebu Davud, C 7, s.435, Hadis No: 5095.

İhlas Suresinden Bir Damla

Allah her şeyi yaratmıştır, O ise yaratılmamıştır.

Sual: Allah'ın yaratılmadığını ispat eden delil nedir?

El-Cevab: Bu suale birçok delil ve burhandan iki misal getireceğiz.

Birincisi: Risâle-i Nûr'ların birçok yerinde ve bu kitabımızda her şeyin yaratıcısının Allah olduğu birçok delil ve burhanla ispat edilmiştir. Bu hususu onlara havale ediyoruz.

Ancak sualde sorulduğu gibi Cenab-ı Hakk'ın yaratılmadığının cevabına gelince:

Şüphesiz ki, her şeyi halk eden Allah'tır. Allah ise yaratılmamıştır. Çünkü Allah yaratılmış olsa idi, her şeyi yaratamazdı ve Hâlık da olamazdı.

Zira şimdiye kadar yaratılmış olan hiçbir mahlûkun, başka bir varlığı yarattığı görülmemiştir.

Demek, yaratılmış mahlûkun husûsiyeti ve özelliği yaratıcı olmamaktır. Öyle ise her şeyi yaratan Allah mahlûk değildir, sonradan yaratılmamıştır, ezeli ve ebedîdir. Eğer yaratılmış olsa idi, O da sâir yaratılmışlar gibi hiçbir şey yaratamazdı.

Evet, Hâlık'ın hassesi ve Zâtına lazım olan sıfatı, yaratılmış olmamaktır. Bundan anlaşılıyor ki, Allah, nihayetsiz kudret, ilim ve hikmetiyle her şeyi yarattığı gibi, kendisi de ezelî ve ebedîdir, yani başlangıcı ve sonu yoktur, yaratılmış değildir.

Zâten O'nun nihayetsiz kudret ve rahmeti de Zâtının sonsuz olduğunu, Zâtının sonsuzluğu ise O'nun başlangıçsız olduğunu ispat eder. Çünkü ölüm tarihi olmayanın doğum tarihi de olamaz.

Cenâb-ı Hakk'ın kudretinin nihayetsizliğini ispat hadsiz delillerden biri de başta insanın acizliği olmak üzere bütün varlıkların nihayetsiz aczleridir. Çünkü bütün varlıklar var olmadan önce yokluk zulûmatında bulunuyorlardı.

Onların önceden yok olmaları, onlar için nihayetsiz bir âcizlik içinde bulunmaları demektir. O varlıkların içinde bilhassa insana dikkat ettiğimizde önceki yok olmaktan gelen nihayetsiz âcizliğiyle beraber, var edildikten sonra da hastalık ve ölüm, hatta sıcaklık ve soğuk, açlık ve susuzluk gibi maddî ve manevî sayamayacağımız kadar insana zarar verip onu inciten düşmanlarına ve nihayetsiz ihtiyaçlarına karşı dayanamamakla aczini görüyoruz. Bu aczine binâen her şey onu rahatsız ediyor.

Demek, insanın nihâyetsiz bir aczi vardır. Hâlbuki insanın bu âcizliği gideriliyor. O nihayetsiz âcizliğin giderilmesi ise nihâyetsiz bir kudretin varlığını ispat eder. Çünkü nihâyetsiz bir aczin giderilmesi ancak nihâyetsiz bir kudretle mümkün olabilir.

Kudret ise nihâyetsiz Kadîr bir Zâtın varlığına delildir. Evet, tepkinin ancak etkiyle mümkün olabileceği fizikî bir kanundur. O âcizliğin giderilmesi bir tepkidir. Bu tepki ise onu gideren "kudret" denilen etkiye kesinlikle delâlet eder.

Âcizlik noktasında bütün mahlukâtı da insana kıyas et ve anla ki, bütün mahlukâtın nihâyetsiz âcizliklerinin giderilmesi

âlem kadar geniş bir penceredir, o acizliğin giderilmesi, Kudreti noksansız bir Kadîr-i Zülcelâli gösterir, ispat eder.

Nasıl ki, insanın âcizliği nihâyetsizdir, öyle de insanın fakrı da nihayetsizdir. Her şeyden evvel, insan yokken var olmaya muhtaçtır. Daha sonra başta dünya ve âhiret olmak üzere hesapsız şeylere muhtaç olarak yaratılmıştır. Demek insanda nihâyetsiz bir fakr ve ihtiyaç vardır. Bu fakirlik ve ihtiyaç ise ancak nihâyetsiz bir rahmet ve zenginliğin yetişmesiyle izâle edilebilir.

Yoksa başka şekilde telafisi mümkün değildir. Evet, insan yokken onu var eden ve muhtaç olduğu bütün âza ve duygularını ona veren ve o âza ve duyguların sonsuza giden umûm arzu ve isteklerini onlara yetiştiren ancak rahmeti nihayetsiz olan bir Rahîm olabilir.

Yoksa başka bir yol ile o ihtiyaçları te'min etmenin imkân ve ihtimâli yoktur. Rahmetinin nihâyetsizliği o rahmetin başlangıçsız olduğunu ispat ettiği gibi o rahmetin sahibi olan Rahmân-ı Rahîm'in de Bâki, sonsuz ve Ezelî, başlangıçsız olduğuna delil olur.

İkincisi: Nasıl ki; bir bilgisayar, mucidini ve fabrikasını gösterir. Ve ona yüklenen yazılım denilen bilgiler ise o bilgileri yükleyenin varlığını ispat eder. Öyle de o bilgilerin bir başlangıç ve sonla sınırlı olması o bilgi sahibinin de doğum tarihi denilen bir başlangıç ve ölüm tarihi denilen bir sonla sınırlı olduğuna delil olur.

Aynen öyle de bütün çekirdekler ve tohumlar, nutfeler ve yumurtaların her birisi birer bilgisayar hükmündedir. Onların her birisinin varlığı, ustaları olan Zât-ı Zülcelâl'in varlığını gösterip ispat ettikleri gibi o çekirdeklere ve tohumlara yüklenen başlangıcı ve sonu olmayan sınırsız bilgilerin o Zâtın da başlangıçsız ve sonsuz olduğunu ispat ederler.

Mesela, gözümüzle gördüğümüz ve inkâr edemediğimiz bir incir çekirdeği ekildiğinde onda yazılım hükmünde bulunan bir ağacın yaprak ve meyveleri o plan ve projeye göre ortaya çıkar. O ağaçtan meydana gelen bütün çekirdekler ekilmiş olsa her bir çekirdekten bir ağaç meydana çıkar. Ve bu işleme göre o ağaçtan ve onun netice vereceği bütün ağaçlardan alınan çekirdekler işleme alınıp ekilse sonsuza gidecek hadsiz plan ve projeler ve ağaçlar ve meyveler tek bir çekirdekten alınmış olur.

Nasıl ki, o çekirdekteki bilgiler sonsuza gidiyorsa öyle de o bilgilerin başlangıçları da yoktur. Çünkü ilk çekirdeği veya ağacı yaratan Cenab-ı Hak, başlangıçsız ilm-i ezelisiyle o çekirdeğe bilgileri yüklemiştir.

Evet, o çekirdekteki başlangıçsız ve sonsuz olan bilgi, Cenab-ı Hakk'ın alîm isminin tecellisi ve icaraatıdır. Ve O'nun ilminin başlangıçsız ve sonsuz olduğunu ispat eder. İlminin başlangıçsız ve sonsuz olması ise O'nun yaratılmadığını ezelî ve ebedî olduğunu gösterir. Alîm ismine kıyasen esma-yı İlahiyenin her biri de sonsuz tecellisiyle Cenab-ı Hakk'ın başlangıçsız ve sonsuz olduğuna delil olarak gösterilebilir.

Elhasıl: Cenâb-ı Hakk'ın yaratıcı olması ve sıfatlarının sonsuz olması O'nun yaratılmadığını, ezelî ve ebedî olduğunu ispat eder. Bu hususta aczimize binâen delil ve burhanlardan teşekkül eden denizden bir katre ile iktifa edip Risâle-i Nûr'lara havâle ediyoruz.

İnsandaki Duygular

İnsanda sayamayacağımız kadar âzâ, cihâzât, kuvve ve duygular vardır. Cenab-ı Hak, dünya ve âhiret saadetini kazanmak ve Allah'ın cemalini görmek gayesiyle, bu hisler ve duygularla insanı donatmıştır.

Fakat dünya imtihan yeri olduğundan, imtihanın gerçekleşmesi için de Allah, insanlara istediklerini tercih edebilmeleri gayesiyle bir cüz-i ihtiyari vermiştir. Bu imtihana binâen insan, kendisine verilen bütün o hisleri, onlara uygun vazifelerde kullanabildiği gibi, nefis ve şeytana uyarak Allah'ın razı olmadığı şekilde de kullanabilir.

Mesela, Cenab-ı Hak insana nihayetsiz bir sevgi duygusunu vermiştir. Ta ki, insan o sevgi ile Cenab-ı Hakk'ın sonsuz cemal, kemal ve ihsanını nihayetsiz derecede sevsin. Nasıl ki, on beş tonluk bir balinanın varlığı, onun içinde yaşayıp büyüdüğü bir okyanusun varlığını gösterir. Onu küçük göllerde yaşatmak mümkün değildir. Eğer o balina, deryaya bırakılırsa aradığını bulur ve hayatını devam ettirir. Aynen öyle de insanın bu sonsuz sevgisi de Cenab-ı Hakk'ın sonsuz olan cemal,

kemal ve ihsanını gösterip ispat eder. Eğer bu sevgi, derya hük-
mündeki Cenab-ı Hakk'ın sonsuz cemel, kemal ve ihsanına
verilirse, aradığını bulur ve devam eder. Sahibinin saadetine de
vesile olur. Yoksa fâni şeylere karşı o sevgi kullanılsa, kendisi
zayi olduğu gibi, sahibini de daimî bir elem içinde bırakır.

Evet, her bir insan, Cenab-ı Hakk'ı sonsuz derecede sevme
duygusuna sahip olduğu gibi, Cenab-ı Hak dahi, herkesten
ziyade cemel, kemal ve ihsanına karşı sonsuz bir muhabbeti
hak etmiştir. Hatta mümin olan bir insanın hayatına, bekası-
na, vücuduna, dünyasına, nefesine ve varlıklara karşı göstermiş
olduğu türlü türlü sevgi ve kuvvetli irtibat, Cenab-ı Hakk'a
karşı kullanmak üzere, insana verilen sonsuz sevginin sızıntıla-
rıdır. Hatta insandaki hırs, inat, nefret ve düşmanlık gibi çeşit
çeşit şiddetli duygular, o muhabbet duygusunun bu hislere
dönüşmesidir.

İnsan kendisini ve menfaatini sevdiği için, bunlara zarar veren
kişiye düşmanlık besler. İşte kendisine ve menfaatine olan sev-
gisi bu düşmanlığa dönüşmüştür. Hem hakta sebat manasında
kişi dininden, İslamiyet'ten vazgeçmemek için inat eder. Bu
durum, dine ve İslamiyet'e olan sevginin inada dönüşmesidir.
Evet, dünyaya karşı olan hırs da ona olan sevginin bir neti-
cesidir. İnsandaki bütün hisler ve duygular buna göre kıyas
edilebilir.

Bediüzzaman Hazretleri de bu anlamda 'sırât-ı müstakîm'i
İşâratü'l-İ'caz'da ve Otuzuncu Söz'de ve On Birinci Lem'a'da
anlatırken insanda bulunan duyguların en önemlileri olan
kuvve-i akliye, kuvve-i gadabiye ve kuvve-i şehviyeyi nasıl
kullanmak gerektiğini şöyle îzâh eder.

Hayvanlardaki gibi bu kuvve ve duyulara bir hudut tâyin edil-
memiştir. Bu kuvvelerin her birisinin üçer mertebesi vardır;
ifrat (ileri gitmek), tefrit (geride kalmak) ve hadd-i vasat (nor-
mal olan orta yolu yaşamak) tır.

1. Akıl Kuvvesi (Duygusu):

Kuvve-i akliyenin ifrat mertebesi 'cerbeze'dir. Yani bâtılı, yanlış doğru; doğruluğu ve hakkı da yanlış göstermeye çalışmaktır. Bu bir safsatadan ibârettir. **Tefriti 'gabâvet'tir.** Yani doğruyu bulmak için akli kullanmamaktır, bu da geri zekâlılıktır ve bir mantıksızlıktan ibarettir. **Hadd-i vasatı ise 'hikmet'tir.** Yani her işin ve her fikrin doğrusunu hikmetlisini yararlısını bulup ona göre yaşamaktır. Bu hikmet mertebesini de en mükemmel şekilde yaşayan en başta **peygamberlerdir** ve onların başında da **Peygamberimiz (sav) gelir.**

2. Öfke Kuvvesi (Duygusu):

Kuvve-i gadabiye denilen öfke duygusunun üç mertebesi vardır. İfrat mertebesi **'tehevvür'dür.** Çok kızmak, köpürmek, saldırgan olmak, hak ve hukuk tanımamaktır; bu bir zulümden ibârettir. Tefrit mertebesi ise **'cebânet'tir.** Yani korkudan dolayı hakkına hukukuna sahip çıkmamak, mukaddesâtına, ırz ve namusuna hakaret edildiği hâlde onları müdafaa etmemektir. **Hadd-i vasatı 'şecaat'tir.** Yani cesaret sahibi olup başkasının hakkına hukukuna tecavüz edip zarar vermediği gibi kendi hakkına hukukuna sahip çıkıp, hakkını kimseye çiğnettirmemektir. Bu şecaati de en güzel ve en mükemmel bir şekilde hayatlarına tatbik eden başta **'şehidler'dir.**

3. İstek Kuvvesi (Duygusu):

Kuvve-i şehviyenin de ifrat mertebesi 'fücur'dur. Yani Allah'tan korkmayıp, insanlardan sıkılmayıp, fuhşiyat başta olmak üzere haramları günâhları alenen, açıktan işlemektir. **Tefrit mertebesi ise 'humut'tur.** Yani haramları işlemediği gibi helâl dâiresinden dâhî istifâde etmemektir. Âdeta Rahipler gibi bitkisel bir hayat yaşamaktır. **Hadd-i vasatı, orta yolu ise 'iffet'tir.** Yani namuslu olarak bütün âzâlarını, hisler ve duygularını başta fuhşiyat olarak haramlardan muhafaza edip helâl dâiresinde yaşamaktır. Zâten, **"Helâl dâiresi geniştir, keyfe**

kâfidir; harama girmeye hiç lüzum yoktur.”⁴⁰ Bu mertebeyi en başta kendi hayatlarına tatbik eden, başkalarına da güzel örnek olan **sâlih ve kâmil insanlardır.**

İşte adalet bu kuvvelerin orta yolu olan **hikmet, şecaat ve iffet**-ten ibarettir. İnsanların beslenmesinden tut, tâ inancına kadar düşündüğü her meselede yaptığı bütün fiillerde ve nefsin istediği her arzusunda bu kuvvelerin bütün mertebeleri bulunmaktadır. Demek her işte bu mertebelerin orta yolu denilen hikmeti, iffeti ve şecaati kabul edip ona göre yaşamak gerekmektedir.

Bu noktada baktığımızda hikmet, şecaat ve iffeti harfiyen kendi hayatına tatbik edip, ifrat ve tefritten; cerbeze ve aklı kullanmamaktan, zulüm ve korkaklıktan; fücür ve humuttan tertemiz olarak en mükemmel bir şekilde hayatını devam ettiren, **dost ve düşmanın ittifakıyla Muhammed-i Arabî (sav)’dır.** İşte böyle bir Zât’ın (asm) yaptıklarının, yaşadıklarının, sözlerinin ve hareketlerinin her birisi, nev-i beşere, insanlara birer model hükmüne geçmeye lâyık iken, îmân eden ve ümmetinden olan gâfillerin onun sünnetine ehemmiyet vermemelerinin veyahut sünnetini bozmak isteyenlerin ne kadar bedbaht ve fenâ olduklarını divaneler de anlar.

Demek ki Fâtiha’da: **إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ** “*Bizi dosdoğru yola hidâyet eyle!*”⁴¹ dediğimizde: “Ya Rab! Bizi kuvve-i akliyenin hikmet mertebesine, kuvve-i gadabiyenin şecaat mertebesine, kuvve-i şehviyenin iffet mertebesine hidâyet eyle! İfrat ve tefrit mertebelerinden bizleri muhafaza eyle!” âmin, diye dua ediyoruz.

İşte: **فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ** “*Emrolunduğun gibi istikamet bul!*”⁴² ayeti bir cihette “Hikmet, şecaat ve iffet hakikatini yaşayınız!”

40 Bediüzzaman Sozler, Said Nursi, s. 14.

41 Fâtiha Suresi, 6. ayet.

42 Hûd Suresi, 112. ayet.

diye bize emrediyor. Hatta kat'iyetle şunu diyebiliriz: **İslâmiyet, hikmet, şecaat ve iffet demektir.** İslâmiyet'e inanıp kabul etmek, bunları kabul etmek demektir; yani zulmetmemek, cina-yet işlememek, başkasının ırzına namusuna el uzatmamak, faiz yememek, ne insanların ne de Allah'ın hukukuna tecavüz etmemek demektir. **İslâmiyet'i istememek ise, bütün bu menfi ve zararlı şeyleri kabul ediyorum demek mânâsına gelir.**

Hem Bediüzzaman Hazretleri, Dokuzuncu Mektup'un Üçüncü Nüktesi'nde insandaki hissiyatların nasıl kullanılması gerektiğini birkaç örnek ile gayet mükemmel bir şekilde şöyle îzâh eder:

Görüyorum ki, şu dünya hayatında en bahtiyar odur ki, dünyayı bir misâfirhâne-i askerî telakkî etsin, (anlasın).

Ve öyle de iz'ân etsin (inansın). Ve ona göre hareket etsin. Ve o telakkî ile en büyük mertebe olan mertebe-i rızâyı çabuk elde edebilir. Kırılacak şişe pahasına, dâimî bir elmasın fiyatını vermez. İstikamet ve lezzetle hayatını geçirir. Evet, dünyaya âit işler, kırılmaya mahkûm şişeler hükmündedir.

Bâkî umûr-u uhreviye (âhiret işleri) ise, gayet sağlam elmaslar kıymetindedir. İnsanın fıtratındaki şiddetli merak ve harâretli muhabbet ve dehşetli hırs ve inâtlı talep ve hâkezâ şedîd hissiyâtlar (şiddetli hisler ve duygular), umûr-u uhreviyeyi kazanmak için verilmiştir.

O hissiyâtı şiddetli bir sûrette fânî umûr-u dünyeviyeye (dün-yevî işlere) tevcih etmek (çevirmek), fânî ve kırılacak şişelere bâkî elmas fiyatlarını vermek demektir.

Şu münâsebetle bir nokta hatıra gelmiş, söyleyeceğim. Şöyle ki: Aşk, şiddetli bir muhabbettir. Fânî mahbûblara mütevec-cih olduğu (geçici sevgililere verildiği) vakit, ya o aşk kendi sâhibini dâimî bir azap ve elemde bırakır.

Yani insan, o aşk vesilesiyle işlediği seyyiat ve günâhlardan dolayı dünya ve âhiret sıkıntılarına ve azabına kendini müstahak eder.

Veyahut o mecâzi, mahbûb, o şiddetli muhabbetin fiyatına değmediği için, bâkî bir mahbûbu arattırır. Aşk-ı mecâzî aşk-ı hakîkîye inkılâb eder.

Yani âşık olan zât, o mecazi fâni sevgilinin o aşka lâayık olmadığını fark edip o sevgisini gerçek sevgiye lâayık olan Cenab-ı Hakk'a ve O'nun sevdiklerine verse o mecazi aşk, hakiki aşka dönmüş olur. Mecnun'un Leyla'dan vazgeçip Mevla'ya kavuşması gibi.

İşte, insanda binlerle hissiyât var. Her birisinin aşk gibi iki mertebesi var. Biri mecâzî, biri hakîkî.

Meselâ: Endîşe-i istikbâl (gelecekte endişe) hissi herkeste var. Şiddetli bir sûrette endişe ettiği vakit bakar ki, o endişe ettiği istikbâle yetişmek için elinde sened yok. Hem rızık cihetinde (Cenab-ı Hak tarafından) bir taahhüd altında ve kısa olan bir istikbâl (dünyevî gelecek), o şiddetli endişeye değmiyor. Ondan yüzünü çevirip, kabirden sonra hakîkî ve uzun ve gafiller hakkında taahhüd altına alınmamış bir istikbâle teveccüh eder (yüzünü çevirir). Hem mala ve câha (makam ve şeref) karşı şiddetli bir hırs gösterir. Bakar ki, muvakkaten onun nezâretine verilmiş o fânî mal ve âfetli şöret ve tehlikeli ve riyâya medâr olan câh (makam sevgisi), o şiddetli hırsa değmiyor.

Ondan hakîkî câh olan merâtib-i ma'neviyeye ve derecât-ı kurbiyeye ve zâd-ı âhirete ve hakîkî mal olan a'mâl-i sâlihaya teveccüh eder. Fenâ haslet olan hırs-ı mecâzî ise, âlî bir haslet olan hırs-ı hakîkîye inkılâb eder.

Yani insan, o dünyevî makamlardan vazgeçip gerçek ve istenilmeye lâayık hakiki manevî mertebelere ve Cenab-ı Hakk'a yakınlık derecelerine ve âhiret nimetlerine ve hakiki mal olan salih amellere yüzünü çevirir. Kötü haslet olan mecazî, fâni hırs ise yüce bir haslet olan gerçek hırsa inkılap eder dönüşür. Ve o hırsını gerektiği yerde kullanmış olur. Zâten hırs bir emanettir vazifesi de geleceği ve âhireti kazanmaktır.

Hem meselâ, şiddetli bir inat ile ehemmiyetsiz, zâil, fânî umûrlara karşı hissiyâtını sarf eder. Bakar ki, bir dakika inada değmeyen bir şeye, bir sene inat ediyor. Hem zararlı, zehirli bir şeye inat nâmına sebat eder.

Yani bir arkadaşının kendine söylediği değersiz fena bir sözünden veya yanlış yaptığı herhangi bir ehemmiyetsiz muâmelesinden o arkadaşına küser. Zararlı ve mesuliyetli olan bu küsmeyi inat ederek bir sene devam ettirir.

Bakar ki, bu kuvvetli his, böyle şeyler için verilmemiş. Onu onlara sarf etmek, hikmet ve hakîkate münâfidir. O şiddetli inadı o lüzûmsuz umûr-u zâileye (geçici işlere) vermeyip, âlî ve bâkî olan hakâik-i îmâniyeye ve esâsât-ı İslâmiyeye ve hıdemât-ı uhreviyeye sarf eder. O haslet-i rezîle olan inad-ı mecâzî, güzel ve âlî bir haslet olan hakîkî inada yani hakta şiddetli sebata inkulâb eder.

Yani o insan, o şiddetli inadını geçici lüzumsuz dünyevî işlere karşı vermez ancak âlî yüce ve baki olan îmân hakikatlerinden ve İslâmî esaslardan ve âhiret hizmetlerinden vaz geçmemek için kullanır, sarf eder. Zâten emanet olarak verilen inadın vazifesi budur. Emaneti yerinde kullanmış olur. Böylelikle rezil bir haslet olan mecâzî ve yanlış inat, güzel ve yüce bir haslet olan hakiki bir inada yani hakta sebat etmeye dönüşür.

İşte şu üç misâl gibi, insanlar, insana verilen (akıl, kalp gibi) cihâzât-ı ma'neviyeyi eğer nefsin ve dünyanın hesabıyla isti'mâl etse ve dünyada ebedî kalacak gibi gafilâne davransa, ahlâk-ı rezîleye ve isrâfât ve abesiyete medâr olur. Yani o duyguları rezil ve kötü ahlaklara israflara ve boş şeylerle uğraşmaya vesile olur.

Eğer hafiflerini dünya umûruna ve şiddetlilerini vezâif-i uhreviyeye ve ma'neviyeye sarf etse; ahlâk-ı hamîdeye menşe', hikmet ve hakîkate muvâfık olarak saadet-i dâreyne medâr olur.

Yani eğer insan, o manevî duygularının hafiflerini dünya işlerine, kuvvetli ve şiddetli olanlarını da ibâdet gibi âhiret işlerine ve tefekkür gibi manevî vazifelere harcamış olsa o duygular güzel ahlaka kaynak olmakla beraber hikmet ve hakikate de muvafık olarak dünya ve âhiret saadetine vesile olur.

İşte tahmîn ederim ki, nâsihlerin nasihatleri şu zamanda te'sirsiz kaldığının bir sebebi şudur ki, ahlâksız insanlara derler: "Hased etme, hırs gösterme, adâvet etme, inat etme, dünyayı sevme, yani fitratını değiştir." gibi, zâhiren onlarca mâlâyutâk (güçleri yetmeyecek) bir teklîfte bulunurlar.

Eğer deseler ki: "Bunların yüzlerini hayırlı şeylere çeviriniz, mecrâlarını değiştiriniz!" Hem nasihat te'sir eder. Hem dâire-i ihtiyârlarında bir emir teklîf olur.⁴³

Yani: Nasihat edenler. Bu hislerini ve duygularını yanlış yolda kullananlara "bunları yapmayınız" demek yerine, "bu hislerinizi hayırlı işlerde kullanınız" deseler hem nasihatleri tesir eder hem de dinleyenlerin yapabilecekleri bir iş onlara emredilmiş olur.

43 Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat, s.24

Allah'ın Ayetlerini Satmak

وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا

“Ve âyetlerimi (karşılığında ne alsanız) az (düşecek) bir fiyata satmayın.”⁴⁴

Bu âyet dünya ve âhiret saadettinin ve bütün zaferlerin ve başarıların temel esaslarını ihtiva etmektedir. Hatta Kur'an'ın bir çekirdeği ve İslamiyet'in bir fihristi hükmündedir.

Evet, Cenab-ı Hakk'ın ayetlerini satmamak, O'nun rızasını ve âhiret sevabını kazanmak için emir ve yasaklarını yerine getirmek demektir. Nefsimize uyararak emir ve yasaklarını yerine getirmemek ise O'nun rızasını ve âhiret sevabını, nefsin hoşuna giden muvakkat, ehemmiyetsiz dünyevî menfaatler karşılığında satmak demektir. Hâlbuki dünya fani ve geçici olduğundan, nefsin hoşuna giden dünya saltanatı gibi en büyük menfaat bile, dâimî ve sonsuz olan âhirete ait en küçük bir sevap kadar kıymet ifade edemez. Zira sonsuz olmayan bir sayı, ne kadar büyük olursa olsun, sonsuza bölündüğünde neticesi sıfır olur.

44 Bakara Suresi, 41. ayet.

Bu ayet-i kerime bizlere ibâdet ve hakka hizmet noktasında ihlâsı emretmektedir. Çünkü âhiret noktasında yaptığımız her işte ihlâs ve rıza-yı İlahiyeyi gözetmemiz icab eder. Mesela, î mân etmek ve î mânın gerektirdiği ister itikadî ister amelî olsun gereken bilgileri öğrenmek ve yapmamız lazım gelen ibâdetleri yerine getirmek, Allah'ın emirleri olan âyetleridir. Bunları, az bir fiyat sayılan, nefsimizin cüz'i lezzetleri karşılığında satmamak gerekir. Daha doğrusu şeriatın adâb ve nafilelerinden tut tâ vacib ve farzlarına kadar derecesine göre onun her meseleni yaşamak Cenab-ı Hakk'ın ayetlerini satmamaktır. Şüphesiz farz, vacib, nafîle ve İslamî adablardan nefsimize uyarak hangisini ihmal etsek, o nisbette Allah'ın âyetlerini az bir fiyat bedelinde sattığımızdan dolayı ihlâsımız kırılır.

Mesela, bir dostumuzla belli bir saatte bir araya geleceğiz. Eğer o buluşmaktan Allah razı ise onu gerçekleştirmekle Cenab-ı Hakk'ın ayeti denilen o meseledeki rızasını, nefsin rızası karşılığında satmamış oluruz. Eğer nefsin rızasına uyarak o buluşmayı terk edersek o ayeti az bir fiyata satmış oluruz.

Hem ibâdetin içinde en mühim bir hakikat olan namaz, Cenab-ı Hakk'ın emrettiği bir ayetidir. Nefsimize uyup da namazı kılmamak o emri az bir fiyat denilen nefsimizin isteği mukabilinde satmak demektir.

Hem bir insana Kur'an'ı veya ilmî bir meseleyi öğretmek Cenab-ı Hakk'ın rızasına uygun bir iştir. Nefis ve şeytan bunu istemez. Eğer o işi herhangi bir bahane ile bırakıp nefsimize uysak Allah'ın ayeti denilen o emri az bir fiyat ile satmış oluruz. Söyleyeceğimiz her söz, sergileyeceğimiz her hareket, yapabileceğimiz her bir iş bunlara kıyas edilsin ve ona göre değerlendirilsin.

İşte ihlas budur. Ve hiç şüphe yoktur ki bu ölçülere göre hareket eden kişi nefis ve malını Cennet, Saadet-i Ebediye ve Cemalullahı görmek mukabilinde Cenab-ı Hakk'a satmış olur.

Hem namaz ve oruç gibi farz olan ibâdetlerin yapılması için Cenab-ı Hakk'ın koyduğu namazdaki ta'dil-i erkan gibi gereken şartlar vardır. O ölçülere dikkat ederek bu ibâdetleri yapmak ihlâslı olmayı ifade eder. Bu ölçüler Allah'ın âyetleri kabul edilir. Nefis ve şeytana uyarak o ölçüleri terk etmek, Allah'a karşı gelmek olduğundan O'nun âyetlerini nefsin arzuları denilen az bir fiyata satmaktır. Ve bir ihlâssızlıktır. Derecesine göre de Cenab-ı Hak'ın rızasının kaybolmasına sebeptir.

Aynı zamanda nafileler de Allah'ın âyetleridir, onlara uymak da ihlâslı olmaktır. Onları yerine getirmemek ceza ve azabı gerektirmiyorsa bile bunların kazandırdığı sevaptan mahrum kalmaktır. Fakat ezan, kamet gibi ibâdete tâbi olan sünnet ve nafileleri bozarak yerlerine başka şeyleri ikame etmek ise bidat olduğundan azaba sebebiyet veren bir ihlâssızlıktır. Allah'ın âyetlerini az bir fiyat mukabilinde satmaktır.

Hatta Peygamberimiz (asm)'in güzel adetleri denilen yemek, içmek, uyumak gibi adabların dahi yerine getirilmesi bir ihlastır. Ve derecesine göre de sevap kazanmaya vesiledir, onların terk edilmesi azabı gerektiren bir bid'at sayılmasa da o güzel adetlerin sevabından mahrum kalmak gibi bir zarar vardır. Şeriatın bütün meseleleri buna göre kıyas edilsin.

Nasıl ki, yukarıda bahsedildiği üzere bütün hayırlı işler için Cenab-ı Hakk'ın koyduğu şartlar vardır. Ve o şartlara riayet etmek, ihlâslı olmaktır ve rıza-yı İlahiye göre hareket etmektir. Ve Allah'ın yardımına bir vesiledir.

Aynen öylede maddi işlerde dahi şeriat-ı fitriyenin, kavanin-i adetullah denilen Cenab-ı Hakk'ın koyduğu ölçüleri ve şartları vardır. Bunlar da Allah'ın âyetleri sayılırlar. Bu ölçülere göre hareket etmek o maddi işlerde muvaffak olmaya vesile olur.

Mesela, ticarete başarılı olmak için gereken ölçüler ve şartlar vardır. Onları bilmeyen ve o ölçülere uymayan ticarete ba-

şarılı olamaz. O şartlara uymak ise ihlâslı olmak ve Allah'ın âyetlerine göre çalışmak demektir.

Hem bugünkü teknolojiye insanların gösterdikleri başarı ve kazandıkları kemalat Cenab-ı Hakk'ın koyduğu kurallara ihlasla sarılıp o şartları yerine getirmekle ihsan edilmiştir.

Bu hakikati ifade eden şu cümle gayet manidardır, "Tevfik isterseniz, kavanin-i adetullahı Tevfik-i hareket ediniz; yoksa tevfigsizlikle cevab-ı red alacaksınız."⁴⁵

Yani herhangi bir işi yapan veya sevk ve idare eden bir kimse, Cenab-ı Hakk'ın koyduğu kanunlara uyarsa muvaffak olur. Yoksa muvaffakiyetsizlikle red cevabını alacaktır.

Bütün maddi terakkiler ve buluşlar, o işler için gereken şartlara riayet etmek denilen, o husustaki ihlâsı muhafaza etmenin neticesidir. Nefsimize uyarak tembellik edip bir iş için gereken şartlara riayet etmemek ihlâssızlık olarak Allah'ın âyetlerine uymamaktır. Ve başarısızlığa sebeptir.

İhlâs, samimi olmaktır. Yani bir işin gerektirdiği ölçülere uymayı nefsin arzu ve isteklerine uymaya tercih etmektir. Bu sebeple Cenab-ı Hak, maddi işlerdeki muvaffakiyeti bu şartların yerine gelmesine bağlamıştır. Öyleyse bir kişi Allah'ı ister tanısın ister tanımasın o iş için gereken şartları yerine getirdiği takdirde o işin gerektirdiği samimiyet ve ihlâsı muhafaza ettiğinden, muvaffak olur.

İhlâslı olmanın ne kadar ehemmiyetli ve ihlâsı kırmanın da ne kadar zararlı olduğunu Bediüzzaman Hazretleri şu şekilde ifade etmiştir:

"Bu müthiş zamanda ve dehşetli düşmanlar mukabilinde ve şiddetli tazyikat (sıkıştırmalar) karşısında ve savletli (saldırgan) bid'alar ve dalâletler içerisinde bizler gayet az ve zayıf ve fakir

45 Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat, s. 167.

ve kuvvetsiz olduğumuz hâlde gayet ağır ve büyük ve umumî ve kudsi bir vazife-i imâniye ve hizmet-i Kur'âniye omuzumuza ihsan-ı İlâhî tarafından konulmuştur. Elbette, herkesten ziyade bütün kuvvetimizle ihlâsı kazanmaya mecbur ve mükellefiz. Ve ihlâsın sırrını kendimizde yerleştirmek için gayet derecede muhtacız. Yoksa hem şimdiye kadar kazandığımız hizmet-i kudsiye kısmen zayi olur, devam etmez.”

(Yani ihlasımız ne kadar zedelenip kaybolursa o nispette de şimdiye kadar kazandığımız sevap zayi' olmuş olur.)

Hem şiddetli mesul oluruz. وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا âyetindeki şiddetli tehditkârâne nehy-i İlâhiye (ilahi yasaklara) mazhar olup, Saadet-i ebediye zararına, mânâsız, lüzumsuz, zararlı, kederli, hodefuruşâne (kendimizi beğendirmeye çalışarak), sakil (ağır), riyâkârâne (riyakârlık yaparak) bazı hissiyat-ı süfliyenin (alçak hislerin) ve menâfi-i cüz'iyenin (küçük menfaatlerin) hatırı için ihlâsı kırmakla, hem bu hizmetteki umum kardeşlerimizin hukukuna tecavüz, hem hizmet-i Kur'âniyenin hürmetine taarruz, hem hakâik-i imâniyenin kudsiyetine hürmetsizlik etmiş oluruz.”⁴⁶

Hem yapılan bir iş, ister maddi ister manevi olsun ehemmiyet ve kıymetine göre o işe mani olacak bir kısım engellerin mutlaka çıkacağını Bediüzzaman Hazretleri şöyle ifade eder.

“Ey kardeşlerim! Mühim ve büyük bir umur-u hayriyenin (hayırlı bir işin) çok muzır mânileri olur. Şeytanlar o hizmetin hâdimleriyle (hizmet edenleriyle) çok uğraşırlar. Bu mânilere ve bu şeytanlara karşı ihlâs kuvvetine dayanmak gerektir. İhlâsı kıracak esbabdan yılandan, akrepten çekindiğiniz gibi çekininiz.”⁴⁷

46 Bediüzzaman Said Nursi, Lem'alar, s. 171.

47 A.g.e., s. 167.

Evet, yılanlar ve akrepler birkaç senelik dünyevî hayatımızı yok ettiklerinden onlardan kaçıyoruz. Hâlbuki ihlâsı kıran sebepler hem dünyevî hem de ebedî hayatımızı yok etmeye çalışan yılanlar ve akreplerden daha tehlikelidir. Bunlardan daha çok kaçınmak gerekir.

“Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm,

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

(*Muhakkak ki nefis, dâimâ kötülüğü emredicidir; ancak Rabbinin merhamet ettiği (koruduğu kimse) müstesnâ.*)⁴⁸ demesiyle, nefs-i emmâreye itimad edilmez. Enâniyet ve nefs-i emmâre sizi aldatmasın.

(Yani, ister meşru dairedaki dünya ve âhiret saadetimize vesile olabilecek bir iş olsun isterse yapacağımız iş îmânî bir hizmet olsun nefis bunları yapmamızı istemez. Nefse itimad edilerek bu gibi hayvati vazifeler ihmal edilemez.)

İhlâsı kazanmak ve muhafaza etmek ve mânileri defetmek için, gelecek düsturlar rehberiniz olsun.

Birinci Düsturunuz: Amelinizde (yaptığınız her işte) rıza-yı İlâhî olmalı. Eğer O razı olsa, bütün dünya küsse ehemmiyeti yok. Eğer O kabul etse, bütün halk reddetse tesiri yok. O razı olduktan ve kabul ettikten sonra, isterse ve hikmeti iktiza ederse, sizler istemek talebinde olmadığınız hâlde halklara da kabul ettirir, onları da razı eder. Onun için bu hizmette, doğrudan doğruya, yalnız Cenâb-ı Hakk'ın rızasını esas maksat yapmak gerektir.”

“Çünkü her şeyin dizgini onun elindedir. Her şeyin anahtarı O'nun yanındadır. Her şey O'nun emriyle hâll edilir. O'nu bulsan her matlubunu buldun hadsiz minnetlerden korkulardan kurtuldun. Evet, O'nu bulan neyi kaybeder; O'nu kay-

48 Yusuf Suresi, 53. ayet.

beden neyi kazanır. Her şeyin sahibi Allah olduğundan O'nu bulan her şeyi bulur; O'nu kaybeden her şeyi kaybeder.”⁴⁹

Cenab-ı Hak bütün hayırlı işlerimizde bizleri muvaffak eyleyip ihlâs-ı etemme mazhar eylesin. Âmin.

49 A.g.e., s. 167.

3. BÖLÜM

İBADET

- ❖ İNSANLARIN FITRÎ DİNİ İSLAMİYETTİR
- ❖ MA'BUD YALNIZ O'DUR
- ❖ NİÇİN İBADET EDİYORUZ
- ❖ NAMAZDA HUŞU

İnsanların Fitrî Dini İslamiyet'tir

Ayet-i kerimede إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ “Muhakkak ki Allah katında (yegâne) din İslam'dır.”⁵⁰ Yani insanların gelişmiş isti'dadlarına uygun ve fitratlarına münasip din ve hayat nizamı yalnız İslamiyet'tir. Çünkü insanlar dünyaya gönderildiklerinde ilköğretime giden masum çocuklar gibi henüz isti'dadları gelişmemiş ve tecrübesiz bir surette gönderilmişlerdir. İsti'dadlarının inkişafı nisbetinde peygamberler vasıtasıyla şeriatlar ve kitaplar kendilerine indirilmiştir. İnsanlar tecrübe sahibi olup isti'dadları tam inkişaf ettiğinde yani üniversite seviyesine geldiklerinde ise en mükemmel muallim olan Peygamberimiz (asm) ve en mükemmel kitap olan Kur'an-ı Azimüşşan ve en mükemmel din olan İslamiyet gönderilmiştir.

50 Âl-i İmran Suresi, 19. ayet.

Nasıl ki bir insanın eğitim hayatında anaokulu, ilkokul, ortaokul lise ve üniversite gibi devreler bulunur. Öyle de insanların dünyaya gönderilmesinden sonra da benzer devirler bulunmaktadır. Kitapların ve peygamberlerin gönderilmesiyle ve tecrübelerin artmasıyla o devirler sırasıyla yaşanmıştır. En son üniversite seviyesi sayılabilen asr-ı saadet ve Hz. Muhammed (asm)’in devri gelmiştir. Bu devir, bin dört yüz seneden beri adalet vesilesi olarak kesilmeden devam ettiği gibi kıyamete kadar da devam edecektir.

Evet, üniversitede ilkokul, ortaokul ve lise dersleri geçerli olmadığı gibi önceki dinlere göre amel etmenin de Cenab-ı Hak tarafından kabul edilmemesi hikmet-i Rabanî’nin muktezasıdır. Buna binâendir ki, Allah,

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ
فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“Kim de İslam’dan başka bir din ararsa, artık kendisinden asla kabul edilmeyecektir. Âhirette ise o hüsrana uğrayanlardan (olacak)tır.”⁵¹ diye ferman eder. Zâten İslamiyet diğer dinlerin doğru olan esaslarını içine almıştır. Onlara ihtiyaç bırakmamıştır. Maalesef şu anda İslamiyet’i bozmaya çalışanlar diğer dinleri de bozmuşlardır. Bunlara itibar edilmez. Hâlbuki İslamiyet’e muhâlefet edenler eğer akl-ı selim ile insanlık tarihine bakarak düşünseler, İslamiyet’e karşı olan bu saldırgan ve tahribatçı hareketleriyle beşeriyeti bozup felaketlere götürdükleri gibi, kıyametin kopmasına da sebep olmaya çalıştıklarını anlayacaklardır.

Çünkü bilindiği gibi tarihte kavm-i Nuh ve kavm-i Lut gibi bütün azgın toplumlara gelen helâketler ve belalar o zamanda yürürlükte olan dine ve Allah’a karşı isyanlarına binâen gelmiştir. Buna göre şimdiki insanlara ve bilhassa ellerinde maddi

51 Âl-i İmran Suresi, 85. ayet.

güç bulunduranlara baktığımızda felaketlerin gelmesi ve kıyametin kopması için âdeta yarıştıklarını görüyoruz.

Mesela: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AIHM) verdiği ekserî kararlar, Allah'ın emir ve yasaklarına uymayanların lehinde ve uyanların da aleyhindedir. Ve toplumları demokrasi ile idare eden devletler ise büyük bir titizlikle beşerî ve felsefî olan düsturları İlahî hükümler yerine ikame etmek için gayret göstermektedirler. Âdeta kâinatı yaratan ve idare eden Yaratıcı ve en son gönderdiği ve hâlen yürürlükte olan İslamiyet'i yer-yüzünün idaresinde devre dışı bırakıp kendi akıllarının mahsulü olan zulüm ve adaletsizliği netice veren nâkıs, eksik felsefî düsturlarla dünyayı idare etmeye çalışıyorlar.

Maalesef İslamî idare ve hâkimiyetin son bulmasıyla, Avrupa medeniyetinin ve felsefesinin de her tarafta hüküm sürmesiyle yüz seneden beri, daha önce eşi ve benzeri görülmemiş bu kadar katliamların, zulümlerin, esaretlerin vukua gelmesi, o medeniyet ve felsefenin insanların fitratına ne kadar muhâlif düştüğünü göstermektedir.

Bu kadar sıkıntılarla beraber hâlen de sadece bu felsefî sistemle insanların saadet bulacağı iddia edilmektedir. Bu düşüncenin ne kadar yanlış olduğunu anlamak için Afganistan, Irak, Suriye, Somali, Vietnam, Bosna Hersek vs. örnek olarak gösterilebilir. Hatta bu sistemin hâkim olduğu ve saadet bahçesi kabul edilen Amerika gibi devletlerde yaşayan insanlar için dahi bir saadet vesilesi olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Çünkü o memleketlerde yaşayanların asayiş ve emniyeti ancak güçlü bir teknolojiyle mümkün olabilir. O maddî sistemin çöktüğü yerde emniyet ve asayişten söz edilemez.

Mesela, Haberlerde geçtiği gibi, *New York'ta 13 Temmuz 1977'de meydana gelen elektirik kesintisinde karanlığa gömülen şehir, yağmalama olayları ve kaosa sahne olmuştur.*

Hâlbuki İlahî nizam, insanların yalnız nefislerini korkutup müteccsir etmez. Belki insanların akıllarına, ruhlarına, kalplerine tesir ettiğinden devletin sisteminin çöktüğü yerde de o İlâhî sistem devam eder.

Bir polisin olmadığı yerde mü'minin kalbindeki î mân, ona mekândan münezzeh olan Allah'ın hâzır ve nâzır olduğunu hatırlatmak ile onun nefisini asayiş ve emniyeti ihlal etmekten vaz geçirtir. Eğer idareciler vatandaşlarının saadetini istiyorlarsa bunun ancak Allah'ı tanımak, emir ve yasaklarına uymakla mümkün olduğunu bilmelidirler. Darb-ı mesel olarak: "Kork Allah'tan korkmayandan." cümlesi dahi bu hakikati ifade etmektedir.

Evet, insanların fitrî dini İslamiyet'tir. Zira hak ve hukuk denilen; başkasının canına kıymamak, hırsızlık yapmamak ve herkese iyilik yapmak gibi bu dâvanın binlerce delil ve burhanları vardır.

O burhanlardan biri de insanın yaşadığı İslamî hayattır. Şöyle ki, dikkat ettiğimizde görüyoruz ki; dünyaya gelen her çocuğun sevimli bir hâli vardır. Onun bu hâli vicdanları bozulmamış insanların şefkat ve merhametini celb eder. O çocuk ister Müslümanın çocuğu olsun ister Müslüman olmayanın çocuğu olsun fark etmez. Çünkü bir hadis-i şerifte,

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ،
فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يَنْصَرَانِهِ أَوْ يَمَجِّسَانِهِ

"Her doğan çocuk, (mutlaka İslam) fitratı üzere doğar. Ancak anasıyla babası onu Yahudi veya Hristiyan ya da Mecusi yapar-

lar.”⁵² diye ferman edilmiştir. O çocuğun sevimliliği buluğ çağına kadar devam eder. Çünkü Allah affettiği için, o çocuğun işlediği günâhlar onun üzerinde bir tesir bırakmaz. O yaşta iken ölse kimin çocuğu olursa olsun cennete gider. Eğer o ölen çocuk buluğ çağından evvel ibâdet yapmışsa Cenab-ı Hak, merhametinin muktezası olarak onu büyükler gibi otuz üç yaşında cennetine alır ve büyüklere yaptığı muâmeleyi yapar.

Dikkat edildiğinde görülür ki, o çocuk ergenlik çağından sonra namazını kılar, Cenab-ı Hakk’ın emir ve yasaklarına uyarak camiye, cemaate devam eder, İslamî hayatı yaşarsa nuranî, sevimli bir zât olarak ölünceye kadar hayatına devam eder. Allah’a sığınırız, eğer o çocuk buluğ çağından sonra ibâdetini terk edip Allah’ın emir ve yasaklarına uymazsa, işlediği günâhların tesiriyle o sevimli simasını kaybettiği gibi insanların kendisine gösterdiği şefkat ve acıma hissini de kaybeder. Ve bütün hayatını Allah’ın dostlarının nazarında sevimsiz ve itici bir tarzda geçirir.

Evet, herkes çevresine baksa hayatlarını İslamiyet’i yaşamadan kumarhane ve kahvehane köşelerinde geçirenlerin durumuyla, İslamiyet’i yaşayarak camiye devam edenlerin durumunu karşılaştırsa İslamî hayatı yaşamanın ne kadar fitrî olduğunu fark edecektir.

52 İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bari, Kitabu'l-Cenaiz, C 3, s. 279, Hadis No: 1358.

Ma'bud Yalnız O'dur

Risâle-i Nûr Külliyyatı'ndan Birinci Söz'deki, "Şu sahranın Mâlik-i Ebedîsi ve Hâkim-i Ezelîsinin ismini al!" yani Allah'a î mân edip O'nun emir ve yasaklarına uy! O î mân ile "râ bütün kâinatın dilenciliğinden ve her hâdisatın karşısında titremeden kurtulasın." cümlesinin ifade ettiği hakikati bir örnekle îzâh edelim:

Hakikaten insan Cenâb-ı Hakk'a î mân edip kulluk yapmazsa, bütün varlıklara kul ve köle olmaya mecbur olur. Ve istifade ettiği bütün varlıklara karşı bir dilenci durumuna düşer.

Biz mü'min olduğumuzdan bu işin böyle olduğunu tam fark edemeyebiliriz. Fakat Allah'ı tanımayan ve O'na ibâdet etmeyenlerde bu hâli daha bariz bir surette görmek mümkündür.

Konu ile ilgili bir hatıramı nakletmek istiyorum:

Ankara'da bir iş adamının bürosunda iki üniversite bitirmiş Hindistanlı bir ticaret ehli ile tanıştım. Tercüman vâsıtasıyla aşağıdaki mealde bir konuşmamız oldu.

— Tahkir etmek ve küçümsemek için değil, yalnız öğrenmek maksadıyla size bir meseleyi sorabilir miyim? dedim.

— Olur, dedi.

— Neden ineğe tapıyorsunuz, dedim.

— O da cevaben dedi ki:

— Elbette ineğe tapacağız, çünkü ineğin sütünden tâ gübresine varıncaya kadar ondan çok istifade ediyoruz. O istifadeye bedel ona tapmamız lazım. Ben de;

— İnekten istifade ettiğimiz gibi koyundan da istifade ediyoruz, dedim. O da dedi ki;

— Kesinlikle koyuna da tapmak mecburiyetindeyiz. Hatta dünyaya ve dünyamızdaki bütün varlıklara, teneffüs ettiğimiz havadan tutun tâ bitkiler, hayvanlar ve güneşe kadar her şeye tapmamız gerekir. Çünkü hepsinden istifade ediyoruz. O istifademiz nispetinde onlara tapmamız icab eder. Aslında o Hindistanlı adamın söylemek istediği şudur:

Nasıl ki, bir markete gidersiniz, istediğiniz bütün çeşitlerden alırsınız. Her çeşitten aldığınız kadar fiyat ödemek mecburiyetindesiniz. Aynen öyle de dünya denilen İlahî markete de gelmişiz, ondan ve onun içindekilerden istifade ediyoruz. Elbette o varlıklardan istifade ettiğimiz kadar, fiyat olarak o varlıklara tapmak mecburiyeti vardır, diye inandığını ifade etti.

Hâlbuki şunu düşünmüyor ki, marketteki malları alırken bedelini o mallara değil, marketin sahibine ödüyoruz. Marke-

tin bir sahibinin olduğunu bildiği hâlde ne yazık ki bu dünya marketinin de bir sahibinin bulunduğunu düşünüp idrak edemiyorlar.

Ben de onun anlayabileceği bir misal verdim ve dedim ki:

— Biz şu anda bulunduğumuz odadan istifade ediyoruz. Aca-ba biz buraya gelmeden evvel, bu odayı bizim istifade edeceği-miz şekilde hâzırlayan ve bu hâle getiren biz miyiz?

Buna cevaben:

— Hayır, dedi.

— Peki, bu odanın malzemeleri ve içindeki eşya bizi ve bi-zim buraya geleceğimizi biliyor mu ki, biz gelmeden o eşyalar bir araya gelsinler, bu odayı teşkil edip, istifade edeceğimiz bir hâle getirsinler? Ve bu malzemelerin bu işi yapabilecek şuurla-rı, güç ve kuvvetleri var mı ki bu işi yapsınlar?

— Hayır, asla!

— Değil bu hizmeti yapabilecek şuur ve kuvvete sahip olmak, belki bu hizmetin farkında bile değiller. Mademki bu odayı biz bu hâle getirmemişiz ve bu odanın malzemeleri de bu işi yapabilecek durumda değiller, nasıl oluyor ki bu oda içindeki bütün eşya ile hâzırlanıp bize hizmet ediyor?

Demek ki; bu odanın bir sahibi vardır ki, bu odayı hâzırlayıp hizmetimize vermiştir. Şimdi odadan ve içindeki eşyadan isti-fade ettik. Odaya ve eşyaya mı teşekkür edeceğiz, yoksa odayı bizim hizmetimize sunan oda sahibine mi teşekkür etmemiz lazım? Eğer sahibini kabul edip tanımazsak, ona teşekkür et-mezsek, belki odaya ve odanın içindeki malzemelere teşekkür edersek, elbette bu nankörlüğümüze bedel bir daha böyle bir iltifatı bekleyemeyeceğimiz gibi, sahibinin bu hatamıza binâen vereceği cezayı da hak etmiş oluruz.

— Aynen bu misal gibi bu dünyamız da büyük bir oda gibidir. İçindeki bütün eşyasıyla bize hizmet ediyor. Şüphesiz biz dünyaya gelmeden önce bu dünyayı kendimiz için hâzır hâle getirip istifade ediyor değiliz. Bu dünyayı oluşturan güçsüz, şuursuz varlıklar dahi bizlerden haberdar olup bu dünya ve içindekilere ihtiyacımızın olduğunu düşünerek bir araya gelip bu dünyayı bizim için hâzır hâle getirmelerinin de imkânı yoktur.

Çünkü bu işlerin olması nihayetsiz bir kudret ve irade hikmet ve ilimle mümkün olabilir. Hâlbuki hem bizler aciz ve fakir olduğumuzdan bu işleri yapmaktan gayet uzağız. Hem de dünyamızı teşkil eden unsurlar ve varlıklar da âciz ve şuursuz mahlûklardır. Bu işi onlara da vermek mümkün değildir. Öyle ise bu dünyamızın nihayetsiz Kadîr, Hakîm, Alîm ve Rahîm bir sahibi ve yaratıcısı vardır ki: Bizi yarattığı gibi, ihtiyacımıza binâen dünyayı da içindeki her şeyi ile beraber yaratıp hizmetimize vermiştir.

Peki, biz bu varlıklardan istifade ederken, acaba onların o hizmetlerine binâen onlara tapsak, Hâlık-ı kâinatı tanıyıp da kabul etmezsek ve O'na kulluk edip ibâdet yapmazsak ve O'nu inkâr edip nankörlük edersek, acaba cehennem azabını hak etmiş olmuyor muyuz?

İşte, bu Hindu adam gibi Allah'a inanıp O'nu kabul etmeyenlerin, böylece her şeyi Rab edinip onlara tapmak mecburiyetinde kaldıkları gibi, kâinatın sahibine inanıp O'na îmân ve ibâdet edenler ise her şeye tapmaktan kurtulurlar. Ve bütün varlıkların Allah tarafından kendilerine merhameten verilen hizmetçiler olduklarını anlamış olmak ile yeryüzünün halîfesi rütbesine yükselirler.

Bu açıklamayı yapınca o Hindistanlı adamın morali bozuldu, siması değişti hiçbir şey konuşmadan biraz düşünüp bekledi. Mevzuyu kapatarak başka ticarî meselelere girdi.

Bu adamın hâminden İslamiyet'in ne kadar yüce bir din olduğunu anladım.

Ve İslamiyet'in bizi bir tek Allah'a kul yapmak ile bize hizmet eden inekten tut tâ ay ve güneşe kadar her şeye tapmaktan ve kul olmaktan kurtardığını ve insanlığa yakışır bir şerefe nail ettiğini anladım ve Allah'a hadsiz şükrettim.

Evet, nasıl ki güneş doğunca, güneşin karşısında bulunan bütün aynalarda cam parçalarında su kabarcıklarında ve bütün şeffaf şeylerde bütün özellikleriyle birlikte güneşin bir aksi ve sûreti bulunur. Göklerdeki hakiki güneşi kabul etmeyen bir adam, o şeffaf şeylerin her birisinde küre-i arzımızdan hacim olarak 1 milyon 306 bin kat daha büyük bir güneşi ve o aynaların 149 milyon km içlerindeki derinlikte görünen gerçek birer güneşin var olduğunu kabul etmek mecburiyetinde olur. Hâlbuki bu ise çok cihetlerle imkânsızdır.

Öyle de her şeyi bütün esmâsıyla yaratan ve yapan Allah'a îmân edip ibâdet etmeyen adam da Cenab-ı Hakk'ın kendisine hizmetkâr verdiği bütün varlıkları birer Rab olarak kabul edip onlara tapmak mecburiyetinde olur. Fakat bir tek Rab-ı Rahîm'e tapıp, O'na ibâdet eden, bütün varlıklara tapmaktan ve ibâdet etmekten kurtulur.

İman nimeti için, bütün varlıklar adedince Allah'a hamd ve yine o varlıklar adedince İslamiyet'i bize getiren Rasûl-i Ekrem (asm)'e salât-ü selamlar olsun diye şükrettim.

Niçin İbadet Ediyoruz?

İbâdet etmek fitratın gereğidir. Cenâb-ı Hak: “Ben cinlerle insanları yalnız bana ibâdet etsinler diye yarattım”⁵³ buyurmuştur. Malumdur ki; insanların fitratında iyiliğe karşı nihayetsiz bir sevgi istidadı vardır. Bu düstur öyle esaslı bir hakikattir ki, hadis-i şerifte: “İnsan ihsanın kölesidir” buyurulmuştur. Ve bu düstur halk arasında da atasözü hâline gelmiştir.

Buna göre âleme baktığımızda Cenâb-ı Hakk’ın insanlara verdiği sonsuz ikram ve ihsanlarını görüyoruz. Şüphesiz ki, bu kadar ihsanlara karşı insan fitratındaki o sonsuz muhabbet ile Cenab-ı Hakk’ı sevip O’na şükür ve ibâdet etmesi gerekmektedir.

Demek, insanların asıl vazifesi, fitratlarının muktezâsı olan imân ve ibâdettir.

İbâdetsizlik ise kâinattaki hikmetlere muhâlefet olduğu gibi, insanların fitratına da zıt bir muâmeledir. Bu hakikatin anlaşılmasını kolaylaştırmak için bir misal vereceğiz:

53 Zâriyât Suresi, 56. Ayet.

Gayet mükemmel bir şekilde en ileri teknoloji ile donatılmış, içindeki bütün eşyalar da mükemmel bir sanatla yapılarak yerli yerine konulup tanzim edilmiş, her türlü imkânlarla süslendirilmiş. İnsanların hiçbir eksiğini bulamayacağı ve devamlı olarak kusursuz bir şekilde idare edilen ve nezâfetine, temizlik ve tamirine çok dikkat edilerek yapılmış, muhteşem bir saray veya bina farz edelim.

Elbette böyle bir binaya misafir olarak girenler, kesinlikle o binanın mükemmel bir sahibinin ve maharetli bir ustasının var olduğunu ve o saray, içindeki eşya ile birlikte o ustanın ilmi ve gücü ile yapıldığını ve kanunları ile idare edildiğini ve misafirperverliği ile de her türlü ikramlarda bulunulduğunu anlarlar.

Öyle ise o misafirlere düşen her şeyden evvel, ev sahibinin yaptığı bütün o ikram ve lütuflara mukabil, fitratlarının gereği olarak O'nu tanımak ve teşekkür etmektir. Ve onun emir ve yasakları çerçevesinde O'na itaat ederek o misafirhanede yaşamaktır. Şüphesiz ki, bu teşekkür ve itaat aklın ve insanlığın bir gereğidir.

Eğer misafirler, bu suretle o misafirperver zâtı tanısalılar ve onun arzu ve istekleri doğrultusunda o misafirhanede yaşasalar şüphesiz ki, O'nun sevgi ve muhabbetini kazanmış olurlar. Elbette o misafirperver zât da onların o güzel tavırlarına mukabil, rahat edebilmeleri için onlara daha birçok iyiliği yapacağı gibi, o memnuniyetin neticesi olarak da o misafirhaneden daha güzel yerlerde daha büyük ikramları takdim edecektir.

Eğer o misafirler, misafirhanenin sahibini tanımasalar, O'nun arzu ve isteklerine uymasalar, emirlerini yerine getirip yasaklarını terk etmeseler ve o misafirhane sahibinin istemediği hareketler ve tahribatlar yapsalar, nankörlük edip teşekkür etmeseler, şüphesiz ki o yaptıkları, misafirhane sahibinin izzetine dokunduğundan, O'nun nefretine sebep olacaktır. İzzetli ve güçlü olan o misafirperver zât, elbette onların yaptığı o nan-

körlüğe bedel, onlara daha büyük ikram ve mükâfatlar vermediği gibi, belki büyük bir ceza ve azap verecektir.

Aynen öyle de bu dünyamız, o misafirhaneden gayet derecede mükemmeldir. Hem mucizâne bir şekilde sevk ve idare edilir. Hem dünyanın içindeki varlıklar kudret-i İlâhîyenin birer mucizesi olarak yaratılıp içine yerleştirilmiştir. Hem dünya sarayının nezafetine ve temizliğine gayet derecede dikkat edilmektedir.

Hem vücudumuzun hücrelerinden tâ hayvanat ve nebatatının hücrelerinin tahrip ve tamirlerine ve yeniden yaratılmasına kadar her şey nihayetsiz bir hikmet ve kudretle yapılmaktadır.

Hem görülür ki, bütün canlıların bir ordu-yu Sübhânî olarak rızıkları, silahları, libasları, tavzifleri ve terhisleri vakti vaktine gayet mucizâne, nihayetsiz bir kudret, bir ilim, bir hikmetle yapılmaktadır.

İşte bu dünyamız da bütün bu özellikleriyle beraber o saraydan ne derece büyük mükemmel ve harika ise o nispette de kendi sahibini ve Hâlık'ını akıl sahiplerine gösterip ispat eder.

Öyleyse bizler de misafir olarak bu dünya misafirhanesine gelince elbette her şeyden evvel, bu dünyanın azamet ve ihsan sahibi olan ustasını, mâlikini tanımamız ve bizden arzu ve isteklerinin ne olduğunu, bize neyi emrettiğini ve neyi yasakladığını bilmemiz gerekir. Ve başta vücudumuz, akıl, kalp, ruh ve bütün âza ve duygularımız olmak üzere, kâinatta bulunan ve bize ihsan ettiği hesapsız nimetlerine teşekkür ve hamd ederek O'nu tanımamız, emir ve yasaklarına uymamız, fitratımızın muktezası olarak icap eder.

Eğer böylece, bize ve hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Rab-ı Rahîmimize itaat ve sadakatimizi göstererek, şükür ve ibâdetimizle O'nun sevgisini kazanmış olsak, dünyadaki ikramlarını artıracığı gibi, dünyadan daha güzel olan cenneti ve cennet nimetlerini biz muhtaçlara ihsan edecektir.

Çünkü Rabbimiz, bizâtihi, *لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ* “Eğer şükrederseniz, size olan nimetlerimi artırırım.”⁵⁴ Fermanıyla şükür ve ibâdetimizin, O’nun bize olan ikramlarının ve nimetlerinin artmasına bir vesile olduğunu beyan eder.

Eğer biz de bu dünya sarayına girdiğimizde o sarayın sahibini bulmazsak ve mâlikini tanımazsak O’nun arzu ve isteklerini öğrenip emir ve yasaklarını yerine getirmeysek ve Rabbimizin bize ikram ettiği hesapsız nimetlerine karşı ibâdet ve teşekkür etmezsek o vakit fitratımızın gereğine zıt olan nankörlüğü yaparız. Ve kâinatta umumî bir düstur olan hikmete muhâlefet etmiş oluruz.

Hiçbir evin sahipsiz olmadığını bildiğimiz hâlde bu koca âlemin sahipsiz olduğunu düşünüp nefis ve şeytanımıza uyarsak ve Hâlıkımıza isyan edersek buyurduğu emirlerini yerine getirmeysek ve yasak ettiklerini de işlersek zerreden güneşe kadar O’na itaat edip hiç isyan etmeyen bütün mahlûkata muhâlefet etmekle âsi olanların zümresine dâhil olmuş oluruz.

Hiç şüphe yok ki, izzet ve adalet sahibi olan O Zât-ı Zülcelâl, iyilik edene mükâfat, fenalık edene de ceza verdiği gibi, elbette bu kadar nankörlük ve fenalığı da cezasız bırakmayacaktır.

Risâle-i Nûrlar’da geçen ve bu hakikati ifade eden bir hulâsa ile bu bahsi neticelendirelim: “Hiç mümkün müdür ki, bir saltanat, bâhusus böyle muhteşem bir saltanat, hüsn-i hizmet eden mûtilere mükâfatı ve isyan edenlere mücazâtı bulunmasın. Burada yok hükmündedir, demek başka yerde bir mahkeme-i kübrâ vardır.”⁵⁵

Yani âlem gayet mükemmel bir saltanattır ve idare ediliyor. Hâlbuki bu dünya memleketinde iyilik edenlere tam mükâfat ve fenalık yapanlara da gereken ceza verilmiyor.

54 İbrâhîm Suresi, 7. ayet.

55 Bediüzzaman Said Nursi, Zulfikar, s. 7.

Elbette o sultanın sonsuza giden saltanatının yeri olan âhirette kurulacak büyük İlahî mahkemede o adalet tecelli edecektir. O sultanının iyilik yapan memurları hükmündeki mü'minlere ve mazlumlara mükâfatı, O'na karşı gelip toplumu rahatsız eden zalimlere ve kâfirlere de cezası olacaktır.

Demek; *Cehennem lüzumsuz değil çok işler var ki; bütün kuvvetiyle 'Yaşasın Cehennem!' der, Cennet dahi ucuz değildir, mühim fiyat ister.*"⁵⁶ O fiyat ise Hâlık-ı Kâinat'ı tanımak, O'nun emir ve yasaklarına uyarak nefis ve şeytanımızla mücadele etmektir.

56 Bediuzzaman Said Nursi, Mektubat-2, s. 281.

Namazda Huşu

Namaz bütün mahlûkatın ibâdetlerini içinde toplayan, kul ile Allah (cc) arasında yüksek bir irtibat, yüce bir münasebete sebep olan nezih ve hoş bir ibâdetdir. Namaz o kadar güzel bir vazifedir ki; manasını ve hakikatini anlayan her bir ruhu kendine celbederek bağlar.

Namazın şartlarında ve rükûlarında öyle sırlar, hikmetler ve feyzler vardır ki; onları fark eden her kalp, ona sevgi ve muhabbetle bağlanır.

Namaz, Hâlık-ı Zülcelâl tarafından her yirmi dört saat içinde belirli vakitlerde manevi huzuruna yapılan bir davettir. Bu yüce davete karşı yapılması gereken ise her kalbin şevk ve iştiyak ile ona icabet etmesi ve miraç hükmünde olan o yüksek ibâderi yapmasıdır.

İkinci olarak: İlmihâl kitaplarında da geçtiği üzere en makbul olan namaz odur ki, tadil-i erkâna riayet edilerek kılınan namazdır. Nasıl ki; bir hurma çekirdeğinden tâ büyük bir hurma ağacına kadar farklı mertebeler vardır. Öyle de kılınan namazda da o kadar farklı ve feyizli mertebeler bulunur. Zira namazın mükemmelliği ondaki huzura, huşuya ve namazın sünnet ve adaplarına dikkat edilmesi nispetindedir.

Huşu; kalbin Allah'ın azametinden korkup, Allah'ın rahmetine sığınmakla beraber vücudun azalarında görünen sükûnetten ibarettir.

Elmalılı tefsirinde şöyle denilmiştir. Namazda huşu; aslı kalpte, tezahürü bedende olmak üzere iki özelliği içinde bulundurur. Birincisi: Kalbe ait olan tarafıdır ki; Rabbin azamet ve celalinin karşısında insanın kendi küçüklüğünü görmekle, nefesine Cenab-ı Hakk'ın emrine baş eğdirip söz dinlettirmesidir. Ve kalbin gereken edep ve tazimi göstererek başka bir şeyle meşgul olmadan Cenab-ı Hakk'a karşı son derece saygı duymasıdır.

İkincisi ise dış görünüşle ilgili yönüdür ki, insanın Cenab-ı Hakk'tan hicab ederek vücut organlarını, edebe uygun olmayan hâl ve hareketlerden sakındırmasıdır. Ve secde yerine ve önüne bakıp sağa sola iltifat etmemesidir.

Doğrusu, İhsan Hadisi'nde:

أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ

“Sen Allah'ı görüyormuşsun gibi O'na ibâdet et. Eğer sen onu görmüyorsan şüphesiz O seni görüyor.”⁵⁷ denildiği gibi namaz

kılarken Allah'ın huzurunda: اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (Rabbimiz!) Ancak sana ibâdet ederiz ve ancak senden yardım

57 Sahih-i Müslim, Kitabu'l-İman, C 1, s. 228, Hadis No: 8

dileriz.”⁵⁸ diyerek Cenab-ı Hakk’ın huzurunda bulunduğumuzu ve O’nunla konuştuğumuzu ve O’nun bizi gördüğünün farkında olmak şuuruyla huşu içinde namaz kılmamıza vesile olur.

Ayet-i kerimde:

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ * قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ

“Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir. Onlar ki; namazlarında huşu içindedirler”⁵⁹ buyrulur.

Hasen’den ve İbn-i Sirin’den (rahmetüllahi aleyhim) rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (asm) vc ashabı, namazda gözlerini gökyüzüne kaldırırlardı, bu ayetin inmesi üzerine önlerine eğdiler.

أَنَسَ بْنُ مَالِكٍ قَالَ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فِي صَلَاتِهِمْ فَاشْتَدَّ قَوْلُهُ
فِي ذَلِكَ حَتَّى قَالَ لَيَنْتَهَنَّ عَنْ ذَلِكَ أَوْ لَتُخْطَفَنَّ أَبْصَارُهُمْ

Enes İbni Mâlik (ra) dedi ki: Rasûlullah (asm) şöyle buyurdu: “Bazı kimselere ne oluyor ki, namazlarında gözlerini semaya dikeyyorlar?” Sonra sözünü daha da şiddetlendirdi ve: “Ya bundan vaz geçerler ya da (gözlerinin nuru alınır da) kör olurlar”⁶⁰

عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْإِلْتِفَاتِ فِي الصَّلَاةِ؟
فَقَالَ: هُوَ اخْتِلَاسٌ يَخْتَلِسُهُ الشَّيْطَانُ مِنْ صَلَاةِ الْعَبْدِ

58 Fatiha Suresi, 5. ayet.

59 Mü’minun Suresi, 1-2. ayetler.

60 İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bâri, Sahih-i Buhari Şerhi, Kitabü'l- Ezan, C 2, s. 301, Hadis No: 750.

Hiz. Aişe (r. anha)'den de rivayet olunur ki; Rasûlullah (asm)'a namazda iltifat (yüzünü çevirip bakma) hakkında sordum, buyurdu ki: "O bir hırsızlıktır ki, şeytan onu kulun namazından çalar, kaçır"⁶¹

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
لَا يَزَالُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مُقْبِلًا عَلَى الْعَبْدِ فِي صَلَاتِهِ
مَا لَمْ يَلْتَفِتْ، فَإِذَا صَرَفَ وَجْهَهُ انْصَرَفَ عَنْهُ

Eba Zer (ra) dedi ki: Peygamber (asm) buyurdu: "Kul, namazında bir tarafa dönmedikçe Cenab-ı Hak ona (rahmetiyle) müteveccih olur, yönelir. Ne zaman ki kul yüzünü bir tarafa çevirir, Cenab-ı Hak da ondan yüzünü çevirir."⁶²

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَلْيَسْكُنْ أَطْرَافَهُ، وَلَا يَتَمَيَّلْ كَمَا تَتَمَيَّلُ
الْيَهُودُ؛ فَإِنَّ تَسْكِينَ الْأَطْرَافِ فِي الصَّلَاةِ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ

Ümmü Ruman (r.anha) demiştir ki: "Namazımda sallanıyordum Ebu Bekir (ra) gördü, beni öyle bir azarladı ki, az daha namazdan çıkacaktım, sonra da dedi ki:" Rasûlullah (asm)'ı dinledim, şöyle buyuruyordu: "Herhangi biriniz namaza durduğunda her tarafı sakın olsun, Yahudiler gibi sallanmayın. Zira namazda azaların sükûneti namazın tamamındandır."⁶³

Üçüncü olarak: Ayet-i kerimede:

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

61 Sünen-i Ebu Davud, C 2, s.178, Hadis No: 910.

62 Ahmed bin Hanbel, Müsned, C 15, s. 551, Hadis No:21400.

63 El-Münavî, Feyzul-Kadîr Şerhu'l-Câmi's-Sağîr, C 1, s. 510, Hadis No:783; Hindî, Kenzu'l-ummâl fî süneni'l-akvâl ve'l-efâl, C 1, s. 910 Hadis No: 20096.

“Namazı hakkıyla edâ et! Şüphe yok ki namaz, çirkin işlerden ve kötülüklerden (insanı) alıkoyar.”⁶⁴

Bu sayılan günâhların namaz içinde yapılması mümkün olmadığı gibi dosdoğru kılınan bir namaz, normal yaşanan hayatta da bu gibi günâhları işlemeye engel olur.

أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ فَرَّقَ مِنَ الْأَنْصَارِ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ
وَلَا يَدْعُ شَيْئًا مِنَ الْفَوَاحِشِ وَالشَّرِيقَةِ إِلَّا رَكْبَةً، فَذَكَرَ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ:
”إِنَّ الصَّلَاةَ سَتْنَهَا“ فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ تَابَ وَصَلَحَتْ حَالُهُ.
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ

Hız. Enes bin Malik (ra) rivayet ediyor ki: “Bir genç, Rasûlullah (asm) arkasında namaz kılar ve her türlü kötülük ve hırsızlığı da yapardı. Bu durum Rasûlullah (asm)’a bildirildi. O da (asm): “Onun namazı, o günâhlardan onu alıkoyacaktır.”⁶⁵ buyurdu. Aradan çok zaman geçmeden o genç günâhlarından tevbe etti, hâlini düzeltti. Ve Rasûlullah (asm) da: “Bunu size dememiş miydim? (diye soranlara hatırlattı.)”⁶⁶

Bu hadis-i şerife benzer bir rivayet de Ahmed bin Hanbel’in Müsned’inde geçer

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ:
إِنَّ فُلَانًا يُصَلِّي بِاللَّيْلِ، فَإِذَا أَصْبَحَ سَرَقَ؟ قَالَ: إِنَّهُ سَيَنْهَاهُ مَا يَقُولُ

64 Ankebut, 45.

65 Buraya kadar; Heysemî, Mecmau'z-Zevaid ve Menbau'l-Fevaid, Kitabü's-Salat, C 2, s. 531, Hadis No: 3556.

66 Kurtubî, Tefsir-i Cami'u'l-Ahkamu'l-Kur'an, C 13, s. 347; İhyau Ulumi'd-Din'de ibn Hibban sahih demiştir; Benzer bir hadis-i şerif, Sahih-i Müslim, Kitabü's-Salat, C 4, s.167, Hadis No: 966.

Ebu Hüreyre (ra) rivayet eder ki: Peygamberimiz (asm)'e de-
nilmiş: "Falan kişi gece sabaha kadar namaz kılıyor, sabah
olunca da hırsızlık yapıyor." Peygamberimiz (asm): "O namaz,
söylediklerinizden onu alıkoyacaktır. Veya onun namazı (hır-
sızlığına) engel olacaktır"⁶⁷ buyurmuştur.

Yukarıdaki âyet-i kerimenin tevili ile ilgili bir kısım muhak-
kiklerin ve müfessirlerin görüşü de şöyledir: Buna göre "na-
mazı dosdoğru kıl" âyetinden kasıt, namazı devamlı kılmak ve
namazın şartlarına riâyet ederek onu gereği gibi yerine getir-
mektir. Sonra da yüce Allah kendi tarafından vermiş olduğu
bir hükmü haber vermekte ve namazın, namaz kılan ve nama-
za riayet eden kimseyi hayâsızlıktan ve münkerden alıkoyaca-
ğını bildirmektedir.

Buna sebep ise namazda bütün öğütleri ve nasihatleri içinde
bulunduran Kur'ân okumanın söz konusu olmasıdır. Hem
namaz, namaz kılanın bütün bedenini çalıştırıp ibâdet ettirir.
Namaz kılan kişi kibleye yönelip de Rabbinin önünde huşu
ve tevazu içinde eğilip Rabbinin huzurunda bulunduğunu ha-
tırlar. Rabbinin her hâlini görüp gözettiğini anlar. Ve bunlar
sebebiyle nefsi ıslah olur ve Rabbinin önünde zilletini arz eder.
Yüce Allah'ın gözetimi altında olduğunu yakından hisseder,
bunun heybet ve tesiri de azaları üzerinde kendisini gösterir.

Hem namaz bütün melaîke ve ruhaniyatın ve umum mah-
lûkatın ibâdetlerinin fihristi olduğundan namaz kılan adam,
kendi ibâdeti ile birlikte bütün mahlûkatın o ibâdetlerini de
kendisine asaleten onlara vekâleten Cenab-ı Hakk'a takdim
eder. Ona göre de sevap kazanır.

Bu şekilde kıldığı bir namazdan fazla bir vakit geçmeden yeni
bir namazın gölgesi üzerine düşer, bu sefer öncekinden daha
güzel bir hâl ile bir başka namazı kılar. İşte bu husustaki ri-

67 Ahmed bin Hanbel, Müsned, C 9, s. 309, Hadis No:9740;
İbn Hibban da sahih demiştir.

vayetlerin anlamı budur. Çünkü mü'minin namazının böyle olması gerekir.

Denilebilir ki; özellikle kişi, bu son amelini olabilir, duygusunu kazanarak o namazı kılsa o namaz onu maksadına ve hedefine daha kolay bir surette ulaştırır. Çünkü ölümün sınırlı bir yaşı, özel bir zamanı, belli bir hastalığı yoktur ve bu hususta da hiçbir görüş ayrılığı bulunmamaktadır. Rivâyet edildiğine göre Selef-i Sâlihîn'in bazıları namaza kalktı mı titrer, rengi sararırdı. Kendilerine bu hâlin sebebi sorulunca, şu cevabı vermişlerdir: "Ben yüce Allah'ın huzurunda duruyorum. Dünya hükümdarları karşısında benim böyle davranmam uygun düşerken, ya bütün hükümdarların mutlak hâkimi huzurunda nasıl davranabilirim?" İşte böyle bir namaz hiç şüphesiz hayâsızlıktan ve münkerden alıkor.

Bir namaz da vardır ki; huşu ve Allah'ı hatırlama ve fazileti gerektiren adaptan yoksundur. Belki caiz ve geçerli olabilecek kadar önem veriliyor. Hatta bu namazın geçerli olabilmesi dahi şüphelidir. İşte bu namaz sahibini bulunduğu durumda bırakır. Allah'a yakınlaşmasına vesile olmaz.

İşte böyle kimseler namaz kıldıkları hâlde o namaz kendilerini Cenab-ı Hakk'a yaklaştırmıyor, günâhları işlemekten alıkoymuyorsa o namazın onlara faydası olmadığı için onları önceki hâllerini sürdürecektir şekilde öylece bırakır.

İşte, İbn Abbâs'tan rivâyet edilen

إِبْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مَرْفُوعًا: مَنْ لَمْ تَنْهَهُ صَلَاتُهُ
عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ، لَمْ يَزِدْ مِنَ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا

"Kimin kıldığı namaz kendisini hayâsızlıktan ve münkerden alıkoymazsa o namaz onu ancak Allah'tan uzaklaştırır."⁶⁸ şeklindeki hadis buna göre yorumlanır.

68 Heysemî, Mecmau'z-Zevaid ve Menbau'l-Fevaid, C 2, s. 258.

Bu hâliyle böyle bir namaz o kişiyi Allah'a uzaklıktan alıkoy-
mayınca, sanki onu Allah'tan uzaklaştırmış gibi olur. İbn
Mes'ûd (ra)'a şöyle denilmiş: Filan kişi çok namaz kılıyor: O
da: 'Namaz ancak onun şartlarına riayet edenlere fayda verir.',
diye karşılık vermiştir.

Ayet-i kerimde de:

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ * قَوْلٌ لِلْمُصَلِّينَ

"Artık vay o namaz kılanların hâline! Ki onlar namazlarında
gaflet edenlerdir (ona ehemmiyet vermezler)"⁶⁹ yani dinin di-
reği olan namazı önemsememek ve şirk-i hafi tâbir edilen ri-
yakârlıkla onu kılmak, insanı ayetin bu tehdidine mazhar eder.

Taha suresinde: وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي "Beni anmak için namaz
kıl."⁷⁰ buyrulduğu üzere namazın hikmeti, gayesi huzur ve
huşu içinde Allah'ın zikridir. Yani Allah'ı anmaktır. Bu sayede:
فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ "Öyle ise beni (taat ve ibâdetle) anın ki, ben
de sizi (rahmetimle) anayım."⁷¹ ayetince Cenab-ı Hakk'ın rah-
metle bizi anmasına ermektir.

Demek namaz böylece bir miraçtır. Bunu bilenler:

الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

"Onlar ki, gerçekten kendilerinin Rablerine kavuşacak kimse-
ler olduklarını ve gerçekten kendilerinin ancak O'na dönecek
kimseler olduklarını sezerler (kat'î olarak îmân ederler)"⁷² aye-
tine göre kendilerini her an Rablerinin huzurunda kavuşma
hâlinde buluyorlar gibi zevk içinde bir niyet ve ihlas ile na-
mazlarını kılarlar.

69 Maun Suresi, 4-5. ayetler.

70 Taha Suresi, 14. ayet.

71 Bakara Suresi, 152. ayet.

72 Bakara Suresi, 46. ayet.

Netice itibariyle tevbe, istiğfar ve abdest ile maddi ve manevi kirlerden ve günâhlardan temizlenerek huzur ve huşu ile kılınan namazın manası şudur: Niyet getirerek namaza başlama rekbiriyle masiva denilen fâni olan bütün varlıkları, elimizin tersiyle arkaya atarak azamet ve büyüklüğüne karşı **اِنَّهُ اَكْبَرُ** 'Allah daha büyüktür!' diyerek huzura girmektir.

Sonra boşaltmak ve temizlemek denilen **تَخْلِيَةٍ** tahliye ile iç âlemimizi, ruhî ve kalbî bütün duygularımızı ve irtibatlı olduğumuz bütün dış âlemimizi şeytan ve şeytanın yardımcılarından ve bize telkin ettikleri günâh ve kötü ahlaklardan **أَعُوذُ بِاَللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ** 'kovulmuş şeytandan sana sığınırım' diyerek çok kapsamlı bir temizliği yapmaktır.

Sonra ziynetlendirmek ve süslendirmekten ibaret olan **تَخْلِيَةٍ** tahliye ile o iç âlemimizi, ruhî ve kalbî bütün duygularımızı ve irtibatlı olduğumuz bütün dış âlemimizi Cenab-ı Hakk'ın emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından da vazgeçmeyi niyaz etmekle bütün varlığımızla, nihayetsiz acizlik ve fakirliğimizi hissedip **بِسْمِ اَللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ** ile Cenab-ı Hakk'ın sonsuz rahmet ve kudretine sığınmaktır.

Sonra sayısız maddi ve manevi nimetlerine mukabil kimden kime ve neye karşı bir hamd ve övgü yapılırsa ezelden ebede kadar bütün o hamdlerin O'na mahsus olduğunu **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ** cümlesiyle kendisine takdim etmektir.

Sonra Cenab-ı Hakk'ın mü'min veya kâfir ayırt etmeden dünyadaki bütün mahlûkatın rızıklarını vermek gibi nihayetsiz bir merhametle ihsanlarda bulunduğunu görmek ve âhirette ise o sonsuz merhametin yalnız ehl-i îmâna ve cennete giden mahlûkata yapılacağı inancıyla **اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ** diyerek dünya ve âhirette fazlasıyla o ihsan ve rahmete mazhar olmayı istemektir.

Sonra, Cenab-ı Hakk'ın kıyamet gününde bu dünya imtiha-
nın ardından, emir ve yasaklarına uyup ibâdet vazifesini yeri-
ne getirenlere sonsuz adaletiyle güzel bir mükâfatı. Ve zulme
maruz kalıp her türlü işkence ve ızdırabı çekenlere de münasip
bir ücreti ve kendisine karşı isyan edenlere ve hak ve hukuk
tanımayan ve her türlü zulmü yapanlara da hak ettikleri bir
cezası olacağını **يَوْمَ مَالِكٍ** **الَّذِينَ** yani o mükâfat ve mücazât gü-
nünün sahibidir cümlesiyle anlayıp ona î mân edip anlamaktır.

Hem O'nun huzurunda olduğumuzu hissedip O'na yönelerek
bizlerin ve bütün mahlûkatın İlahı ve ma'budu O olduğuna
kat'î olarak inandığımızı **إِيَّاكَ نَعْبُدُ** ile O'na takdim etmektir.
Sonra Cenab-ı Hak tarafından bizim ve bütün mahlûkatın
fakr ve ihtiyaçlarının görülüp giderildiğinin ve sebeplerin de
izzet ve azametinin muhafazası için birer perde olarak bulun-
durulduğunun farkına vararak bize yardım edenin yalnız ve
yalnız O olduğuna i'tikad ettiğimizi **وَأِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** ile O'na arz
etmektir.

Sonra hem geçmiş hem de gelecek zamanların tüm karan-
lıklarını dağıtarak ebede doğru gayet müstakim büyük bir
caddede giden peygamberler, sıddıklar, şehitler, evliya-
lar ve salihlerin kfilesine dâhil olmak için Cenab-ı Hakk'a

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ * اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

yani 'Bizi dosdoğru yola hidâyet eyle!', 'Kendilerine ni'met
verdiğin kimselerin yoluna' ayetleriyle tazarru ve niyazda bu-
lunmaktır.

Sonra, Cenab-ı Hakk'ı kabul etmekle birlikte sebeplere yarat-
ma noktasında tesir verip O'a şirk koşan bütün müşrik taifele-
rinin yollarına ve tefrite düşüp O'nun varlığını tamamen inkâr
eden ateistlerin ve tabiatı yaratıcı kabul eden bütün inkârcıların

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ için yollarına bizi saptırmaması için yani 'Gazab edilmiş olanların dalâlete düşenlerin (yoluna) değil!' cümlesindeki duayla O'na sığınmaktır.

Sonra bütün varlıklar üzerinde tecellileri görünen Cenab-ı Hakk'ın celalinin güzelliğini ve büyüklüğünün mükemmelliğini görmekle اَللّٰهُ اَكْبَرُ deyip O'nun azameti karşısında acizlik içinde rükûa gitmek ve mahfiyet içinde O'na karşı muhabbet ve hayretle secdeye varmaktır.

Sonra sonsuz kudret ve paklığı karşısında da Cenab-ı Hakk'ın bütün noksanlıklardan ve ehl-i şirkin ortak koştuğu şeriklerden ve şerlerden beri olduğunu ve her türlü kemâlatın kendinde bulunduğunu rükûda رَبِّ الْعَظِيمِ ve secdede رَبِّ اَعْلٰی demekle yüce olan Rabbini takdis ve tesbih etmektir.

Sakın deme: "Benim namazım nerede? Şu hakikat-i namaz nerede?" Zîrâ bir hurma çekirdeği bir hurma ağacı gibi, kendi ağacını tavsif ederek tanıtır ve içinde saklar. Fark yalnız icmâl ve tafsil ileidir yani ağaç çekirdekte özet olarak bulunurken, o çekirdek büyüüp ağaç olunca ayrıntılı ortaya çıkar. Ancak gelişme noktasında bir farklılık vardır. Öyle de senin ve benim gibi bir âmînin velev hissetmezse, namazı, büyük bir velinin namazı gibi şu nûrdan bir hissesi var. Şu hakikatten bir sırrı vardır. Veleve şuûrun taalluk etmezse yani farkında olmasan bile o namazın, büyük bir velinin namazının özeti içinde bulundurulur. Fakat derecâta göre inkişâf ve tenevvürü ayrı ayrıdır. Yani her kişinin kıldığı namazın derecesine göre o namaz nurlanarak inkişaf edip gelişir. Nasıl bir hurma çekirdeğinden, tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar, çok mertebeler bulunur. Öyle de namazın derecelerinde de daha fazla merâtib bulunabilir. Fakat bütün o merâtibde o hakikat-i

nûrâniyenin esası bulunur. Yani kişinin kıldığı namaz hangi mertebe ve derecede bulunursa bulunsun onda namazın bu nurânî hakikatinin özeti bulunur.⁷³

Burada birçok eserlerden ve Risâle-i Nûrlardan istifade ederek namazın hakikatinden bir özet yaptık. Onun hakikatini hakkıyla anlamak için Dokuzuncu Söz gibi namaza dair Risâle-i Nûr eczalarına müracaat edilsin.

Cenab-ı Hak'tan niyazımız odur ki; bütün kardeşlerimizle birlikte bizleri namazını huşu ile dosdoğru kılan kullarından eylesin. Âmin.

73 Bediüzzaman Said Nursî, Sözler, s. 97.

4. BÖLÜM

MUHTELİF KONULAR

- ❖ GÜNÂHLAR KALBİ KÖR EDER
- ❖ MUSİBETİN MAHİYETİ
- ❖ NİYET
- ❖ DÂVÂ ADAMI OLMANIN ÖNEMİ
- ❖ HEDEF SAHİBİ OLMAK
- ❖ İSLAM MEDENİYETİ İLE
AVRUPA MEDENİYETİNİN MUKAYESESİ
- ❖ ŞEYTANIN BEŞİNCİ DESİSESİ
- ❖ ÖLÜM VE DİRİLİŞ
- ❖ İNSANIN MAHİYET-İ CAMİYESİ

Günâhlar Kalbi Kör Eder

Günâhlar bir kalpte birikince, o kalp kör olur. Hak ile batılı ayıramaz. Dine yarayan şeylere dikkat etmez. Âhiret işlerine kıymet vermez. Bu durumda olan bir insan, bütün gayretini fâni ve nefsin arzu ettiği dünya işlerine harcar. Hatta diyebiliriz ki, bugün göz önünde yaşanan hataların birçok insan tarafından fark edilmemesinin bir sebebi de işlenen günâhların perde olmasından kaynaklanmaktadır.

Tirmizî'nin hasen ve sahih olarak naklettiği bir hadis-i şerifte Peygamberimiz (sav):

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا أَذْنَبَ ذَنْبًا كَانَتْ نُكْثَةً سَوْدَاءَ فِي قَلْبِهِ، فَإِنْ تَابَ،

وَنَزَعَ وَاسْتَغْفَرَ صُقِلَ مِنْهَا، وَإِنْ زَادَ زَادَتْ حَتَّى يَغْلَفَ بِهَا قَلْبُهُ

*“Şüphesiz ki mü'min herhangi bir günâh işlediğinde kalbinde siyah bir leke oluşur. Eğer o kişi hemen tevbe eder onu çıkarır ve istiğfar ederse kalbi cilalanır. Eğer günâhı arttırırsa o leke de kalbini perdeleyinceye kadar artar.”*⁷⁴ İşte bu, Allah'ın kitabında

*“Hayır! Bil'a-kis kazanmakta oldukları şeyler (günâhlar), kalblerinin üzerine perde oluşturmuştur.”*⁷⁵ Ayetinde geçen 'ran' kelimesinin mana-

74 İmam Münziri, Tergib ve Terhib, C 4, s. 47, Hadis No: 4752.

75 Mutaffifin Suresi, 14. ayet.

sını ifade eder.” buyurmuştur. Yine müfessirler demişlerdir ki: “O perde günâh işleye işleye kalbin kararmasıdır.”⁷⁶

Bediüzzaman Hazretleri bu durumu şöyle ifade eder: “**Günâh kalbe işleyip kalbi siyahlandıra siyahlandıra tâ nur-u îmânı kalpten çıkarıncaya kadar, kalbi katılaştırır.**”⁷⁷ Her günâhta küfre gidecek bir yol vardır. Eğer insan, tedbirini alarak tevbe ve istiğfar ile o günâhları terk etmezse, o günâh sebebiyle küfre düşebilir. Eğer bir an evvel tevbe ve istiğfar ile o günâhı terk etmezse, insan inandığı gibi yaşamazsa yaşadığı gibi inanır kaidesince, cehennemin olmadığına dair bir şüphe kalbine gelse, onu büyük bir delil kabul edip, Allah korusun, cehennemin inkârına kadar gidebilir.

Hem yine faizle iştigal eden bir insan, hırs sebebiyle alışıp o günâhı terk etmediği takdirde faizin haram olmadığına dair yanlış bir düşünce aklına gelince, ‘faiz de ticaret gibidir.’ Diyerek onun helal olduğuna kanaat getirerek küfre gidebilir.

Bu iki misal ile yapılması gereken bütün ibâdetler ve terk edilmesi gereken bütün günâhları mukayese edebiliriz.

Böyle durumda bulunan insanlar, sineğin ısırması nev’inden olan günâhların cezasından kaçarken, yılanların ağzına girmek gibi olan küfür helaketine kendilerini atmış olurlar. Bu duruma düşünce kalpleri perdelenmiş olur. İstikamet yolunu göremezler.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ،
فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ

76 İmam Kurtubi, Camiu Li Ahkami'l-Kuran, C 18, s. 480.

77 Lem'alar, Bediuzzaman Said Nursi, Altıbnışak Neşriyat, 2010, s. 4.

Ebû Hureyre (ra): “Rasûlullah (asm) şöyle buyurdu” demiştir: “Her doğan çocuk, (mutlaka İslam) fitratı üzere doğar. Ancak anasıyla babası onu Yahudi veya Hristiyan ya da Mecusi yaparlar.”⁷⁸ buyurulduğu için her çocuğun kalbi ergenlik çağına kadar beyaz olur. Ondan sonra da farz ibâdetleri yapıp günâhları terk edenler, kalplerindeki o sâfiyeti korurlar. İman ve ibâdeti terk edip günâhlara dalanlar ise, öyle bir hâlden Cenab-ı Hakk’a sığınırız, kalblerini siyahlandırırlar.

Nasıl ki, beyaz bir kâğıda siyah bir mürekkep devamlı olarak damlatılırsa, belli bir zaman sonra simsiyah bir kâğıt olur. Böylece devamlı olarak günâh işleyenin de beyaz olan kalbi yavaş yavaş siyaha dönüşür.

Ayet-i kerimede: *“Allah’ın rahmetinden ümid kesmeyiniz.”*⁷⁹ Hadis-i şerifte:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
الْثَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ، كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ

“Günâhından tevbe eden hiç günâh işlememiş gibidir.”⁸⁰ buyurularak, kalp perdelense veya mühürlense bile, ümitsizliğe ve karamsarlığa düşmememiz gerektiği belirtilmiştir.

Nasıl ki, kör bir adam kendi başına kalsa, yolunu bulup istediği yere ulaşamaz. Ancak, itimat edilen, gören bir adamın yardımıyla yolunu bulur ve istediği hedefe ulaşır. Öyle de basiretini kaybeden ve kalp gözü kör olan bir adam, kâmil bir zâta veya dürüst bir arkadaşına itimat edip teslim olursa, o doğru yolda giden zât, kalbi perdelenen adamı da beraberinde götür-

78 İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Barî, Kitabu'l-Cenaiz, C 3, s. 279, Hadis No: 1358.

79 Zümer Suresi, 53. ayet.

80 Sünen-i İbn Mâce Şerh-i Musnedi, Kitabu'z-Zühd, C 4, s. 491, Hadis No: 4250.

rür. Her ibâdeti yapmasına ve her günâhı terk etmesine vesile olmakla, o kalp temizlenir ve üstündeki perde kalkarak tekrar eski hâline dönüşebilir.

Zira Peygamberimiz (asm) buyurdular ki:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدَكُمْ مَنْ يَخَالِلُ

“Kişi dostunun dini üzeredir. Öyleyse sizden biriniz, kiminle dostluk kuracağına dikkat etsin.”⁸¹

Şüphesiz arkadaş ve çevre edinmenin çok büyük bir önemi vardır. Böylece iyi arkadaş ve çevre insanın kurtulmasına sebep olduğu gibi, kötü arkadaş ve çevre insanın helakine ve kalbinin mühürlenmesine sebep olur.

Safvan bin Kudâme (ra), ben Rasûlullah (asm)’ın yanına hicret ettim. Ve dedim ki: “Ya Rasûlallah şüphesiz ki seni çok seviyorum.”

Peygamberimiz (asm) de: الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ “Kişi sevdiğiyle beraberdir.”⁸² diye buyurmuştur. Başka bir rivayette de şöyle geçer:

أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ:
يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَتَى السَّاعَةُ قَائِمَةٌ؟ قَالَ: وَبِكَ، وَمَا أَعْدَدْتُ لَهَا قَالَ:
مَا أَعْدَدْتُ لَهَا إِلَّا أَنِّي أُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، قَالَ: إِنَّكَ مَعَ مَنْ أُحِبَّنتَ فَقُلْنَا:
وَنَحْنُ كَذَلِكَ؟ قَالَ: نَعَمْ فَفَرَحْنَا يَوْمَئِذٍ فَرَحًا شَدِيدًا

81 Sünen-i Ebu Davud, C 6, s. 204, Hadis No: 4833.

82 Sahih-i Müslim, Kitâbu'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, C 16, s. 201, Hadis No: 2640 (6718); Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, C 2, s. 202, Hadis No:2284.

Bir gün köylülerden bir adam Peygamberimiz (asm)'in yanına geldi ve dedi ki:

“Ya Rasûlallah kıyamet ne zaman kopacaktır?” Efendimiz (asm) de ona:

“Yazık sana, (o güne hâzırlıklı ol, kendine yazık etme) onun için hâzırlığın nedir?” diye sordu. O da:

“Onun için bir hâzırlık yapmadım. Ancak şüphesiz ki Allah ve Rasûlü'nü seviyorum.”

Efendimiz (asm) de ona:

“Sen sevdiklerinle berabersin.” müjdesini verdi.

Oradakiler: **“Biz de onun gibi miyiz?”**

Efendimiz (asm) de: **“Evet”** diye cevap verdi. Onlar:

“Biz o gün çok büyük bir sevinçle gayet ferahlandık.”⁸³ dediler.

Bu hususta Abdullah Bin Ömer (ra) şöyle buyurmuştur: **“Allah'a yemin ederim ki, iftar etmeden bütün günlerimi oruçla geçirsem, uyumadan bütün gecelerimi de ibâdetle geçirsem ve bütün malımı da Allah yolunda sarf etsem, kalbimde ibâdet edenlere bir sevgi, günâh işleyenlere de bir nefret bulunmadan ölürsem bu yaptıklarımın bana hiçbir faydası olmaz.”**⁸⁴

Şüphesiz ki, Allah ve Resulünü sevmemiz, nefsimize değil, onların emir ve yasaklarına uymak ile gerçekleşir. Hem salih insanları sevmemiz onlar gibi salih olmamızı gerektirdiği gibi, Günâhkâr insanlardan nefret etmemiz ise, onların işlediği günâhlardan vazgeçmemizi netice verir.

83 İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bari, Sahih-ı Buhari Şerhi, C 10, s. 678, Hadis No: 6167; Aynı hadisin benzer rivayeti, Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, C 2, s. 202, Hadis No: 2284.

84 İmam Gazalî, İhya-yı Ulumî'd Din Tercumesi, C 2, s. 401.

Yine rivayette vardır ki, Cenab-ı Hak, Hz. Musa (as)'ya şöyle vahyetmiştir: “Ey Musa! Benim için hiçbir amel yaptın mı?” Musa (as) dedi ki: “Ey Rabbim, senin için namaz kıldım, oruç tuttum, sadaka ve zekât verdim.” Cenab-ı Hak ona: “Şüphesiz namazın senin kurtuluşun içindir. Orucun seni koruyan bir kalkandır. Sadakan senin için bir gölge-likdir. Zekâtın senin için (kabir karanlığında) bir nurdur. Öyleyse benim için hangi ameli yaptın?” Musa (as): “Ya Rab! Senin için olan amel hangisidir, bana göster de onu yapayım.” Cenab-ı Hak: “Ey Musa! Benim dostuma dost, düşmanıma düşman oldun mu?” diye cevap verir. Böylece Musa (as), Allah için sevmenin ve Allah için nefret etmenin amellerin en faziletlisi olduğunu anladı.⁸⁵

Bu îzâhlar neticesinde ben de İmam-ı Şafi'nin dediği gibi derim: “Ya Rab! Salih olmadığım hâlde senin salih kullarını seviyorum. Günâhkâr olduğum hâlde senin günâhkâr kullarından nefret ediyorum.”

Cenab-ı Hak bizleri; kendini, Habib'ini ve sevdiği kullarını sevenlerden eylesin. Âmin.

85 İmam Gazalî, İhya-yı Ulumi'd Din Tercümesi, C 2, s. 402.

Musibetin Mahiyeti

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

*"Hem öyle bir fitneden sakının ki, (geldiği zaman) içinizden sâ-dece zulmedenlere dokunmaz (umûma gelir)! Ve bilin ki şüphesiz Allah, azâbı pek şiddetli olandır."*⁸⁶

قَالَ رَبُّكُمْ: لَوْ أَنَّ عِبَادِي أَطَاعُونِي لَأَسْقِيَنَّهُمُ الْمَطَرَ بِاللَّيْلِ،
وَلَا طَلَعَتْ عَلَيْهِمُ الشَّمْسُ بِالنَّهَارِ، وَلَمَّا أَسْمَعْتُهُمْ صَوْتَ الرَّعْدِ

Yine bir hadis-i kutside Cenab-ı Hak buyurmuştur ki: *"Kul-larım bana hakkıyla itaat etselerdi, gündüz rahatsız olmasınlar diye yağmuru gece yağdırırdım. Güneşi üzerlerine gündüz (mem-nun olacakları şekilde) doğdururdum. Gök gürlemesini de onlara duyurmazdım."*⁸⁷

Bu ayet-i kerime ve hadis-i kudsi ile ifade edilen şu ki, musibet çoğunluğun yaptığı hatanın neticesidir. Musibete maruz kalan insanlar ise, üç sınıfa ayrılır.

86 Enfal Suresi, 25. ayet.

87 Münavi, Feyzü'l-Kadir, Daru'l-Fikir, C 4, s. 498, Hadis No: 6071
(Ebu Hureyre'den rivayetle, sahih.)

Birincisi takva sahibi salihler ve çocuklar gibi masum olanlar: İmtihan gereği, deprem gibi, umuma gelen musibet onlara da zarar verir. Fakat sonsuz merhamet ve şefkat sahibi olan Cenab-ı Hakk, bu kimselerden vefat edenlere şehid sevabını, zayi olan malları için de sadaka sevabını, sıkıntı çekenlere ise o nispette ecir ve mükâfat vererek o zararlarını telafi eder. O musibet onlar için bu cihette rahmet olur. Hatta en makbul bir ibâdet hükmüne geçer.

Zira Bediüzzaman Hazretleri'nin de izâh ettiği gibi ibâdet iki kısımdır;

Biri müsbet ibâdettir. Yani isteyerek, irade ile yapılan namaz, oruç, zekât, hac gibi ibâdetlerdir. Bunlar irade ile isteyerek yapıldıkları için riya karışabilir.

İkinci kısım ise, menfi ibâdettir. Yani insan isteyerek onu yapmıyor. Allah sevdiği ve istediği kişilere bunu yaptırır. Bu ibâdete riya girmediği için hâlistir. Evet, insan “namaz kıldı desinler.” diye o ibâdeti yapabilir. Fakat insan “ne kadar sabırlı bir insan desinler” diye deprem ile evinin yıkılmasını veya hastalıklar ile çocuğunun ölmesini hiçbir zaman arzu etmez.

Demek bu musibet denilen ibâdetler irade ile yapılmadığından riya karışmıyor. Bunlar en hâlis ibâdet olduğu için Cenab-ı Hak en sevdiklerine daha çok bu ibâdetleri yaptırmaktadır. Hadîs-i sahihte vardır ki:

سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ
أَيُّ النَّاسِ أَشَدُّ بَلَاءً قَالَ الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ
يُنْتَلَى الرَّجُلُ عَلَى حَسَبِ دِينِهِ

Sad bin Ebi Vakkas babasından rivayet ediyor, babası: Rasûlullah'a sordum. İnsanların içinde (başına) en şiddetli bela gelen hangisidir? O da dedi ki, peygamberlerdir, sonra (takva

noktasında) sırasıyla onlara benzeyenlerdir. Bela kişinin dini-
ne (îmân kuvvetine) göredir.”⁸⁸

Mesela, Cenab-ı Hak, İbrâhîm (as)’i oğlu İsmail (as)’i kesmek musibeti ile imtihan ettiği gibi, İsmail (as)’i da kesilmek ile imtihan etmiştir. Hacer Validemizi de oğlunun kesilmesi im-
tihanı ile karşı karşıya getirmiştir. Bu kemal sahibi şahsiyetler,
sabır ve Allah’a teslim olmak ile bu imtihanları kazanmışlardır.

Onların bu hâli Cenab-ı Hakk’ı o kadar hoşnut etmiş ki;
Cenab-ı Hak, bizlere onlar gibi böyle ağır bir imtihanı yaşat-
tırmadan yalnız bizden Hz. Hacer’in Safa ile Merve arasında
koştığı gibi koşmamızla veyahut Hz. İsmail (as) gibi şeytanı
taşlamamızla ve Hz. İbrâhîm (as)’ın çocuğunu kurban etmek
istediği Mina’da bir hayvanı kurban kesmemizle onlara benze-
memizi bizlerin af ve mağfiretine bir vesile yapmıştır.

Hem Rabbimiz Hz. Eyyüb (as)’e de insanlara sabır noktasında
örnek olsun diye Kur’an’ı Kerim’de geçtiği gibi bilinen hastalık
olmak üzere musibetleri verdiği gibi, Hz. Yunus (as)’a da Ce-
nab-ı Hakk’tan başka hiçbir kurtarıcının bulunmadığını, çare-
siz hiçbir musibete karşı Cenab-ı Hakk’ın rahmetinden ümit
kesmemek icab ettiğini ders vermek için, Kur’an-ı Kerim’de
zikredilen musibeti vermiştir.

Hem Peygamberimiz (asm)’e, maddi musibetlerle beraber ve
onlardan daha şiddetli olan, manevi sıkıntıyı vermiştir. O ma-
nevi sıkıntı bütün peygamberlerin (as) bile sıkıntılarından da-
ha şiddetli olduğuna binâendir ki, ayet-i kerimede:

لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ

*“Onlar îmân etmeyecekler diye neredeyse kendini helak edecek-
sin!”⁸⁹ buyrulmuştur.*

88 İbn Hacer El- Askalani, Fethul Bari Sahih-i Buhari Şerhi, C 10,
s.111, Hadis No: 5647.

89 Şuara Suresi, 3. ayet.

Zira şefkatli bir aile reisi, bütün ailenin dertleriyle dertlenip sıkıntı çektiği gibi adalet timsali ve şefkat sahibi bir idareci olan Hz. Ömer (ra) da:

*"Kenar-ı Dicle'de bir kurt aşırta bir koyunu
Gelir de adl-i İlahi sorar Ömer'den onu"*

Diyerek kederlenmiştir. Elbette cinlere ve insanlara peygamber olarak gönderilen ve âlem denilen büyük ailenin reisinin, sonsuz şefkat ve merhametiyle o aile efradına belki bütün mahlûkata karşı şefkatle gösterdiği alâkadarlık yüzünden, çektiği kederin ne kadar büyük bir sıkıntı olduğu kıyas edilebilir.

Demek ehl-i kemal için, hakikat noktasında musibet ayn-ı rahmet ve en hâlis bir ibâdettir. Rabbim bizleri bu zümreye ilhak eylesin. Âmin.

2. Ehl-i îmân olup günâhkâr insanlar: Hastalık ve deprem gibi musibetler onlar için de rahmet sayılır. Zira musibet günâhların kefaretidir. Ekseriyetle, Cenab-ı Hak günâhkâr mümin kullarının cezalarını, âhirete ve cehenneme bırakmak için günâhlarına kefaret olarak dünyada bela ve musibet verir.

"Nasıl ki, küçük kabahatleri işleyenlerin nahiyelerde ve kasabalarda cezaları verilir, büyük kabahatleri de büyük mahkemelere gönderilir. Öyle de ehl-i îmânın hükmen küçük hataları, onları çabuk temizlemek için, kısmen dünyada ve acilen verilir."⁹⁰

Evet, kalp ameliyatı geçiren bir adam için vücudunun kesilmesi ve parçalanması sıhhate kavuşmak için bir rahmet sayılır. Hasta ise bu ameliyatın sıkıntısına gönül rızasıyla katlanır. Aynen bunun gibi belalar ve musibetler, günâhkâr müminlere âhîret hayatının sıhhati için birer ameliyat ve tedavidir.

O ebedi sıhhat ve afiyet için acılara sabretmek gerekir. Zâten belaları ibâdet hâline getiren sabır ve şükürdür. Sabır ve şük-

90 Bediuzzaman Said Nursi, Lem'alar, s. 50.

retmeyenler için bunlar ibâdet olarak kabul edilmez. Üstelik hastalık ve deprem gibi musibetlere giriftar olanlar, sabır ve şükrettikleri takdirde vefat ederlerse şehit sevabını kazanırlar. Çektikleri sıkıntılar da ibâdet olur. Dünyalarını kaybetseler de âhiretlerini kazanmış olurlar. Sabır ve şükretmeyenler, o belaları defedemedikleri gibi, sabırsızlık ve şükürsüzlük ile sevap cihetiyle kazanacaklarını da Allah muhafaza, kaybederler.

Zâten, *“Hayat hadisat ile tasaffi eder.”* yani sıkıntılarla safileşir, cennete lâayık bir hâle gelir.

Hız. Mevlana'nın Mesnevî'sinde geçen şu kıssa bu hakikati güzel bir şekilde ifade eder: “Bir adam Mûsâ (as)'dan kendisine hayvanların dilini öğretmesini ister.

Mûsâ (as), bu isteğin tehlikeli olduğunu, herkesin buna tahammül edecek gücü olmadığını söylerse de adam ısrar eder. Bunun üzerine Cenab-ı Hak'tan, Mûsâ (as)'ya onu üzmemesi, dileğinin hiç olmazsa bir kısmının yerine getirilmesi için vahiy gelir. Mûsâ (as) adama yalnızca evindeki köpekle horozun dilini öğretir.

Bir sabah adam hevesle bu hayvanların konuşmasını dinlemek için bahçeye çıkar. Evin hizmetçisi sofrayı örtüsünü bahçeye silerken kırıntılarla birlikte bir parça ekmek yere düşer ve horoz hemen bu parçayı kapar. Köpek de horozu dökülen kırıntıları da yiyebileceğini, o parçanın kendisine münasip olduğunu söyler.

Horoz, köpeğe üzülmemesini, o gün ev sahibinin atının öleceğini ve köpeğin bol yiyeceğe kavuşacağını söyler. Bunu işiten adam derhâl pazara gider, atını satar. Ertesi sabah aynı hadise tekrar eder. Köpek, horozu yalancılıkla suçlar.

Horoz; atın satıldığını, ev sahibinin ziyanı başkasına yüklediğini, ancak o gün katırın öleceğini ve bütün köpeklerle ziyafet olacağını söyler. Bunu duyan adam katırı da satar.

Üçüncü gün hadise tekrarlanır, horoz bu kez de evdeki kölenin öleceğini, yoksullara, köpeklere bol ekmek dağıtılacağını söyler. Adam köleyi de elden çıkarır. Diğer yandan üç belâdan da kurtulduğu için sevinmektedir.

Dördüncü gün gelir. Açlıktan hâlsiz kalan köpek sitemde bulununca; horoz ev sahibinin her üç ziyanı da savuşturduğunu, ancak bu defa sıranın ona geldiğini; atın, katırın ve kölenin ölümünün kendisine gelecek kazayı defetmek için olduğunu fakat hırsa kapılan sahiplerinin bunu kabullenmediği için öleceğini, birçok yemeklerin yapılacağını, kurban kesilip yoksulların, hayvanların doyurulacağını dile getirir.

Adam pişmanlık ve korkuyla Mûsâ (as)'ya gider, canının bağışlanmasını ister. Mûsâ (as), atılan okun geri dönmeyeceği gibi, kazaya mâni olmanın da imkânsız olduğunu anlatır, elinden gelen tek şeyin onun îmânla ölmesi için dua etmek olduğunu bildirir. Adamcağız durumun ciddiyetini anlayınca korkusundan hastalanır ve ölür.”

Evet: “*Sen burnunu kanatmak istemezsin ama burnun kanar. Bu kanayış sana sağlık verir.*”⁹¹

Kıssadan hisse almak noktasında diyebiliriz ki, bela ve musibetler ehl-i îmân için sadaka hükmüne geçtiğinden daha büyük belaların def’ine vesile olurlar. Aynı zamanda her belanın altında rahmetin bir izi bir yüzü vardır. O hayırlı neticelere binâen, bizlere sabır ve şükür düşer.

3. Zalimler sınıfı: Maalesef ekseriyetle umuma gelen hastalık, depresyon gibi musibet ve belalar zalimlerin zulmümlerin bir neticesidir.

Zira: “*Küfür devam eder, zulüm devam etmez.*” Çünkü zulüm başkalarının hukukuna tecavüz olduğundan gayretullahı do-

91 Mevlâna Celaleddin Rumî, Mesnevî-Şerif, s. 366.

kunur. Mazlumların âhına binâen adil-i mutlak o zalimleri acilen cezaya çarptırır. Ayette:

أَتَهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الشُّفَهَاءُ مِنَّا

“İçimizden bazı beyinsizlerin yaptığı şeyler yüzünden bizi helâk mi edeceksin? (Helâk etme yâ Rabbî!)”⁹² buyrulduğu gibi, Rab-bimiz bizleri de o zalimler yüzünden helâk eylesin. Âmin.

Fakat helaketten kurtulmanın yegâne çaresi hadis-i şerifte şöyle ifade ediliyor:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:
لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ، وَلَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيَسْلُطَنَّ اللَّهُ
عَلَيْكُمْ شِرَارَكُمْ فَيَذَعُوْا خِيَارَكُمْ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ

“Ya emr-i bil’ma’ruf ve nehy-i anil’münkeri yaparsınız veyahut Allah sizin şerli olanlarınızı sizlere musallat eder. (Sonra) hayırlı olanlarınız duâ ederler fakat duâları kabul edilmez.”⁹³

İşte bu hadîs-i şeriften çıkan kat’î neticeye göre, Mü’minlerin dünyevi felaketlerden ve uhrevi azabdan kurtulması, ancak ve ancak emr-i bil’ma’ruf ve nehy-i ani’l-münker ile mümkündür.

Yani, zulme karşı İslamî emirleri öğrenmek, yaşamak ve başkasına da öğretip yaşattırmaya çalışmak ile mümkün olabilir.

Bu esas bütün ümmetler için de geçerli olmuştur. Onlar da dinlerini öğrenip yaşadıklarında ve öğretip yaşatmaya çalıştıklarında saadet ve selâmet bulmuşlar. Bunu terk ve ihmal ettikleri zaman da felâket ve helâkete mâruz kalmışlardır.

Cenab-ı Hakk bizi, kardeşlerimizi ve âlem-i İslam ile birlikte milletimizi her türlü felaket ve helâketlerden muhafaza eylesin. Âmin.

92 A’raf Suresi, 155. ayet.

93 Münâvî, Feyzü'l-Kadir Şerhu'l-Câmi'i's-Sağir, C 5, s. 260, Hadis No: 7223.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ،
وإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا
يُصِيبُهَا، أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

Peygamberimiz (asm) şöyle buyurmuştur. “Ameller niyetlere göredir. Her adam için niyet ettiği vardır, kimin hicreti dünyaya ise onu bulur, kimin de bir kadına ise onu nikâhlar. Demek (insan) hicret (neye varmak) istiyorsa ona varır.”⁹⁴

Niyet meselesini Bediüzzaman hazretleri şu şekilde îzâh etmiştir: “Bu niyet mes’elesi, benim kırk senelik ömrümün bir mahsulüdür.

Evet, niyet öyle acayip bir iksirdir⁹⁵ ki, özelliğiyle insanların toprak gibi değersiz adetlerini ve çakıl taşı gibi kıymetsiz hareketlerini ibâdet denilen cevhere çevirir.

Yine o niyet öyle tesirli bir ruhtur ki, onunla insanların ölmüş hâlleri hayat bulur. Ve onunla o hâller hayat sahibi birer ibâdet hâline gelir. Ve yine niyette öyle bir hasiyet ve özellik vardır ki seyyiat ve günâhları hasenat ve sevaplara kalbeder, çevirir.

Evet, niyet bir ruhtur. Ve o ruhun ruhu ise ihlastır. Kurtuluş ve necat ancak ihlas iledir. Niyetin bu hasiyeti sebebiyledir ki onunla az zamanda çok amel kazanmak mümkündür. Niyet-teki bu hasiyetin himmetiyle bu kısa ömürde yapılan amel ile cenneti satın almak dahi mümkün olur. Kişi niyetiyle devamlı olarak şükreden birisi olur.

Zira dünyadaki bütün lezzetlerden ve nimetlerden iki vecihle istifade edilir.

94 İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bari, Sahih-ı Buhari Şerhı, C 1, s 12, Hadis No:1.

95 Eski kimyâcıların, toprağı ve mâdenleri altın yaptığına ve olağanustu kuvveti olduğuna inandıkları mevhum sıvı (Kubbealtı Lugatı.)

Birinci Vecih: Kişi niyet sebebiyle der. Bu nimeti bana uzatan ihsan ve merhamet sahibi zâtın elidir. Böylece nimeti bulunca nimetin verildiğini anlar. Ve nimet vereni bulur. Her zaman o nimetin devam edeceğini bilmekle aldığı lezzet, bizzât o nimetin kendisinden aldığı lezzetten daha fazla olur.

İkinci Vecih: Kişi nimetlerden nefsin heva ve arzusuna göre bir lezzet arar. O nimetin verildiğini hatırına getirmez. Yalnız o nimete ve lezzetine dikkat eder. O lezzeti minnetsiz bir ganimet olarak koparır, belki gasp eder.

Birinci Vecih'te bahsedilen kişinin yediği o nimet bitince aldığı lezzet de biter. Fakat o lezzetin ruhu baki kalır. Ve o kişi der ki, bana nimet veren Zât, rahmetiyle hiçbir zaman beni unutmaz her vakit hatırlar. Ve bu hatırlama kişi ile Cenab-ı Hak arasında kalpteki bir bağ ve bir münasebet olarak devam eder.

İkinci Vecih'te bahsedilen kişi için ise o nimetten aldığı geçici lezzetin ölmesiyle o lezzetin ruhu baki kalmaz. Belki o ruh da söner sadece dumanı kalır.”⁹⁶

Bu hakikati açıklayacak bir örnek vermek gerekirse: Bir çocuk normal şartlarda anaokulundan üniversiteyi bitirinceye kadar yaklaşık yirmi sene ömrünü harcar. Farz-ı muhâl ortalama sene de 5 bin lira harcamış olsa, yirmi senede 100 bin lira masraf etmiş olur. Okula gidip gelirken, ders çalışırken birçok sıkıntı ve meşakkat yaşar.

Eğer bu arkadaş, bütün bu çalışmaları yaparken “rahat bir hayat yaşayayım, bir ekmek sahibi olayım” diye niyet ederse, âhîret ve rıza-ı İlahiyi hiç nazara almazsa okul okuduktan sonra da muvaffak olursa belki bir maaş veya dünyevî bir servete sahip olur, rahat bir hayat yaşar. Aynı kişi için şöyle düşünmek de mümkündür: Bir ekmeği kazanmak için, bu kadar ömrü harcamak ve masraf yapmak yerine, o parayı biriktirse ve gidip

96 Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevî Nuriye, s. 119.

bir iş yerinde çalışsa belki de fazla vakit harcamadan ve çok sıkıntılara katlanmadan daha da çok para kazanabilir. Neticede her hâlükârda ölüm gelir, o kişinin hayatı sona erer. Maaşı da serveti de biter. Dünyası başına yıkılır. Âhiretini kazanmadığı gibi dünyasını da kaybeder. Ancak o dünya için işlediği günâhları cehennemin yakıtı olarak beraberinde götürür.

Eğer aynı kişi âhiret ve rıza-yı İlahiyeyi asıl maksat yapsa, farz ibâdetlerini yapıp büyük günâhları da terk ederek 20 sene okuluna devam etmiş yaşamış olsa, yine muvaffak olduğu takdirde dünya rahatına kavuşup, bir ekmeği kazanmış olur. Aynı zamanda okurken yaptığı bütün harcamaları da sadaka hükmüne geçer. Okumak için çektiği bütün sıkıntılar da ibâdet olur. Yaşadığı ömrün her bir dakikası ve saati âhirette saadet çiçeklerinin açılması için birer tohum olur. Rabbinin rızasını ve âhireti kazandığı gibi, dünyasını da kazanmış olur. Eğer ölüm gelip çatarsa önceki durum gibi, dünyasını ebedi olarak kaybetmiş olmaz. Belki Cenab-ı Hak onun o dünyasını da cennet suretinde âhirette daimî olarak kendisine ihsan eder.

İşte görüldüğü gibi niyet, aynı meseleyi ne kadar farklı bir hâle getirmektedir. Yalnız dünya hayatını niyet eden, âhiretle birlikte onu da kaybettiği gibi, Allah rızasını ve âhiret hayatını niyet eden âhiretle birlikte dünyasını da kazanmış olur. İşte niyet böylece yaptıklarımızın mahiyetini değiştirmektedir. Her yaptığımız ve söylediğimiz buna göre kıyas edilebilir. Buna binâendir ki Peygamber Efendimiz (asm) şöyle buyurmuştur.

Niyet

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ

“Müminin niyeti amelinden daha hayırlıdır.”⁹⁷

Bediüzzaman Hazretleri de niyetin ne kadar önemli olduğunu şu mânada ifade eder: “Hem takva denilen günâhlardan sakınmanın içinde salih amel vardır. Çünkü bir günâhı terk etmek farzdır. Bu zamanda her tarafta günâhlar yayıldığından sokağa çıkan kişi bir dakikada harama bakmak gibi yüz günâh işleyebilir. Eğer günâh işlememek niyetiyle o yüz günâhı terk ederse, yüz farz ibâdeti yapmış olur. Günâhtan sakınmak için değil de başka sebeplerden dolayı o günâhları terk eden kişi bu sevabı kazanamaz.”⁹⁸

97 Hindî, Kenzü'l-ummâl fî süneni'l-akvâl ve'l-efâl, C 3, s. 419, Hadis No:7236.

98 Bediüzzaman, Kastamonu Lahikası, s. 193.

قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَأَحَدُكُمْ حَدِيثًا فَاخْظَوْهُ، قَالَ: إِنَّمَا الدُّنْيَا لِأَرْبَعَةٍ نَفَرٍ: عَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ مَالًا وَعِلْمًا، فَهُوَ يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ، وَيَصِلُ فِيهِ رَحِمَهُ، وَيَعْلَمُ نَفْسَهُ فِيهِ حَقًّا، فَهَذَا بِأَفْضَلِ الْمَنَازِلِ. وَعَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ عِلْمًا، وَلَمْ يَرْزُقْهُ مَالًا، فَهُوَ صَادِقُ النِّيَّةِ يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ بِعَمَلِ فَلَانٍ، فَهُوَ بِنِيَّتِهِ، فَأَجْرُهُمَا سَوَاءٌ. وَعَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ مَالًا، وَلَمْ يَرْزُقْهُ عِلْمًا، فَهُوَ يَخْطِئُ فِي مَالِهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ، لَا يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ، وَلَا يَصِلُ فِيهِ رَحِمَهُ، وَلَا يَعْلَمُ نَفْسَهُ فِيهِ حَقًّا، فَهَذَا بِأَخْبَثِ الْمَنَازِلِ. وَعَبْدٍ لَمْ يَرْزُقْهُ اللَّهُ مَالًا وَلَا عِلْمًا، فَهُوَ يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ فِيهِ بِعَمَلِ فَلَانٍ، فَهُوَ بِنِيَّتِهِ، فَوَزْرُهُمَا سَوَاءٌ.

Peygamberimiz (asm): “Size bir hadis (söz) söyleyeceğim, onu hafızanızda tutunuz: Dünya ancak dört kişinindir:

1. Allah'ın mal ve ilim verdiği kul ki, malında ve ilminde Allah'tan korkar, o mal ile hısım ve akrabasına yardım ederek sıla-i rahim yapar ve Cenâb-ı Hakk'ın, (zekât gibi) ondaki hakkını bilir, (ihmal etmez). İşte bu kişi (dünyada da âhirette de) en üstün derecededir.
2. Allah'ın ilim verip mal vermediği kul ki, kendisi doğru niyetlidir ve “Benim de malım olsaydı falanın yaptığı gibi o mal ile iyilik yapardım!” diye niyet eder. Bu iki kişinin de sevabı eşittir.
3. Allah'ın mal verip ilim vermediği kul ki, malını, bilinçsizce (haram yolda) harcar. Malı hakkında Allah'tan korkmaz, malıyla hısım akrabasını kayırmaz ve Cenâb-ı Hakk'ın ondaki hakkını (zekâtı) bilmez, (ihmal eder). İşte bu adam (dünyada da âhirette de) en kötü derecededir.

4. Allah'ın mal da ilim de vermediği kul ki, bu kimse, "Benim de malım olsaydı bu mal ile falanın (haram yolda malını harcayanın) yaptığını yapardım." diye niyet eder. Her ikisinin de günâhı birdir."⁹⁹ buyurmuştur.

Bu hadis-i şerif, Allah'ın verdiği nimetlere karşı her çeşit insanı ve onların her türlü davranışlarını bir arada topluyor. Ve Peygamberimiz (asm) söze başlarken sahabelere söyleyeceklerinin ne kadar mühim olduğuna dikkat çekmek için: "Size bir hadis söyleyeceğim, onu hafızanızda tutunuz." sözüyle bu hadisin ifade ettiği hakikatin ne kadar önemli olduğunu gösteriyor.

Demek; mühim ve dikkat edilmesi gereken bir hakikati anlatanın öncelikli olarak o hakikate nazar-ı dikkati çekmeleri gerekmektedir.

Niyet günâhları sevaba, sevapları da günâhlara böylece çevirmiş olur. Cenab-ı Hak bizleri niyeti hâlis olan kullarından eyesin. Âmin.

Dâvâ Adamı Olmanın Önemi

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ

“Şânım hakkı için (biz), Âdemoğullarını şerefli kıldık”¹⁰⁰

Cenab-ı Hak, insana büyük bir değer vermiştir. İmtihan gereği olarak da o değeri korumak için ona özgür bir irade vermiştir. Eğer insan o iradesiyle insanlığa yakışır, yaratılışına uygun hareket ederek her türlü saadet ve mutluluğun kaynağı olan Allah'ı tanıyıp hidayet yolunda giderse ve o yolu kendine dâvâ edinirse ona verilen o yüce şerefi koruma altına almış olur. Ve dâvâsı için de fâni hayatını dâimî bir hayat hâline getirir. Aksi takdirde küfür ve dalalet yolunda giderse yalnız fâni ve geçici bir hayat için çalışır, çabalar. Ölüm geldiğinde bağlandığı o hayat da başına yıkılır gider.

إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا *“Doğrusu o (insan) çok zâlim çok câhildir.”¹⁰¹* diye ifade edilen bedbaht insanların zümresine dâhil olur. Bu hakikati bir nebze açıklamaya çalışacağız.

100 İsrâ Suresi, 70. ayet.

101 Ahzâb Suresi, 72. ayet.

Şöyle ki; varlıkların en şerefli olma özelliğine sahip olan insan gayet aciz, fakir ve zayıftır. Vasıflarının her birisi de cüz'îdir, birçok işi bir arada yapamaz. Bir anda ancak bir işi yapabilir. Birden fazla iş yapabilmesi için işlerini belirli bir zamana yayıp sırasıyla yapmak zorundadır.

Mesela, insandaki ilim öğrenmek özelliği cüz'î ve belirli bir sıralamayla olduğundan bir anda birçok şeyi öğrenemez. Buna binâen hayata lazım olan birçok bilgi ve tecrübeyi ilkokuldan tâ üniversiteye kadar, belki hayatının sonuna kadar öğrenebildiklerini ancak sırasıyla öğrenir. İnsanın konuşması da belirli bir sıralama ile gerçekleşmektedir. Birden fazla kelimeyi bir anda söyleyemez. Söylemek istediklerini ancak sırasıyla birer birer söyleyip bir neticeye ulaşır. İnsanın işitmesi de aynı durumdadır. Bir anda birçok konuşanı dinlerse bir şey anlayamaz. Ancak o konuşulanları sırasıyla birer birer dinlerse anlayabilir.

Daha bunlar gibi insanda birçok vasıf ve özellikler vardır. Onlardan biri de himmettir. Himmetin kelime manası: İnsanın irade ve duygularıyla belki tüm varlığıyla bir hedefe ve maksada kilitlenip onu gerçekleştirmek için gösterdiği azim ve çabadır. İnsandaki himmet de cüz'îdir, bir anda birçok işe taluk edip bağlanamaz. Birçok işi ancak önemine göre sırasıyla yapabilir. Bediüzzaman Hazretleri'nin ifade ettiği gibi; insanın kıymeti maddi ve manevi varlığı, himmet denilen çalışma azim ve gayretine göredir.

Evet, bir insan ne kadar azimli, gayretli, fedâkâr ve yüce himmetli olursa o kadar âli-cenap yüce bir şahsiyet olur. İnsandaki himmetin kıymeti de niyet ettiği maksat, varmak istediği hedef ve yaptığı vazifesine göredir.

Evet, dâvâ adamının hedefine göre himmeti de yüce olur. Himmetine göre de değer ve kıymeti artar.

Fedâkâr, gayretli, azimli ve insanların kurtuluşunu hedef hâline getiren himmet sahibi zâtlar, küçük ve değersiz işlerle uğ-

raşmazlar. Yoksa cam parçalarını elmas fiyatıyla almak gibi bir muvâzenesizlik ve dengesizlik oluşur.

Fakat sonsuz hikmet ve kudret sahibi olan Cenab-ı Hakk'ın isim ve sıfatları insanlardaki özellikler gibi değildir. Nasıl ki: güneş Cenab-ı Hakk'ın Nur isminin tecellisine mazhar olup O'nun bir aynası hükmüne geçtiğinden; doğduğunda karşısında bulunan bütün varlıkları bir anda görür, ısı ve ışık ihtiyaçlarını yerine getirir. Güneş için o varlıkların az ve çok olması veya küçük ve büyük olması fark etmez. Aynen öyle de Nur isminin sahibi olan Cenab-ı Hak; sonsuz güç ve hikmetiyle bir anda her şeyi görür, bütün sesleri işitir ve hepsinin de ihtiyaçlarını yerine getirir. O'nun için bir ile bin, az ile çok fark etmez. O bütün âlemi "ol" emriyle yarattığı gibi "öl" emriyle de kıyameti koparıp her şeyi yok edebilir bir güce ve kudrete sahiptir.

Bediüzzaman Hazretleri, dâvâ adamı olmanın önemini şu manada ifade ediyor: Kimin himmeti, milleti ise ve hedefi milletinin kurtuluş ve saadeti olursa o kendi başına küçük bir millettir.

Bunun en güzel örneği başta Peygamberimiz (asm) ve derecelerine göre de İslam büyükleridir.

Şöyle ki;

Müşrikler, Ebû Talib'e başvurarak:

"Vallahi, artık, bundan sonra onun babalarımızı, dedelerimizi kötölemesine, bizi akılsızlıkla ithâm etmesine, ilâhlarımıza hakaretlerde bulunmasına asla tahammül edemeyiz. Sen, ya onu bunları yapıp durmaktan vazgeçirirsin yahut da iki taraftan biri yok oluncaya kadar onunla da seninle de çarpışırız." derler.

Ebû Talib, derin derin düşündükten sonra, Peygamberimiz (asm)'i yanına çağırdı ve yalvarırcasına:

raşmazlar. Yoksa cam parçalarını elmas fiyatıyla almak gibi bir muvâzenesizlik ve dengesizlik oluşur.

Fakat sonsuz hikmet ve kudret sahibi olan Cenab-ı Hakk'ın isim ve sıfatları insanlardaki özellikler gibi değildir. Nasıl ki: güneş Cenab-ı Hakk'ın Nur isminin tecellisine mazhar olup O'nun bir aynası hükmüne geçtiğinden; doğduğunda karşısında bulunan bütün varlıkları bir anda görür, ısı ve ışık ihtiyaçlarını yerine getirir. Güneş için o varlıkların az ve çok olması veya küçük ve büyük olması fark etmez. Aynen öyle de Nur isminin sahibi olan Cenab-ı Hak; sonsuz güç ve hikmetiyle bir anda her şeyi görür, bütün sesleri işitir ve hepsinin de ihtiyaçlarını yerine getirir. O'nun için bir ile bin, az ile çok fark etmez. O bütün âlemi "ol" emriyle yarattığı gibi "öl" emriyle de kıyameti koparıp her şeyi yok edebilir bir güce ve kudrete sahiptir.

Bediüzzaman Hazretleri, dâvâ adamı olmanın önemini şu manada ifade ediyor: Kimin himmeti, milleti ise ve hedefi milletin kurtuluş ve saadeti olursa o kendi başına küçük bir millettir.

Bunun en güzel örneği başta Peygamberimiz (asm) ve derecelerine göre de İslam büyükleridir.

Şöyle ki;

Müşrikler, Ebû Talib'e başvurarak:

"Vallahi, artık, bundan sonra onun babalarımızı, dedelerimizi kötülemesine, bizi akılsızlıkla ithâm etmesine, ilâhlarımıza hakaretlerde bulunmasına asla tahammül edemeyiz. Sen, ya onu bunları yapıp durmaktan vazgeçirirsin yahut da iki taraftan biri yok oluncaya kadar onunla da seninle de çarpışırız." derler.

Ebû Talib, derin derin düşündükten sonra, Peygamberimiz (asm)'i yanına çağırdı ve yalvarırcasına:

“Kardeşimin oğlu, kavminin ileri gelenleri bana başvurarak senin onlara dediklerini bana arz ettiler. Ne olursun, bana ve kendine acı! İkimizin de altından kalkamayacağımız işleri üzerimize yükleme. Kavminin hoşuna gitmeyen sözleri söylemekten artık vazgeç.” dedi.

Bu teklif karşısında her meselede örnek ve önder olan Peygamberimiz (asm), dâvâsına sahip çıkana Cenâb-ı Hakk’ın sahip çıkacağını bilmenin gönül rahatlığı içinde amcasına:

“Şunu bil ki, ey amca! Güneşi sağ elime, ayı da sol elime verseler, ben yine bu dâvâdan ve bu tebliğden vazgeçmem. Ya Allah, bu dini hâkim kılar yahut ben bu uğurda canımı veririm.” der.

Peygamberimiz (asm)’in dâvâsı uğrunda her şeyini fedâ edeceğini anlayan Ebû Talib:

“Yeğenim benim, diyerek boynuna sarılır ve:

“İşine devam et, istediğini yap. Vallahi, seni asla herhangi bir şeyden dolayı kimseye teslim etmeyeceğim.”¹⁰² der ve himayesini devam ettirir.

Peygamberimiz (asm)’i her hususta rehber edinen Bediüzzaman Hazretleri de diğer İslam büyükleri gibi dâvâsı uğrunda her şeyini fedâ ettiğini:

“Hem eğer başımdaki saçlarım adedince başlarım bulunsa ve her gün biri kesilse, hakikat-i Kur’an’niyeye fedâ olan bu baş zındıkaya ve küfr-i mutlaka eğmem. Ve bu hizmet-i îmâniye ve nuriyeden vazgeçmem ve geçemem.”¹⁰³ cümleleriyle ifade etmektedir. Ve bu dâvâsına sahip çıkmasının neticesinde yirmi iki defa içirilen zehir ve iki defa hakkında verilen idam kararı ve bunlar gibi ölümüne yüzde yüz vesile olabilecek hadiseler başına geldiği hâlde Cenab-ı Hakk’ın inayetiyle kurtulmuştur.

102 İbn Kesir, es-Sîretu’n-Nebeviye, C 1, s. 474; Beyhakî, Delail’u’n-Nübüvve-Şamile- c.2, s. 63; Taberî, c.2, s. 218-220.

103 Bediuzzaman Said Nursi, Şualar- 2, s.424.

Hatta iki minare yüksekliğindeki Van Kalesi'nden düşerken "Eyvah, anam, babam!" demeyip "Ah dâvâm!" demiştir yani "Ey Rabbim benim hayatımı sonlandırırırsan dâvâm ne olacak!" deyip o dâvâyı şefaati yapılarak Allah'a yalvarmış ve maddi sebeplerle izâh edilemeyecek şekilde altta bulunan ikinci mağaraya üç metre kavisle atılarak Cenab-ı Hak'ın yardımıyla kurtulmuştur. Zira o biliyordu ki, Hak'ın dâvâsına sahip çıkana, hak olan Allah da sahip çıkar.¹⁰⁴

Fakat kimin de himmeti nefsi olursa sadece şahsî çıkarını, nefsânî arzu ve isteklerini düşünürse o kişi sîret ve ahlak cihetiyle suçsuz ve masum olan hayvanlardan kabul edilmediği gibi belki her türlü zulmü işleyen cani bir hayvan olur. Zira yaratılış itibarıyla insanlar medenidir, bir insan başka insanların yardımını ile ihtiyaçlarını görüp hayatını devam ettirdiği gibi kendisinin de başkalarına yardım etmesi zaruridir. Bu hususta mazereti olup başkasına yardım edemeyenler hariçtir.

Cenab-ı Hak dâvâ adamı olmanın ne kadar yüce bir hedef ve hizmet olduğunu ayetlerle şöyle ifade eder:

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"O hâlde içinizden, hayra da'vet eden ve iyiliği emredip kötülükten men' eden bir topluluk (dâvâ ehli insanlar) bulunsun! Ve işte kurtuluşa erenler, ancak onlardır."¹⁰⁵

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ
خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ

104 Bediüzzaman Said Nursi, Sikke-i Tasdik-i Gaybî, s. 156.

105 Âli İmrân Suresi, 104. ayet.

“(Ey ashâb-ı Muhammed! Siz, dâvâ ehli olarak) insanlar(ın iyi-liği) için (ortaya) çıkarılmış en hayırlı bir ümmet oldunuz; iyi-liği emreder, kötülükten men’ eder ve Allah’a î mân edersiniz!..”¹⁰⁶

Peygamberimiz (asm) de bu bahtiyar topluluk hakkında şöyle buyurmuştur:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُؤْمِنُ يَأْلَفُ وَيُؤْلَفُ،
وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ، وَلَا يُؤْلَفُ، وَخَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمُ لِلنَّاسِ

“Gerçek mü’min (insanlarla) ülfet eden ve edilendir. Ülfet etmeyen ve edilmeyende hayır yoktur. Ve insanların en hayırlısı da insanlara daha çok faydalı olanıdır.”¹⁰⁷...

Ve yine başka bir hadis-i şeriflerinde de: سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ
“Kavmin efendisi, onlara hizmet edendir.”¹⁰⁸ buyurmuştur.

Dâvâ adamları ölmezler, dâvâları devam ettiği müddetçe se-
vapları kazanmak cihetiyle yaşarlar. Ancak günâhları işlemek
noktasında ölmüş olurlar. Cenab-ı Hak bize ve bütün kar-
deşlerimize hakkı dâvâ edinen, dâvâ ehli olanlardan eylesin.
Âmin.

106 Âli İmrân Suresi, 110. ayet.

107 Taberânî, Mu’cemu’l-Evsat, C 6, s. 139, Hadis No: 6026.

108 Hindî, Kenzü’l-Ummal, C 9, s. 40, Hadis No: 24834.

Hedef Sahibi Olmak

Risâle-i Nûrlarda harika bir şekilde anlatıldığı üzere çekirdeğin ağaç olmayı, yumurtanın piliç olmayı istemesi gibi her varlığın fitrî bir mükemmelleşme noktasına meyli vardır. Bu nokta onların bir hedefidir. İhtiyar sahibi olmadıkları için sağa sola sapmadan o hedeflerine yürüyorlar. Aynı zamanda o hedef ve vazifeye göre değer ve kıymet ifade ediyorlar. İnsan da ihtiyar sahibi olarak o varlıklardan biridir. Ve onların en eşrefidir. Hiç mümkün müdür ki varlıklardan farklı olarak o insana değer kazandıracak ve şerefini muhafaza edecek bir hedef ve maksadı bulunmasın? Ancak imtihan gereği insan diğer varlıklardan farklı olarak iradesiyle bu gaye ve maksadını gerçekleştirebilir.

Bediüzzaman Hazretleri hedef sahibi olmayı şu manada ifade etmiştir:

İnsanın bir gaye ve hedefi olmazsa veya insan hedeften gaffet etse veya hedefini unutsa, onun akli ve fikri benliği ile meşgul olup hep o benliğin etrafında döner. Böylece benlik kuvvet bulur. “Biz” demeyi istemez. Yalnız kendisini sever başkasını hiç sevmez. Neticede insan değerini kaybeder.

Avrupalıların bir kısmı, nasıl kıymettar malımızı ve vatanlarımızı bizden aldılar. Onun bedeline çürük bir mal verdiler. Aynen öyle de yüksek ahlâkımızı ve yüksek ahlâkımızdan çıkan ve toplumsal hayata temas eden huylarımızın bir kısmını bizden aldılar. İlerlemelerine vesile yaptılar. Ve onun fiyatı olarak bize verdikleri alçakça kötü ahlakları ve huylarıdır.

Mesela, bizden aldıkları milli duygular ile onlardan bir adam der: “Eğer ben ölsem milletim sağ olsun. Çünkü milletimin içinde bir hayat-ı bâkiyem var.” İşte bu kelimeyi bizden almışlar ve onların ilerlemelerinde de en sağlam esas budur. Bizden hırsızlamışlar. Bu kelime ise din-i haktan ve îmân hakikatlerinden çıkar. O bizim, ehl-i îmânın malıdır. Hâlbuki ecnebi-lerden, dışarıdan içimize giren pis ve kötü ahlak itibariyle, bizden kendini beğenen bir adam diyor: “Ben susuzluktan ölsem, hiç yağmur bir daha dünyaya gelmesin. Eğer ben görmezsem bir saadeti, dünya istediği gibi bozulsun.” İşte bu ahmakâne kelime dinsizlikten çıkıyor, âhireti bilmemekten geliyor. Harîçten içimize girmiş, zehirliyor. Hem o Avrupalıların bizden aldıkları fikr-i milliyetle bir ferdi, bir millet gibi kıymet alıyor. Çünkü bir adamın kıymeti, himmeti nisbetindedir. Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir.

Bazılarımızdaki dikkatsizlikten ve Avrupalıların zararlı davranışlarını almamızdan, kuvvetli ve kudsî İslâmî milliyetimizle beraber herkes “nefsî! nefsi” demekle ve milletin menfaatini düşünmemekle ve şahsî menfaatini düşünmekle bin adam, bir adam kadar kıymetsiz duruma düşer.

مَنْ كَانَ هِمَّتُهُ نَفْسَهُ فَلَيْسَ مِنَ الْإِنْسَانِ لِأَنَّهُ مَدْنِيٌّ بِالطَّبْعِ

Yani: “Kimin himmeti yalnız nefsi ise, o insan değildir. Çünkü insan fitraten yaratılış itibariyle medenîdir.¹⁰⁹ Diğer insanları da düşünmeye mecburdur. Toplumsal hayatın yardımı ile şahsî hayat devam edebilir.

109 Arabî ibare.

Mesclâ: "Bir ekmeği yese kaç ellere muhtaç ve ona mukabil o elleri manen öptüğünü ve giydiği libasla kaç fabrikayla alâkadar olduğunu kıyas ediniz. Hayvan gibi bir postla yaşamadığından diğer insanlarla fitraten alâkadar olmasından ve onlara manevî bir fiyat vermeğe mecbur olduğundan yaratılış itibarıyla medenidir. Yalnız şahsî menfaatini düşünen, insanlıktan çıkar, masum olmayan câni bir hayvan olur. Elinden bir şey gelmiyorsa, hakikî özü varsa o ayrı meseledir!"¹¹⁰

Bu açıklamaya göre, insanın seçtiği ve niyet ettiği hedefe göre gayret etmesi ve çalışması olur. O çalışma ve gayrete göre de insan değer ve kıymet kazanır. Elbette bütün âlemin kendisi için yaratıldığı ve bütün varlıkların hizmetine verildiği ve bütün varlıklar arasında Allah'ın kendisine muhatap olarak kabul ettiği bir insanın hedefi ve gayesi, sadece dünya hayatını rahat geçirmek gibi basit bir şey olamaz. İnsanın kendisine verilen değer ve kıymete göre bir hedefinin olması lazımdır.

O hedef ise, ona bu değer ve kıymeti veren Allah'ın rızasını kazanmak, bütün saadetlerin ve nimetlerin esası ve temeli olan Allah'ın cemalini görmek, dünya kadar baştanbaşa bağ ve bahçelerle süslü bir baki mülkü ve içindeki sonsuz bir saadet ve gençliği ve daimî bir hayatı kazanmaktır. Bu ise, ancak îmân ile îmân hakikatlerine hizmet ile ve Bediüzzaman Hazretleri'nin: "Ben cemiyetin îmân selameti yolunda âhiretimi de fedâ ettim. Gözümde ne cennet sevdası var ne cehennem korkusu. Cemiyetin, yirmi beş milyon Türk cemiyetinin îmânı namına bir Sait değil bin Sait fedâ olsun. Kur'an'ımız yer yüzünde cemaatsiz kalırsa cenneti de istemem orası da bana zindan olur. Milletimizin îmânını selamette görürsem, cehennem alevleri içinde yanmaya razıyım. Çünkü vücudum yanarken gönlüm gül-gülistan olur." dediği ve yaşadığı gibi insanlarımızın kurtuluşu için her türlü fedâkârlığı göstermekle mümkün olur.

110 Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat-2, s. 460.

İslam Medeniyeti ile Avrupa Medeniyetinin Mukayesesi

Hiçbir kuruluş veya devlet idarecisiz olmaz. Her bir idareci de idare ettiği müessese veya devleti belli kanunlar ve yasalar ile idare eder. Zira yasalarla idare edilmeyen veya yasaların hâkim olmadığı yerlerde huzur ve saadetten bahsedilemez. Şüphesiz gayet geniş ve büyük olan ve insan aklının hiçbir eksikliğini bulamadığı bu âlemin bozulmadan mükemmel bir düzen ve intizam içinde devam etmesi onun ne kadar mükemmel bir idare ile idare edildiğini gösterir. Ve o idare de hikmet ve adaletle her şeyi yapan, hiçbir şey kendisine ağır gelmeyen gayet mükemmel bir idarecinin bulunduğu kör gözlere de gösterir, ispat eder.

Evet, âlemi bu şekilde idare eden, dünyayı yaratıp insanları da ona gönderip yerleştiren zâtın, onların saadet ve selametine vesile olabilecek kuralları ve yasaları koymaması mümkün değildir. Bu hakikate göre insanlık tarihine baktığımızda bugüne kadar insanların idaresini temin etmek için iki yol takip edilmiştir. Bu iki yola dair Bediüzzaman Hazretleri'nin izâh ettiği bir kısım esasları anlatmaya çalışacağız.

Birincisi: İnsan aklının ve felsefenin ürünü olan Avrupa medeniyetinin ve demokrasisinin ortaya koyduğu bozuk esaslardır. Bunları da beş maddede toplamak mümkündür. Bunlar:

1. Dayanak noktası olarak gücü kabul eder:

“Kim güçlü ise o haklıdır” der. “Büyük balık, küçük balığı yutar.” felsefesi ile hareket eder. Her zaman, güçlü olanı haklı gördüğünden zalimleri, zayıfları ezmeye ve zulmetmeye cesaretlendirir. Senelerdir İsrail’in Filistin halkına yaptığı zulüm ve katliamlar, Amerika’nın Irak gibi zayıf ülkelere yaptığı müdâhaleler, Mısır’da süper güçlere dayanan ordunun yaptığı müdâhale, Suriye’de Esed rejiminin güçlü devletlere dayanarak çoluk çocuk demeden yaptığı katliamlar vb. meydandadır.

Bunlara karşı medeniyet ve demokrasi havarileri seslerini çıkartmadıkları gibi, o zalimlerin güçlü olmalarına binâen haklı olduklarına inanıyorlar. Ve zulümlerini hoş görüp alkışlıyorlar.

İşte bu felsefi sistem bu kural ile kendine tâbi olanları zulüm bataklığına sürüklemiştir.

2. İnsanlar için gösterdiği asıl hedef, menfaattir:

Avrupa medeniyeti, yapılan her iş ve ortaya konulan her düşüncede menfaati esas yapar. Maddi menfaat ise, hırslı insanların ihtiyaçlarını karşılayamadığından, insanların boğuşmalarına sebep olur. Yavuz Sultan Selim’in “Bu âlem-i dünya iki cihangire az, bir pâdişaha kifayet edecek kadar vasî (geniş) değil” dediği gibi, bütün dünyanın saltanatı bir idareciye yeterli gelmediğine göre, dünyanın cüzî olan maddi menfaatleri hiç kimseyi doyuramaz. İşte bu kural, fertlerin, milletlerin ve devletlerin menfaat üzerine savaşmalarını ve kavgalarını netice vermektedir.

3. Hayatın bir cidal ve mücadele olduğunu söyler:

Avrupa medeniyetine göre fert ve toplum hayatının devamı, ancak mücadele ile mümkündür. "Kurt olup başkasını yemezsen kurtlar gelip seni yer." düşüncesi ile hareket eder. Eğer bu mücadelede yenerse hakk-ı hayatı var, yaşar. Yenilirse yaşama hakkını kaybeder.

Hâlbuki dünyada yaşayan canlıların %99'u hayatlarını yardımlaşma ile devam ettirirken hayatlarını mücadele ile devam ettirenler ise ancak canavar hayvanlar ve bir kısım zalim insanlar olmuştur ki, bunlar diğer canlılara nispeten % 1 bile sayılmayacak kadar azdırlar. Maalesef Avrupa medeniyeti, bu zalimane mücadele düsturunu, insanların hayatının devamı için de esas kabul etmiştir. Böylelikle insanları birbirine kırdırmaya sebep olmuştur.

4. Toplumlari bir arada tutmak için ırkçılığı esas yapar:

İrkçilik ise birbirine yardım edip dayanan gaflet, dalalet, riyakârlık ve zulümden oluşmuş bir hamurdur. Bu da toplumların birbiriyle savaşıarak zulmetmelerini netice verir. Birinci ve ikinci dünya harpleri gibi savaşların birçoğuna ırkçılık sebep olmuştur. Büyük kavim ve kabileler bu zâlim kural ile her zaman zayıfları ezmişlerdir.

5. Hayvanî bir hürriyeti kabul eder:

İnsanlara yarayan akıl ve kalbin istediklerini bir tarafa bırakarak, özgürlük adı altında nefsin kendisine veya başkasına zararı olan arzu ve isteklerine uymayı esas yapar. Hayvanların yaşadıkları hürriyet ve özgürlüğü insanlar için de aynen kabul eder. Gayet değerli ve bütün varlıkların sultanı olan insanı, bu hürriyet ve özgürlük anlayışı ile hayvan seviyesine hatta daha aşağısına düşürür. En değerli varlık olan insanı, konuşan bir hayvan olarak kabul eder.

Avrupa medeniyeti, ortaya koyduğu bu fasid kurallarla insanlar arasına öyle bir soğukluk sokmuş ki, kardeşleri bile kardeşlikten çıkarmaktadır. Ve bütün eşyanın arasında bir nevi' yabancılik tohumunu ekmektedir. Ve her şeyi her şeye düşman yapmaktadır.

Milliyetçilik noktasında göstermiş oldukları fedâkârlık geçicidir. Ölüm denilen sonsuz bir ayrılıkla sınırlıdır. Fakat Avrupa medeniyetinde görülen güzellikler ve gelişmiş sanayi, tamamen İslam medeniyetinden, Kur'an'ın derslerinden ve semavî dinlerden alınarak ortaya çıkmıştır.¹¹¹

İkincisi: İslam medeniyetinin ortaya koyduğu doğru ve saadet vesilesi olan esaslardır. Bunları da beş maddede toplamak mümkündür.

1. Dayanak noktası olarak hakkı kabul eder:

Evet, İslamiyet; 'Kim dâvâsında haklı ve samimi ise, o kuvvetlidir' der. Zira İslamiyet haklı olanların dayadıkları nokta olur. Bütün Müslümanların da haklı olanların arkasında olmasını emreder ve böylelikle zayıf olan haklının da kuvvetli hâle gelmesini temin eder.

Bu düstur, zayıf olan mazlumu, zalim olan güçlünün zulmünden muhafaza eder; adaletin tecellisine vesile olur. İslam kadısının zayıf bir Yahudi'ye karşı Hz. Ali'yi suçlu bulması, Selahaddin-i Eyyubî'yi güçsüz bir Hristiyan'a karşı mahkûm etmesi, Fatih Sultan Mehmed'i bir Rum mimarına karşı cezalandırması, akl-ı selim sahipleri için İslamiyet'in hakka dayanan ne kadar âdil bir din olduğunu gösteren örneklerden birkaçıdır. Malum olduğu üzere bu zâtlar İslamî devletlerin idarecileri ve herkesin kabul ettiği en güçlü şahsiyetlerdendir.

111 Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevî-i Nuriye, s. 83.

2. Hedef, fazilet ve rıza-yı İlahidir:

Evet, İslam medeniyeti, خَيْرُ النَّاسِ مَنْ يَنْفَعُ النَّاسَ “İnsanların en hayırlısı insanlara daha faydalı olanıdır.”¹¹², سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ “İnsanlara hizmet eden onların efendisidir.”¹¹³ gibi emirlerle toplumun hayatının devamı için fazilet ve rıza-yı İlahîyi hedef gösterir. ‘Herkesin gayesi başkasına faydalı olmak ve Cenab-ı Hakk’ın rızasını esas yapmaktır’, der. Bu şefkat ve merhamet düsturu ile toplum arasındaki sevgi ve saygı hislerini uyandırır. Bu vesile ile topluma huzurlu bir hayat kazandırır.

3. Hayat, yardımlaşma ile devam eder:

Evet, görüldüğü gibi âlemde varlıkların hayatları %99 yardımlaşma ile devam etmektedir. İslam medeniyeti de insanların bir arada yaşamalarının devamı için o yardımlaşma kanununu esas kabul etmiştir. Zira hava, su, toprak ve güneş, bitkilerin yardımına; bitkiler, hayvanların; hayvanlar ise insanların yardımına koşar. Hatta yediğimiz yemeğin zerreleri hücrelerin yardımına koşmaktadır. Bu da evrende yardımlaşma kanununun ne kadar kuvvetli ve esaslı olduğunu, gören ve anlayan herkese ispat eder. Yardımlaşma düsturu da toplum arasında kucaklaşmayı, şefkat ve merhametin oluşmasını netice verir.

4. Müminler kardeşler:

İslam medeniyeti, yeryüzüne îmân ve tevhid iktizâsıyla, bir kardeşlik yuvası nazarıyla baktığı için bütün insanları ve özellikle Müslümanları birbirine bağlayan bağın kardeşlik olduğunu, insanların aynı anne babadan geldiklerini kabul eder. Bu esas ise milletlerin, kabilelerin arasındaki irtibatı sağlar ve birbirleriyle tanışmalarına ve yardımlaşmalarına vesile olur.

112 Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, C 1, s. 393, Hadis No: 1254.

113 Münâvî, Feyzü'l-Kadîr Şerhu'l-Câmi'i's-Sağîr, C 4, s. 122, Hadis No: 9752.,

5. İslamî hürriyettir:

Evet, İslam medeniyetinin kabul ettiği hürriyet ve özgürlük, ferdin ne kendisine ne de başkasına zarar vermeyecek şekilde serbest olmasıdır. Yani akıl ve kalbin özgürlüğünü kabul etmekle beraber, nefsin de kendisine veya başkasına zararı dokunabilecek arzu ve isteklerine engel olmaktır. Böyle bir özgürlük, insanla birlikte doğan, engel olunmaması gereken Allah'ın verdiği bir nimettir. Bu özgürlük, aynı zamanda îmânın da bir özelliğidir. Zâten Cenab-ı Hakk'ın insanlara buyurduğu emirler ve önüne koyduğu ölçüler, hep insan içindir ve ona yarayan şeylerdir, yasak ettiği günâhlar ise hep zararlı olan şeylerdir.

Demek gerçek özgürlüğe kavuşmak, Cenab-ı Hakk'ın emir ve yasaklarına uymak ile mümkün olabilir. Bu ihmal edildiği nisbette, nefis ve şeytanın esaretine girilerek özgürlük kaybedilir. Evet, insan için gerçek hürriyet ve özgürlük, Allah'a hakiki kul olmaktır.

Hulâsa: "Kâfirlerin medeniyetiyle mü'minlerin medeniyeti arasındaki fark şudur:

Birincisi: Avrupa Medeniyeti, medeniyet libasını giymiş korkunç bir vahşettir. Zahiri parlıyor, bânını da yakıyor. Dışı süs, içi pis, görünüşü beğenilmiş, ahlakı ise tam zıddına bir şeytan gibidir.

İkincisi: İslam Medeniyeti ise bânını nur, zahiri rahmet, içi muhabbet, dışı uhuvvet (kardeşlik,) sureti muavenet, (görünüştü insanlar arasında yardımlaşma,) ahlakı şefkat, câzibedar bir melektir.

Evet, mü'min olan kimse, îmân ve tevhid iktizâsıyla, kâinata bir mehd-i uhuvvet (yani kardeşlik yuvası) nazarıyla baktığı gibi; bütün mahlûkatı, bilhassa insanları, bilhassa İslâmları birbiriyle bağlayan ip de ancak uhuvvettir. Çünkü îmân bütün

mü'minleri bir babanın cenah-ı şefkati (şefkat kanadı) altında yaşayan kardeşler gibi kardeş addediyor.¹¹⁴

Küfür ise öyle şedid bir bürudettir (soğukluktur) ki, kardeşleri bile kardeşlikten çıkarır. Ve bütün eşyada bir nevi ecnebîlik (yabancılık) tohumunu eker. Ve her şeyi her şeye düşman yapar. Evet, hamiyet-i milliyelerinde bir uhuvvet (milli duygularla ortaya çıkan bir kardeşlik) varsa da muvakkattir (geçicidir.) Ve ezeli, ebedî iftirak ve firakla muttasıl ve mahduttur. (Sonsuz bir ayrılıkla kuşatılmıştır.)

Ama kâfirlerin medeniyetinde görülen mehâsin (güzellikler) ve yüksek terakkiyât ve sanayi ise bunlar tamamen medeniyet-i İslâmiyeden, Kur'ân'ın irşâdâtından, edyân-ı semâviyeden in'ikâs ve iktibas edildiği (onlardan alındığı), Lemeat ile Sünuhat namındaki eserlerimde istenildiği gibi îzâh ve ispat edilmiştir.

فَرَاغَهُمَا تَرَى فِيهِمَا أَمْرًا عَظِيمًا تَغَافَلَ عَنْهُ النَّاسُ

*"O hâlde o ikisine müracaat et; onlarda insanların kendisinden gaflet ettikleri büyük bir iş göreceksin."*¹¹⁵

Not: Bizim bakış açımızı istikametli hâle getirecek bir gerçeği de ifade etmek gerekmektedir. **Demokrasi** tâbiri, insan aklının ve Avrupa medeniyetinin bir ürünüdür, semavi değildir. Birçok maddeleri İslamiyet'e zıt olduğundan bunu savunmak insanı mesul eder. Zira o tâbirle akla gelen ilk mana da budur.

114 Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevî Nuriye, s. 82.

115 Mesnevî Nuriye, Bediüzzaman Said Nursi, Altınbaşak Neşriyat, 2011, s. 83, (Arabî ibare.)

Şeytanın Beşinci Desisesi

Bediüzzaman Hazretleri, cinnî ve insi şeytanların Kur'an'a ve îmâna hizmet edenlere, altı hile ile hücum ettiklerini söyler. Bu altı hileden beşincisi şudur:

Biz bu Beşinci Hile'nin içinde geçen ifadelerin bir kısmını ay-
nen alarak bir kısmını da îzâh ederek yazmaya çalışacağız.

“Dine düşmanlık edenlere taraftar olanlar, insanda bulunan gurur damarından istifade ederek kardeşlerimi benden çekmek istiyorlar. Gerçekten insanda en tehlikeli damar, benlik-tir. Aynı zamanda en zayıf damar da odur. Onu okşamakla, çok fena şeyleri yaptırabilirler.”

O gururu kırmak da insanın çok tehlikeli şeyler yapmasına sebeptir. İmana hizmet edenler için de bunda iyi bir ders vardır. Şöyle ki, ehl-i dünyanın yaptıklarından farklı olarak, bir kim-senin gururunu okşayarak, onun doğru yola gelmesine vesile olunabilir.

Ey kardeşlerim! Dikkat ediniz; sizi enaniyette vurmasınlar, onunla sizi avlamasınlar. Hem biliniz ki: Şu asırda doğru yoldan ayrılanlar gurura binmiş, sapıklığın her alanında koşuyor. Doğru yolda olanlar mecbur olarak gururu terketmekle hakka hizmet edebilirler. Benliklerini kullanmakta haklı dahi olsalar; mademki ötekilere benzer ve onlar da haklı olanları kendileri gibi nefisperest zannederler; bu hareket hakkın hizmetine karşı bir haksızlıktır. Bununla beraber etrafına toplandığımız hizmet-i Kur'aniye, ene'yi kabul etmiyor. "Nahnü" istiyor. "Ben demeyiniz, biz deyiniz." diyor.

Elbette kanaatiniz gelmiş ki, bu fakir kardeşiniz gururla meydana çıkmamış. Sizi benliğine hizmetçi yapmıyor. Belki, gurursuz bir Kur'an hizmetkârı olarak kendini size göstermiş. Ve kendini beğenmemeyi ve benliğine taraftar olmamayı meslek olarak seçmiş. Bununla beraber, kat'î deliller ile sizlere ispat etmiştir ki, meydan-ı istifadeye konulan Risâleler, mîrî malıdır; yani Kur'an-ı Hakîm'den sızan bir tefsirdir. Hiç kimse, benliği ile onları kendine mülk edinemez! Haydi, farz-ı muhâl olarak ben benliğimle o eserlere sahip çıkıyorum, benim bir kardeşimin dediği gibi: "Madem bu Kur'anî hakikat kapısı açıldı, benim noksanıyetime ve ehemmiyetsizliğime bakılmayarak, ehl-i ilim ve kemal arkamda bulunmaktan çekinmemeli ve istiğna etmemelidirler."

Selef-i Sâlihîn'in ve hakikati araştıran âlimlerin eserleri, gerçi her derde kâfi ve vâfi büyük bir hazinedir; fakat bazı zaman olur ki, bir anahtar bir hazineden daha ehemmiyetli olur. Çünkü hazine kapalıdır; fakat bir anahtar, çok hazineleri açabilir. Zannederim ki, o ilimden gelen benliği fazla taşıyan zâtlar da anladılar ki, Neşrolunan Risâleler, Kur'an hakikatlerinin birer anahtarı ve o hakikatleri inkâr etmeye çalışanların başlarına inen birer elmas kılıçtır.

O kuvvetli ilmî benlik taşıyan fazilet ve kemalat sahibi zâtlar bilsinler ki; Risâle-i Nûr'lardan istifade etmekle bana değil, Kur'an-ı Hakîm'e talebe ve şakird oluyorlar. Ben de onların bir ders arkadaşayım.

Haydi, farz-ı muhâl olarak ben üstadlık dâvâ etsem, madem şimdi ehl-i îmânın tabakalarını, avamdan havassa, câhilden âlime kadar, maruz kaldıkları evham ve şüphelerden kurtarmak çaresini bulduk; o âlimler ya daha kolay bir çaresini bulsunlar veyahut bu çareyi lüzumlu görüp ders versinler, taraftar olsunlar. Ülemaü's-sû' yani kötü âlimler tâbirine lâayık olanların hakkında bir büyük tehdit vardır.

Zira hadis-i şerifte: "Kıyamet gününde en şiddetli azap gören ilminden menfaat görmeyen âlimdir." buyrulmuştur. İmam Ali (ra) da On Sekizinci Lem'a'da bid'a olan Latin harflerinden bahsederken: "Ahırzamanın fena insanları bir kısım ülemaü's-sû'dur ki hırs sebebiyle karınlarını haramla doldurmak için bid'alara fetva veren ve onların yayılmasına yardım edenlerdir." demiştir.

Bu zamanda ilim ehli daha ziyade dikkat etmeli. Haydi, farz etseniz ki, düşmanlarımızın zannı gibi ben, benlik hesabına böyle bir hizmette bulunuyorum. Madem dünyevî ve millî bir maksad için çok zâtlar benliği terkedip firavun gibi bir adamın kemal-i sadakatle etrafına toplanıp kuvvetli bir dayanışmayla iş görüyorlar. Acaba o dünyevî komitenin onbaşılarının etrafında o adamların toplandıkları gibi, bu kardeşiniz de kendi benliğini örtmekle beraber sizlerden de enaniyetinizi terk ederek hakikat-ı Kur'aniye ve îmâniye etrafında toplanmayı istemeye hakkı yok mudur?

Sizin en büyük âlimleriniz de ona "lebbeyk" yani "buyurun" dememesinde haksız değil midirler?

Kardeşlerim; benliğin içimizde en tehlikeli ciheti, kıskançlıktır. Eğer sırf Allah için hizmet edilmezse, kıskançlık müdâhale eder, bozar. Nasıl ki, bir insanın bir eli, bir elini kıskanmaz ve gözü, kulağına hased etmez ve kalbi aklına rekabet etmez. Öyle de: bu cemaatimizin ve heyetimizin şahs-ı manevisinde her biriniz bir duygu, bir âza hükmündesiniz. Birbirinize karşı rekabet değil, bilakis birbirinizin üstün özellikleriyle iftihar etmek, lezzet almak vicdanî bir vazifenizdir.

Bir şey daha kaldı, en tehlikesi odur ki: İçinizde ve ahababınızda bu fakir kardeşinize karşı bir kıskançlık damarı bulunmak, en tehlikelidir. Sizlerde mühim ehl-i ilim de var. Ehl-i ilmin bir kısmında ilimden kaynaklanan bir benlik bulunur. Kendi mütevazı da olsa, o cihette enaniyetlidir. Çabuk enaniyetini bırakmaz. Kalbi, aklı ne kadar o Risâlelere yapışsa da nefsi, o ilmî enaniyeti cihetinde imtiyaz ister kendini satmak ister hattâ yazılan Risâlelere karşı çıkıp muaraza etmek ister.

Kalbi Risâleleri sevdiği ve aklı güzel gördüğü ve yüksek bulduğu hâlde; nefsi ise, ilmî benlikten gelen kıskançlık cihetinde içinden bir düşmanlık besler gibi Risâle-i Nûr'un kıymetinin düşmesini arzu eder tâ ki kendi fikrinin ürünü olan kitapları onlara yetişsin, onlar gibi satılsın. Hâlbuki bil-mecburiye yani mecbur kaldığımdan bunu haber veriyorum ki:

“Bu Kur'an derslerinin dairesi içinde olanlar, allâme denilen zamanın en büyük âlimleri ve mezhep kurabilecek derecede müctehid de olsalar; vazifeleri -îmân ilimleri cihetinde- yalnız yazılan şu Risâlelerin şerhleri ve îzâhlarıdır veya tanzimleridir.

Çünkü çok delillerle anlamışız ki: Bu îmâna dair ilimlerde fetva vazifesiyle vazifelendirilmişiz. Eğer biri, dairemiz içinde nefsinin ilmî benlikten aldığı bir his ile şerh ve îzâh haricinde bir şey yazsa; Risâle-i Nûr'a karşı soğuk bir muaraza veya eksik bir taklitçilik hükmüne geçer. Çünkü çok delillerle ve emarelerle tahakkuk etmiş ki: Risâle-i Nûr eczaları, Kur'an'ın

büyük denizinden sızmaları ve manalarıdır. Bizler, taksim-ül a'mal kaidesiyle, her birimiz bir vazife üzerimize alıp o âb-ı hayat hükmündeki hakikatleri muhtaç olanlara yetiştiriyoruz!.."116

Bu îzâhlardan anlaşıldığı üzere, Bediüzzaman Hazretleri, kendisinden sonra da Risâle-i Nûr dairesindeki talebelerin asıl vazifelerinin ne olduğunu yorum götürmeyecek derecede açıkça ifade etmiştir.

O vazife de Risâle-i Nûr'lara şerhler yazmak veya onları okurken maksadın dışına çıkmadan îzâhlar yapmak veyahut insanların seviyelerine göre, o Risâleleri tanzim ederek düzenlemektir. Daire içinde görünüp bir kısım kitaplar yazıp Risâle-i Nûr'ların yerine koymak veyahut o Risâleleri şerh ve îzâh yerinde "bu Risâleler anlaşılmıyor" bahanesiyle sadeleştirme adı altında bir kısım cümleleri hatta bazı satırları bile çıkarak geniş mana ifade eden kelimeleri, kısır manalı kelimelerle değiştirmek, tahriften başka bir şey değildir. Asr-ı Saadet'ten Osmanlı'nın sonuna kadar hiçbir İslamî eser böyle bir tahrif görmemiştir.

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

116 Mektubat, Bediüzzaman Said Nursi, Altınbaşak Neşriyat, 2011, s. 312.

Ölüm ve Diriliş

وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُخْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمَةٌ
قُلْ يُخْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

“(O insan) Kendi yaratılışını unuttu da bize bir misâl getirdi: “Onlar çürümüş olduğu hâlde şu kemikleri kim diriltecek?” dedi. De ki: “Onları ilk defa yaratan, (yine) onları diriltecek! Çünkü O, her türlü (mahlûku ve onları) yaratmayı hakkıyla bilendir.”¹¹⁷

Bu ayetin haber verdiği öldükten sonra dirilmeyi ispat eden Haşir Risâlesi’nin birinci suretini, Allah’ın ihsan ettiği anlayış nispetinde şerh etmeye çalışacağız.

“Hiç mümkün müdür ki: Bir saltanat, bâhusus böyle muhteşem bir saltanat, hüsn-ü hizmet eden mutilere mükâfatı ve isyan edenlere mücazâtı bulunmasın. Burada yok hükmündedir. Demek başka yerde bir mahkeme-i kübrâ vardır.”¹¹⁸

117 Yasin Suresi, 78-79. ayetler.

118 Zulfikar, Bediüzzaman Said Nursi, Altınbaşak Neşriyat, 2011, s.7

İbn-i Sina gibi dâhiler: “Haşir meselesi, ayet ve hadislerle haber verilen naklî bir meseledir. Akıl ve mantık yoluyla bu mesele îzâh ve ispat edilmez.”¹¹⁹ dedikleri hâlde Risâle-i Nûr’un harikalığına bakınız ki, iki satırlık gayet belagatli bir cümle ile aklı ikna edip inkârcıları susturacak derecede haşir meselesini herkesin anlayabileceği bir şekilde açıklıyor. Şöyle ki:

Bilmüşahede gözümüzle gördüğümüz bir hakikat vardır ki o da şudur: Nasıl ki bir devletin varlığı, idarecisinin varlığını; idarecisinin varlığı ise o devletin merhamet ve adaletini gösterip ispat eder. Yani varlığını kabul ettiren hiçbir devlet ve idare yoktur ki, kendisine itaat eden ve himayesi altına giren memurlarına ve vatandaşlarına lütufta bulunmayıp onları ücretsiz ve mükâfatsız bıraksın. Ve o devlete ve idareye karşı gelen hak ve hukuk tanımayıp vatandaşlara zulüm ile muâmele eden asileri de cezasız bırakıp edeplendirmesin?

Aynen öyle de genişliği rakamlarla ifade edilemeyen, büyüklüğü ise akıl ve mantıkla kuşatılamayan ve sonsuz adalet ve merhamet ile idare edilen şu âlemin varlığı, şüphesiz nihayetsiz güç ve merhamet sahibi bir idareci olan Cenab-ı Hakk’ın varlığını gösterir.

Hiç şüphe yoktur ki; Cenab-ı Hakk’ın varlığı ise O’nun idaresine itaat ve itimat ederek vazife yapan mümin kullarına lâ-yık bir ücret ve mükâfat yeri denilen cennetin bulunmasını ve kendisine karşı gelip zulüm ve isyan eden zalimlere de münasip bir cezaevi denilen cehennemnin varlığının gerekli olduğunu gösterip ispat eder.

Hâlbuki Cenab-ı Hakk’ın sonsuz adalet ve merhametinin tecellisi ve icraatı, şu dünyada tam görünmüyor. Birçok zalim zulümleriyle mağrurane hiçbir ceza görmeden bu dünyadan göçüp gidiyor. Birçok masum ve mazlum insan da zalimlerin zulmü altında ezile ezile ölüp gidiyor. Demek geçici ve

119 A.g.e., s. 52.

fâni olan bu dünya, o sonsuz adalet ve merhametin tecellisine münasip olmadığından, Cenab-ı Hakk'ın mülkünde bulunan âhiret denilen başka bir yer vardır ki, herkese lââyık olan ücret ve mükâfatın; ceza ve azabın hakkıyla gerçekleşmesi orada olacaktır. Orada herkes velev ki bir zerre kadar olsun yaptığıнын karşılığını görecektir. Nasıl ki, güneş ışıksız olmuyorsa öyle de gerçek bir idarenin varlığı da idare ettiklerine karşı adalet ve merhametsiz olamaz.

Eğer âhiretin gelmemesiyle, bu kâinat sahibinin böyle bir mükâfat ve mücâzâtı olmayacaksa o zaman kâinatta tecelli eden hikmet ve adaletin de olmaması gerekir. Zira hakiki hikmet ve adalet ancak âhiretin gelmesiyle tahakkuk eder.

Madem âlem var; elbette onu idare eden sonsuz merhamet ve adalet sahibi olan Allah vardır. Madem Allah var; şüphesiz mükâfat ve ceza yeri olan âhiret vardır. Madem âhiret var; elbette zalimlere ceza, mazlumlara da mükâfat olacaktır. Öyleyse hiç kimsenin yaptığı karşılıksız kalmayacaktır.

İnsanın öldükten sonra dirileceğine dair şöyle bir örnek verebiliriz: 1980'li yıllarda bir otelde dört öğretmenle beraber kalmıştık. Samimi bir ortamda uzun uzadıya sohbetimiz oldu nihayet haşır meselesinden bir bahis açıldı. Baktım ki ibâdet ve inanç noktasında zafiyetleri var. Onlardan birisi dedi ki: "Âhiret hayatı diye bir şey yoktur. İnsanın hayatı yalnız dünyadaki yaşantısından ibarettir. Öldükten sonra tekrar dirileceğimize inanmıyorum."

Ben de onlara anlayabilecekleri bir örnek ile tekrar dirileceğimizi îzâh etmeye çalıştım. Ve dedim ki: "Şu anda yaşadığımız bir kış gününde değil de sonbaharda ölen bütün hayvanların ve bitkilerin dirildiğini gösteren ve insanların da öldükten sonra dirileceklerini ispat eden gayet şaşıla bir bahar gününde bulunduğumuzu düşünelim.

Şehir dışındaki güzel havayı teneffüs etmek ve zümrüt gibi yemyeşil güzel manzaraları seyretmek için dışarıya çıkıyoruz. Gezerken askeri bir eğitim alanı karşımıza çıkıyor. Bakıyoruz ki, o alanda gayet intizam ve disiplin altında eğitim yapan bir tabur bulunuyor. Anlıyoruz ki; o taburdaki askerlerin her birisi Türkiye'nin muhtelif yerlerinden bir araya gelip burada toplanmışlardır. Ve askerî ta'lim ve eğitime devam ediyorlar. Eğer ben size 'aklı başında ve şuuru yerinde olan bu askerler, hiçbir kimseden emir almadan kendi kendilerine Türkiye'nin her tarafından bir araya gelip bu alanda toplanmışlar. Ve eğitimlerine devam ediyorlar.' desem hiç inanır mısınız? Onlar dediler ki: 'Böyle bir şeyin kendiliğinden olabilmesinin imkân ve ihtimali yoktur. Şüphesiz bu toplanma, sevk ve idare ancak bir kumandanın emriyle mümkün olabilir.'

Eğitim devam ederken bakıyoruz ki, bir istirahat düdüğü çaldı. Gayet az bir zaman diliminde o taburdaki bütün mangalar silahlarını çattılar. Nöbetçiden başka bütün o askerler, kimi su kenarına, kimi ağaçların altına, kimi dere boyuna, dağılıp ortalıktan kayboldular.

Eğer ben size desem; önceden Türkiye'nin her yerinden bu askerleri toplayıp bir araya getiren kumandan; birbiriyle tanışan ve istirahat için dağılan o askerleri bir düdük sesiyle tekrar toplayacak; önceki gibi mangalar hâlinde nizam ve intizam altına alacak, gayet mükemmel bir disiplinle onlara eğitim yaptıracak. Siz diyebilir misiniz ki: 'O kumandan bu ikinci toplamayı yapmaz veya yapamaz.' Elbette diyemezsiniz. Zira birinci toplanmayı yapan, birbiriyle tanışan o askerleri ikinci kez daha kolaylıkla toplayabilir. Nizam ve intizam altına alarak disiplin içinde eğitimi devam ettirebilir.

Aynen öyle de tabura benzeyen bir insan vücudundaki zerreler, kâinatın her tarafından toplanarak bir araya gelmiştir. Bu vücudu oluşturan duygular ve zerrelerin bir kısmı güneşten, bir kısmı hava, su, toprak gibi unsurlardan, bir kısmı da gıda

maddelerinden alınmıştır. Ruh ise âlem-i ervahtan, kalp arş-ı âlâdan, kuvve-i hafıza levh-i mahfuzdan ve hayal de misal âleminde alınmıştır. Böylece bu saydıklarımızla beraber bütün hisler ve duygular ayrı ayrı âlemlerden hatta ebedî yaşamak gibi birçok arzular, bahsettiğimiz âhiret gibi baki ve sonsuz âlemlerden toplanarak bir araya gelmiş ve gayet intizamlı bir tabur hükmündeki insan vücudunu teşkil etmişlerdir.

Yukarıda geçen şuurlu askerler, bir kumandanın sevk ve idaresi olmadan bir araya gelerek askerî bir taburu teşkil edemeyeceklerini biliyorsunuz. Nasıl oluyor ki, sudan tut, tâ güneşe kadar dünyanın belki âlemin her tarafında dağınık hâlde bulunan o duyguların ve şuursuz zerrelere kendi kendilerine bir araya gelip insan vücudunu teşkil edebilirler? Ve bunların gayet intizamlı ve disiplinli olarak o vücutta eğitim görmelerinin hiçbir imkân ve ihtimali var mıdır? Hem zerre kadar şuuru bulunan bir insan, hiçbir zaman bunu kabul edebilir mi?

Demek hiç şüphe yok ki, insan vücudundaki manevi his ve duygularla beraber bütün zerrelere varlık âleminin her tarafından toplayıp bir araya getirerek o vücudu teşkil eden ve o zerrelere gayet mükemmel talim ve eğitim yaptıran bir kumandan-ı a'zam vardır. Hem o kumandan-ı a'zam bütün âlemlere hükmü geçen Zülcelâldir ki, âlemin her tarafını görür ve bilir. Nihayetsiz kudret, ilim ve hikmetle her şeyi idare eder. Zira bu özelliklere sahip olmayan âlemde dağınık olan o zerrelere ve unsurları bir araya getirip toplayamaz.

Bir de bakıyoruz ki, o insana istirahat manasını ifade eden ölüm gelip çatıyor. Silahların başında bekleyen nöbetçi asker gibi kabirde acbû'z-zeneb denilen kuyruk sokumundaki çekirdekten başka bütün o zerrelere, atomlar istirahat için dağılıyorlar.

Şimdi size desem: 'İstirahat için dağılan bu zerrelere, önceden dünyanın her tarafından toplayan kumandan, mükâfat ve ceza için İsrâfil (as)'in düdüğü ile bir daha onları toplayacak o ta-

buru teşkil edecek' siz diyebilir misiniz ki: 'O kumandan bunu yapmaz veya yapamaz.' Elbette böyle bir iddiada bulunan bir insanın ne kadar yanlış düşündüğünü aklı başında bulunan herkes anlar.

Netice itibariyle, âlemin varlığı; hem Cenab-ı Hakk'ın varlığını hem âhiretin varlığını hem öldükten sonra dirilmenin gerçekleşeceğini hem de ceza ve mükâfatın verileceğini gösterip ispat eder.

“Elhasıl: Cehennem lüzumsuz değil; çok işler var ki, bütün kuvvetiyle ‘Yaşasın Cehennem!’ der. Cennet dahi ucuz değildir, mühim fiyat ister.”¹²⁰

Bu manada yaptığımız sohbet neticesinde Allah'a hamdolsun, âhiret hayatının varlığını kabul ettiler. Ardından böyle bir ikna metodu ile diğer îmân esaslarını Allah'ın lütfu ile anlatmaya çalıştık. Ve onlar ile samimi arkadaş olduk. Cenab-ı Hak bütün kardeşlerimizle birlikte tahkiki îmân ile Cennetü'l-Firdevs'ini ve cemalini bizlere nasib eylesin. Âmin.

120 Bediüzzaman, Mektubat 2, s. 281.

İnsanın Mahiyet-i Câmiyeti

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

*Gerçekten (biz) insanı, en güzel bir biçimde yarattık!*¹²¹

Evet, Cenab-ı Hak, eşref-i mahlûkat olarak kudretiyle insanı en büyük bir mucize olarak yaratmıştır. Âdeta insanı âleme küçültülmüş bir örnek yapmıştır. İnsan büyüse âlem, âlem küçülse insan olur. Bu noktadan bakıldığında insanın maddî ve manevî varlığı, dört cihetle câmiyet yani toplayıcılık özelliğine sahiptir.

Birincisi, insanda bütün Esma-ı İlahiyeye her cihetle ayinedarlık özelliğinin bulunmasıdır.

İkincisi, varlık itibariyle bütün âlemi içinde toplamasıdır.

Üçüncüsü, ibâdet yönüyle bütün mahlûkatın ibâdeti, insanın yaptığı ibâdetin içinde bulunmasıdır.

Dördüncüsü de istidad yani yetenek cihetiyle bütün varlıkların her türlü istidadının insanda bulunmasıdır.

121 Hayrat Neşriyat Meali, Tin Suresi, 4. ayet.

İnsan öyle bir nüsha-i câmiadır (toplayıcı bir kitap nüshası gibidir) ki, Cenâb-ı Hak bütün esmâsını, insanın nefsi ile insana ihsâs ediyor (hissettiriyor). Tafsîlâtını başka Sözler'e havâle edip yalnız "Üç nokta"yı göstereceğiz.

"Birinci Nokta: İnsan üç cihetle esmâ-yı İlâhiyeye bir aynadır.

Birinci Vecih aynadârlık: (Esmanın zıtlarıyla onları göstermektir. Yani insanın kendisinde bulunan acizlik ve fakirlik gibi eksik yönlerinin giderilmesiyle onları gideren Kadîr ve Rahîm gibi sonsuz derece-i kemalde bulunan esmayı gösterir.) Gecede zulmet, nasıl nûru gösterir. Öyle de insan, zaaf ve acziyle, fakr ve hâcâtıyla, naks (noksanlık) ve kusuruyla bir Kadîr-i Zülcelâl'in kudretini, kuvvetini, gınâsını, rahmetini bildiriyor ve hâkezâ. Pek çok evsâf-ı İlâhiyeye (Cenab-ı Hakk'ın vasıflarına ve isimlerine) bu sûretle aynadârlık ediyor. Hatta hadsiz aczinde nihâyetsiz zaafında hadsiz a'dâsına (düşmanlarına) karşı bir nokta-i istinat aramakla, vicdan dâimâ Vâcibü'l-Vücûd'a (yani o acizliğini giderecek olan varlığı farz ve kudreti nihayetsiz olan Cenab-ı Hakk'a) bakar. Hem nihâyetsiz fakrında nihâyetsiz hâcâtı içinde nihâyetsiz maksadlara karşı bir nokta-i istimdâd (kendisinden yardım isteyeceği noktayı) aramaya mecbûr olduğundan, vicdan dâimâ o noktadan bir Ganiyy-i Rahîm'in dergâhına dayanır, duâ ile el açar. Demek her vicdanda şu nokta-i istinat ve nokta-i istimdâd cihe-tinde iki küçük pencere, Kadîr-i Rahîm'in bârigâh-ı rahmetine (huzuruna girmek için) açılır. Her vakit onun ile bakabilir.

Evet, insana baktığımızda onun sonradan var edilmiş bir varlık olduğunu görmekteyiz. Ve dikkat ettiğimizde o var edilmenden önce yokluk denilen nihayetsiz bir acizlik içinde bulunmaktaydı. Ve var edildikten sonra sonsuz acizliği ile birlikte nefis ve şeytandan tâ hastalık ve ölüme kadar hakından glemeyeceği birçok düşman ile karşı karşıya kaldığı hâlde başta yokluktan var edilmesi ve bütün o düşmanlarının defedilmesiyle acizliğinin giderildiğini görüyoruz. Şüphesiz ki etki-tepki

noktasından baktığımızda insanın bu acizliğinin giderilmesi, onu gideren sonsuz bir kudret sahibi zâtın var olduğunu gösterip ispat eder.

Hem insan gayet derecede fakirdir. İçinde yaşadığı dünyadan tâ teneffüs ettiği havaya hatta kabirdeki nurdan, cennete, saadet-i ebediyeye ve Cemalullahı görmeye kadar sayamayacağı-mız kadar birçok ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları giderilmesi için sonsuz bir zenginlik lazımdır.

Görüyoruz ki, dünyanın kuruluşundan bugüne kadar nihayet derecede fakirlik içinde bulunan insanoğluyla beraber bütün varlıkların ihtiyaçları gideriliyor. Eğer bu ihtiyaçları giderebilecek sonsuz zenginlik ve rahmet sahibi olan birisi olmasaydı bu ihtiyaçlar giderilmeyecekti.

Çünkü varlıkların hepsi sonradan yaratılmıştır onlar da insan gibi aciz ve fakirdir ve insanların nihayetsiz acizlik ve fakirliğini giderecek durumda değildir.

Öyleyse bütün varlıklardaki bu sonsuz acizlik ve fakirliği gideren ancak ve ancak sonsuz kudret ve rahmet sahibi olan Cenab-ı Hak'tır.

İkinci Vecih aynadârlık ise: İnsana verilen numûneler nev'inden cüz'î ilim, kudret, basar (görmek), sem' (işitmek), mâlikiyet, hâkimiyet gibi cüz'iyât ile (yani insan kendisinde bulunan bu saydığımız cüz'î özellikleriyle) kâinât mâlikinin ilmine ve kudretine, sem' ve basarına, hâkimiyet ve rubûbiyetine aynadârlık eder. Onları anlar, bildirir. Meselâ, "Ben nasıl bu evi yaptım ve yapmasını biliyorum ve görüyorum ve onun mâlikiyim ve idare ediyorum. Öyle de şu koca kâinât sarayının bir ustası var. O usta onu bilir, görür, yapar, idare eder." ve hâkezâ.

İnsan Cenab-ı Hakk'ın her tarafı kuşatan ve sonsuz olan isimlerinin numunelerine ayinedarlık etmektedir. Mesela, Cenab-ı Hak, Kadîr'dir, sonsuz bir kudrete sahiptir. İnsanda ise

onun numunesi olarak cüz'i ve sınırlı olan bir kuvvet vardır. O, Rahîm'dir. Nihayetsiz bir merhamet sahibidir. İnsanda ise onun numunesi olarak cüz'i ve sınırlı olan merhamet vardır.

Evet, böylece bir kısım Esmâ-yı İlahiyenin numunelerinin insan üzerinde nasıl tecelli ettiğini bu misale göre kıyas edebilirsiniz.

Üçüncü Vecih aynadârlık ise: İnsan, üstünde nakışları görünen Esmâ-yı İlâhiyeye aynadârlık eder. Otuz İkinci Söz'ün Üçüncü Mevkıf'ının başında bir nebze îzâh edilen, insanın mâhiyet-i câmiasında nakışları zâhir olan yetmişden ziyâde esmâ vardır. Meselâ, yaradılışından Sâni', Hâlık ismini ve hüsn-ü takviminden (yani en güzel bir kıvamda bütün kâinatı içinde toplayan bir fihrist gibi yaratılmasından) Rahmân ve Rahîm isimlerini ve hüsn-ü terbiyesinden Kerîm, Latîf isimlerini ve hâkezâ, bütün a'zâ ve âlâtı ile cihâzât ve cevârihiyle, letâif ve ma'neviyâtıyla, havâs ve hissiyâtıyla ayrı ayrı esmânın, ayrı ayrı nakışlarını gösteriyor.

Mesela, Cenab-ı Hak Musavvir'dir, yani suret verir. Musavvir ismi insanlara çeşit çeşit suretler vererek tecelli eder, görünür. Cenab-ı Hak Hâlık'tır, yani yaratıcıdır. Hâlık ismiyle insanı yaratarak o ismini insanın üzerinde tecelli ettirmiş olur. Bu şekilde Cenab-ı Hakk'ın bütün Esmâ-yı İlahiyesine ayinedarlık yapabilen insandan başka bir mahlûk yoktur. İnsanın başlı başına düşünmesi, konuşması en önemlisi de kendisine verilen cüz'i iradesiyle iyiliği veya fenalığı tercih etmesi ve Cenab-ı Hakk'ın ona verdiği akıl ile yeryüzünde halîfe olması ve kâinatın âdeta onun tasarrufuna verilmesi cihetiyle elbette insanın diğer mahlûkata göre çok daha fazla Esmâ-i İlâhiyeye mazhar olmasını gerektirir. İnsandaki bu özellikler onun varlığının ve mahiyetinin ne kadar cami' bir ayna olduğunu gösterir.

Demek, nasıl esmâda bir İsm-i A'zam var (bütün Esmâ-yı Hüsnâ'yı içinde toplar). Öyle de o esmânın nukuşunda (nakışlarının arasında) dahi bir nakş-ı a'zam (yani bütün nakışla-

rın gösterdikleri Esmâ-yı Hüsnâ'yı gösteren bir nakış) var ki, o da insandır. Ey kendini insan bilen insan! Kendini oku. Yoksa hayvan ve câmid hükmünde insan olmak ihtimâli var.”¹²²

Eğer, ‘Mahlûkat niçin yaratılmıştır?’ denilse, ‘Elbette binlerce hikmet için yaratılmıştır.’ denilir. Hadis-i kutside:

كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ لِيَعْرِفُونِي

“Ben gizli bir hazine idim; bilinmek istedim, onun için mahlûkatı yarattım.”¹²³ buyurulduğu gibi şüphesiz o hikmetlerden en önemlisi, bu hadis-i kutsi ışığında Esmâ-yı İlâhiyeye ayine-darlık yapmaktır. Yani Cenab-ı Hakk’ın isimlerinin tecellisine mazhar olup o esmayı ve dolayısıyla Cenab-ı Hakk’ı tanımaktır.

Malum olduğu üzere Cenab-ı Hakk’ın birçok esması vardır. Onların içinde de o esmanın hepsini içinde toplayan İsm-i Âzam denilen en büyük ismi bulunmaktadır. O İsm-i Âzam’ın hangisi olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Bu isim müçtehidlerin içtihadına göre değişmektedir.

Mesela, Hz. Ali Efendimiz’e göre Ferdün, Hayyün, Kayyümün, Hakemün, Adlün, Kuddüsün isimleri İsm-i Âzam’dır. İmam-ı Âzam’a göre Hakemün ve Adlün isimleri İsm-i Âzam’dır. Her müçtehid kendi içtihadına göre diğerlerinden farklı olarak bir ismi, İsm-i Âzam olarak kabul etmiştir. Bu içtihadlarında herhangi bir beis yoktur. Dolayısıyla bir cihette yine de İsm-i Âzam gizli kalmış olur.

Ancak bir zât kendi içtihadıyla ortaya koyduğu veya başkasının içtihadına uyarak bir isme kat’î bir tarzda İsm-i Âzam’dır diye inanmış olsa ve ‘rahmet-i İlâhiye bu isimle yaptığım duayı ke-

122 Mektubat 2, Bediuzzaman Said Nursi, Altınbaşak Neşriyat, 2011, s. 105

123 (Her ne kadar sahih veya zayıf olduğu rivayetlerde bulunmadıysa da Aliyyü’l-Kâri Zariyat, 56. ayete dayanarak bu hadisin manasının sahih olduğunu söyler) Benzer bir lafızla) Aclûnî, Keşfu’l-Hafâ, C 2, s. 132, Hadis No: 2016.

sinlikle kabul eder.’ inancıyla onunla dua etse, inşallah Cenab-ı Hak İsm-i Âzam’la dua etmiş olarak o zâtın duasını kabul eder.

Zira hadis-i kutside Rabbimiz **أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي ي** “Ben kulumun zannı üzereyim.”¹²⁴ buyurduğu gibi o kuluna ihlas ve niyetine göre muâmele eder.

Evet, Esmâ-yı İlahiye içinde bir İsm-i Azam bulunduğu gibi mahlûkat yani Cenab-ı Hakk’a ve isimlerine aynadarlık edip onu gösteren yaratılmışlar içinde de bir Ayine-i Azam yani en büyük bir ayna vardır. O ayna ise insandır. Yani içindeki varlıklar ile beraber bütün kâinatın Cenab-ı Hakk’ın isimlerinin tecellisine yaptığı aynadarlık vazifesini insan yalnız başına yapabilmektedir.

İnsanın Cenab-ı Hakk’ın bütün Esmâ-yı İlahiyesine ayinedarlık etmesi akıl ve mantığa da ters düşmez. Zira ayet-i kerimde zikredildiği gibi insan “ahsen-i takvim” üzere yaratılmıştır. İnsana bu değer ve kıymeti kazandıran ise onun mahiyetinde maddi ve manevi her türlü aza ve duyguların bulunması ve her türlü güzellik ve mükemmelliğin kaynağı olan gayet mükemmel bir sanat ile yaratılmasıdır.

Nasıl ki çok sanatlı bir eserden o eser sahibinin mahareti anlaşılır, aynen öyle de insanın üzerindeki nakışlar onu yaratanın sonsuz derecede güç ve kudrete malik olduğunu gösterir.

Mükemmel bir eser mükemmel bir işi, fiilli gösterir. O iş onunla meydana gelir. Mükemmel fiil ise mükemmel bir faili isimleriyle bizlere gösterir. Çünkü mükemmel fiil ancak mükemmel bir faille meydana gelir. Failsiz fiili düşünmek mümkün değildir.

Demek eserlerin güzelliği ve mükemmelliği fiillerin ve isimlerin güzelliğinden mükemmelliğinden kaynaklanmaktadır.

124 Sahih-i Müslim, Kitabü’z-Zikr, C 17, s. 5, Hadis No: 2675.

Mükemmel isimleriyle iş yapmak ancak mükemmel sıfatlardan kaynaklanır. Çünkü isimlerin kaynağı sıfatlardır. Görme sıfatı olmayan birisi gören olamaz. Görücü ismini alamaz. Sıfatların kaynağı ise şüunnattır, yani mükemmel kabiliyetler ve yeteneklerdir. Bütün bu yetenek ve kabiliyetlerin kaynağı ise vücut ve varlık sahibi olan zâttır.

Demek ki var olan mükemmel bir zâtta mükemmel yetenek ve kabiliyetler vardır. Bu yeteneklerden mükemmel sıfatlar ortaya çıkar. Bu mükemmel sıfatlar ise mükemmel isimlere sahip bir faili netice verir. Bu mükemmel fail de mükemmel fiillerle mükemmel eserler icad ederek ortaya koyar.

İşte insan gayet mükemmel bir eserdir. Gayet mükemmel bir fiil ile meydana gelmiştir. O fiilin mükemmelliği ise o fiili yapan failin yani ismin mükemmel olduğunu gösterir. Mükemmel isim ise sıfatın mükemmel olduğunu, sıfatın mükemmelliği ise şüûnatın mükemmelliğini, şüûnatın mükemmelliği ise Zât-ı Cülcelâl'in sonsuz derece-i kemalini gösterip ispat eder.

Mesela, insanın görmesi, Cenab-ı Hakk'ın Basîr isminin bir tecellisidir. Cenab-ı Hakk'ın Basîr olduğuna şu âlem şahadet etmektedir.

Şöyle ki: Her bir mevcut, intizamlı ve sanatlı vücuduyla Allah'ın Basîr olduğuna şahadet eder ve lisan-ı hâlden anlayanlara âdeta şöyle der: Ey insan, bana bak ve beni oku! Bak, nasıl intizamla yaratılmışım. Ve nasıl harikulade bir sanatım var. Her azamda bir denge söz konusudur. Bu intizamın ve dengeğin keşfi için bütün ilimler seferber olmuş. Elbette böyle yaratılabilmem için yaratanım beni görmeli ki, böyle intizamlı ve sanatlı bir şekilde beni yaratabilsin. Görmeyen birisi, bu intizam ve sanat ile biz varlıkları yaratamaz.

İşte böylece âlem ve içindeki her bir varlık kendindeki intizam ve sanatının lisan-ı hâliyle Cenab-ı Hakk'ın Basîr olduğuna şahadet eder.

Yine rızıkların mükemmel bir şekilde yaratılması ve tam vak-
tinde muhtaçlara verilmesi Cenab-ı Hakk'ın Basîr olduğuna
bir delildir. Zira rızık ihtiyaç sahibine en münasip bir vakitte
yetiştirmek ve o rızık onun ihtiyacına uygun olarak yaratmak
ancak görmek ile mümkündür. Görmeyen, bu hikmetli fiile
fail olamaz.

Demek, bu hikmetli fiilin sahibi ancak bütün eşyayı aynı anda
görebilen bir zâttır.

Yine atomlardan tâ yıldızların hareketlerine kadar şu âlemdeki
umumi intizam Allah-u Teâlâ'nın Basîr olduğuna bir delildir.
Zira böyle bir intizam ancak bütün kâinatı görüp müşahede
eden bir zât tarafından tedbir ve idare edilebilir. Bütün kâinatı
aynı anda göremeyen, bu âlemdeki bu intizamı tesis edemez
ve onu devam ettiremez.

Demek, şu âlemdeki intizam da lisan-ı hâliyle Cenab-ı Hakk'ın
Basîr olduğuna şehadet etmektedir.

Mahlûkların intizamlı ve sanatlı vücutları, rızıkların yaratıl-
ması ve ihtiyaç sahiplerine vakt-i münasipte yetiştirilmesinden
ortaya çıkan âlemdeki şu intizam, Cenab-ı Hakk'ın Basîr oldu-
ğuna şehadet eder. Aynen bunun gibi varlıkların çeşitli nakış-
larla dokunması, birbirleriyle hikmetli münasebetleri, yaratılış-
larındaki kolaylık ve suretlerinin farklılığı dahi yine Cenab-ı
Hakk'ın Basîr olduğuna şehadet etmektedir. Kur'an da Cenab-ı
Hakk'ın Basîr olduğuna şahitlik etmektedir ayet-i kerime:

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا

*"(Ey Rasûlüm!) Her ne hâlde bulunsan, o Kur'an'dan her ne oku-
san ve (ey insanlar) her ne iş yapsanız, ona daldığınız zaman
mutlaka (biz) üzerinizde şahidizdir."*¹²⁵ buyurulmuştur.

Evet, Cenab-ı Hakk'ın her şeyi gören Basîr ismi, insanın ve diğer varlıkların üzerinde bu suretle tecelli eder. Ve Cenab-ı Hakk'ın diğer isimlerini de buna kıyas edebilirsiniz.

Evet, hiç şüphe yoktur ki, insan ve kâinatın varlığı Cenab-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarının tecellilerinden ibarettir. Ve başta insan olmak üzere cinler ve melekler gibi şuur sahibi olanlar, bütün bu isimlerin bizzât kendi üzerlerindeki ve kâinat üzerindeki tecellilerini tefekkür edip anlamak nispetinde marifet-i İlahiyeyi kazanmış olurlar.

“İkinci Nokta: Mühim bir sırr-ı ehadiyete işaret eder. (Bir varlığın mesela, bir insanın kendi başına Cenab-ı Hakk'ın birliğini göstermesidir.)

“Şöyle ki, insanın nasıl ruhu bütün cescdine öyle bir münâsebeti var ki, bütün a'zâsını ve eczâsını birbirine yardım ettirir. Yani irâde-i İlâhiye cilvesi olan evâmîr-i tekvîniyeye ve o emirden vücûd-u hâricî giydirilmiş bir kanûn-u emrî ve latîfe-i Rabbâniye olan ruh, (yani kâinattaki kanunlar Cenab-ı Hakk'ın emriyle ve iradesinin tercihiyle vücuda gelmişlerdir. Ruh da onlardan Rabbânî bir duygudur. Cenab-ı Hak kudretiyle o kanuna vücud giydirip hayat vermekle o kanun ruh olmuştur.

(İşte bu ruh) onların (vücud azalarının) idaresinde onların ma'nevî seslerini hissetmesinde ve hâcâtlarını (ihtiyaçlarını) görmesinde birbirine mânî' olmaz. (Onların bütün ihtiyaçlarını bir arada görmek) ruhu şaşırtmaz. Ruha nisbeten uzak-yakın bir hükmünde (o azalar) birbirine perde olmaz. İsterse, (azaların) çoğunu birinin imdâdına yetiştirir. İsterse, beden her cüz'üyle bilebilir, hissedebilir, idare edebilir. Hatta çok nûrâniyet kesb etmiş ise, her bir cüz'üyle görebilir ve işitebilir.

Öyle de *وَيْتَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى* (En yüce sıfatlara sahip Allah'tır ve en güzel örnek de O'na aittir.¹²⁶) madem Cenâb-ı Hakk'ın bir

kanûn-u emri (emrine ait kanun) olan ruh, küçük bir âlem olan insan cisminde ve a'zâsında bu vaz'iyeti gösteriyor."

"Elbette âlem-i ekber (büyük âlem) olan kâinâtta (bulunanlar) o Zât-ı Vâcibü'l-Vücûd'un irâde-i külliyesine (her tarafı kuşatan iradesine) ve kudret-i mutlakasına (sınırsız kudretine), hadsiz fiiller, hadsiz sadâlar, hadsiz duâlar, hadsiz işler, hiçbir cihette ona ağır gelmez. Birbirine mâni'olmaz. O Hâlik-ı Zül-celâl'i meşgul etmez, şaşırtmaz. Bütününü birden görür. Bütün sesleri birden işitir. Yakın uzak birdir. İsterse, bütününü birinin imdâdına gönderir. Her şeyle her şeyi görebilir, seslerini işitebilir. Ve her şey ile her şeyi bilir ve hâkezâ."

Evet, akâid ulemâsına göre; 'Cenab-ı Hak kâinatın ne içindedir ne de dışındadır. Ancak mekândan münezzeh olarak her şeyin yanında hâzır ve nâzırdır.'

O'nunla eşya arasında hiçbir şey perde olamaz. Faraza O'nunla eşya arasına sâir varlıkların girdiğini düşünsek o varlıklar, O'nun eşyayı görmesine ve onların yanlarında hâzır bulunmasına engel teşkil edemez.

Nasıl ki, lamba ve barajın arasında bulunan teller ne kadar uzun olursa olsun, o teller baraj ile lamba arasındaki irtibatı kesmez bilakis onların birbirleriyle irtibatını sağlar.

Öyle de hiçbir şey Cenab-ı Hak ile varlıklar arasında mâni teşkil etmez. Ve Cenab-ı Hakk'ın onları görüp yaratmasına, onların rızıklarını vermesine, onları sevk ve idare etmesine engel değildir. Dünya hikmet yeri olduğundan Cenab-ı Hak bir şey yaratırken sebepleri kudretine perde yaptığı gibi insanlardaki bütün azaların Esmâ-yı İlahiye ile irtibatını sağlamak için de ruhu vesile yapmıştır. Böylelikle o esmadan gelen enerji hükmündeki tecelli ile o azalar çalışır. Nasıl ki bütün bina-
nın elektriği ana şartelden geliyor. O şartelin kapanması ile elektrik kesilir. Öyle de insanın görmek, işitmek gibi bütün

aza ve duygularının çalışması Cenab-ı Hakk'ın isimlerinden gelen tecelli ileidir. İsimlerin aza ve duygularla irtibatını sağlayan şartel ise ruhtur. Ruh vücutta oldukça bu azalar çalışır, ruh vücuttan çıkınca lambanın elektrikle irtibatı kesilip sönmesi gibi, o aza ve duyguların da Esma-yı İlahiye ile irtibatı kesildiğinden, çalışmaz bir hâle gelirler. (Allahu 'alem.)

“Üçüncü Nokta: Hayatın pek mühim bir mâhiyeti ve ehemmiyetli bir vazîfesi var. Fakat o bahis, Hayat Penceresi'nde ve Yirminci Mektup'un Sekizinci Kelime'sinde tafsîli geçtiğinden ona havâle edip, yalnız bunu ihtâr ederiz ki: Hayatta hissiyât sûretinde kaynayan memzûc nakışlar, pek çok esmâ ve şuûnât-ı zâtiyeye işaret eder. Gayet parlak bir sûrette Hayy-ı Kayyûm'un şuûnât-ı zâtiyesine aynadârlık eder. Şu sırrın îzâhı, Allah'ı tanımayanlara ve daha tam tasdîk etmeyenlere karşı zamanı olmadığından kapıyı kapıyoruz.”¹²⁷

Yani insan hayatında hisler suretinde kaynayan iç içe girmiş pek çok nakışlar vardır. Ve o nakışlar Cenab-ı Hakk'ın zâtına ait şuûnatına, tâbir-i caizse her türlü istidatlarına ve isimlerine işaret eder. Mesela, insandaki sevgi Vedûd isminden, daimî yaşamak arzusu Bâkî isminden ve hikmetle iş yapmak isteği Hakîm isminden gelmişlerdir ve bu duygular o isimlere işaret etmektedirler. Diğer duygular da bunlara kıyas edilsin.

İşte böylece bu duygular ve hisler gayet parlak bir surette hayatı daimî olan ve her şeyi varlıkta tutan Hayy-ı Kayyûm'un şuûnât-ı zâtiyesine, zâtında bulunan şuûnatına ayna olup gösterirler.

İnsanın ikinci câmiyet ciheti ise madde itibariyledir. Evet, dünyada altından, bakırdan tâ oksijene kadar bütün elementler insanda vardır. Hem dünyanın da insanın da yaklaşık dörtte üçünün su olması, bitkilere mukabil onun küçük bir

127 Mektubat 2, Bediüzzaman Said Nursi, Altınbaşak Neşriyat, 2011, s. 329.

numunesi olan insanda saç ve sakalın bulunması, hayvanlara mukabil ruh ve şehavanî duygularının olmasıdır. Ve aynı zamanda insan kâinatta bulunan bütün varlıkların numunelerini de kendisinde toplamıştır. Mesela, insandaki ruh Âlem-i Ervah'ın, kalp Arş-ı Azam'ın, kuvve-i hafıza Levh-i Mahfuz'un, ebedî yaşama arzusu sonsuz âlemlerin birer numuneleridir. Ve insanın diğer özelliklerini bunlara kıyas ediniz.

Evet, bu noktadan da bakıldığında nasıl ki, bir çekirdek büyüse ağaç olur, ağaç da küçülse çekirdek olur. Öyle de insan âlemin bir çekirdeği hükmünde olduğundan o büyüse âlem olur, âlem küçülse insan olur.

Üçüncü câmiyet ciheti ise, insanın ibâdet yönüdür ki, onun ibâdetinde bir toplayıcılık özelliği vardır. İnsanın ibâdetinin içinde bütün mahlûkatın ibâdeti vardır. O ibâdetin özeti ise namazdır. İnsanın namaz ibâdeti öyle cami bir özelliğe sahiptir ki, başta îmânın altı esası ve İslamiyet'in beş şartı olmak üzere İslamiyet'te ne emredilmişse özet olarak hepsi vardır.

Evet, namaz kılan adam inandığı Rabbine ibâdet eder. Ve inandığı Kur'an'ı okur, o Kur'an ise îmânın altı şartına ve İslamiyet'in beş şartına inanmayı emreder. Ona inanıp da onu okuyan böylelikle o şartlara da inanmış olur.

Bu hususu şöyle de izâh edebiliriz.

Mesela, namaz kılan bir kişinin niyeti, rıza-yı İlâhi ve âhiret meyveleri olduğu için âhirete îmân etmeyi gösterir. 'Allahü Ekber!' diyerek namaza başladığında 'Allah daha büyüktür' demekle Cenab-ı Hakk'ın varlığını ve birliğini ilan etmiş olur. Okunan sureler Kur'an-ı Kerim'den alındığı için kitaplara îmân etmeyi de ifade eder. Selam verirken sağ ve soldaki melekler hayal edildiğinden meleklerin varlığı da kabul edilmiş olur. Namaz gibi bütün İslamî emirler Peygamberimiz (asm)'den öğrenildiği için peygamberlere îmân da gerçekleşmiş olur.

Hem namaz kılan kişi fiili olarak namazını kıldığı gibi bir şey yiyemediği için de oruç tutmuş olur. Onun Kâbe'ye yönelmesi de Hacc vazifesini ima eder. Vaktinin bir kısmını da namaz için ayırması zekât hükmüne geçer. Tahiyatta Kelime-i şehadet söylemekle de o şartı yerine getirmiş olur.

Hem namaz kılan kişi, namazdayken ibâdet yapıp günâhları terk ettiğinden, emr-i bi'l-maruf nehy-i ani'l-münkeri de yerine getirmiş olur.

Ayrıca namaz bütün mahlûkatın hâl ve hareketleriyle ve verilen vazifeleri yerine getirmek ile yaptıkları ibâdetlerini de içinde toplar.

Mesela, insan namazda kıyamda dururken ayakta ibâdet eden bir kısım meleklerin ve dimdik duran bütün varlıkların ibâdetlerini yapmış olur. Rükûdayken dâima rükû hâlinde ibâdet eden bir kısım meleklerin ve bütün dört ayaklı hayvanların ibâdetlerini de yapmış olur.

İnsanın Cenab-ı Hakk'a karşı mahfiyetini gösteren ve O'na en yakın olmayı kazandıran secdesi ise devamlı secde hâlinde Allah'a kulluk eden bir kısım meleklerin ve sürüngen olan bütün varlıkların ibâdetlerini ifade eder.

Ka'de dediğimiz namazdaki oturmak ise sürekli oturur hâlde ibâdet eden bir kısım melaîke ve ruhanilerin ve dağ, taş gibi oturarak ibâdet eden varlıkların ibâdetlerini içinde barındırır.

Hem âlimlerin beyanına göre bütün ilimler Kur'an'da Kur'an'ın da bütün ilimleri Fatiha'da bulunmaktadır. Fatiha ise namazın her rekatında okunur. Evet, ilim noktasından da baktığımızda namaz bütün ilimleri de içinde toplamaktadır. Böylece namaz bütün iyilikleri, güzellikleri ve mükemmellikleri içinde toplayan ve aciz olan bir insanı günde beş vakit Rabbiyle buluşturan nurânî bir bağıdır. Buna binâendir ki, Cenab-ı

Hak kâinatın bir özeti ve yeryüzünün halîfesi olarak yarattığı en değerli varlık olan insana bütün ibâdetleri içinde toplayan ve o ibâdetlerin güzellikleriyle süslenen en ziynetli ve nuranî cennet hüllesi gibi en yüce ve en kıymetli farz olan namaz vazifesini ona giydirmiştir. Hem varlıkların her biri yaptığı hususi ibâdet ile bir değer ve kıymet kazanır. İnsan ise kendi ibâdetiyle birlikte bütün o varlıkların yaptıkları ibâdeti de namazıyla Cenab-ı Hakk'a takdim ettiğinden bütün o varlıkların kazandıklarını da elde etmekle onlardan daha fazla yüce bir değer ve kıymet kazanmış olur.

İşte insanın eşref-i mahlûk olmasının sebeplerinden birisi de kılmış olduğu namazdır.

Dördüncü câmiyet ciheti ise insan, istidad yani yetenek cihetiyle de câmiyet özelliğine sahiptir. Fakat onun dışındaki varlıklar böyle değildir. Mesela, bir arı mükemmel bir bal yapabilir. Ancak bu vazifesinin dışında hiçbir şey yapamaz, bir damla su istenilse bile getiremez. Çünkü yetenekleri sınırlıdır. Hem bir inek mükemmel bir süt yapabilir. O da hiçbir zaman fitrî vazifesinin dışına çıkamaz.

Oysa insan yetenekleri en geniş olan bir mahlûktur. İnsan meslek itibariyle mimar, doktor, öğretmen, mühendis, çoban, çiftçi, usta gibi birçok mesleklere sahip olabilir. İyilik ve kul-luk noktasında bütün mahlûkatın, hatta meleklerin de üstüne çıkabilir. Nitekim Peygamberimiz (asm), Mi'râç'ta meleklerin en büyüğü olan Cebrail (as)'ı, Sidretü'l-Münteha'da bıraktıktan sonra, Miraç'ın yüzde yetmişlik bir kısmını yalnız başına gitmiştir.

Bunun tam zıddı olarak da fenalık noktasında insan bütün zararlı varlıkların, hatta şeytanların seviyesine inebilir. Nitekim bu yolda giden Ebu Cehil, Firavun, Deccal gibi zararlı şahsiyetler şeytanların seviyesine inmişlerdir.

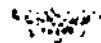
Hülasa, istidad cihetiyle Cenab-ı Hak insanları en güzel kıvamda yaratmıştır. İnsanlara bir cüz'i irade vererek bu istidadı iki cihetle kullanma özgürlüğünü vermiştir. O cihetlerden birisi Cenab-ı Hakk'ın göstermiş olduğu yolda gitmektir ki, buna doğru yol denir. Bu yolda gitmek hayırları, iyilikleri, güzellikleri tercih etmektir ki, müminlerin takip ettiği yol budur. Ve istidatların iyilik noktasında gelişmesine vesiledir.

Diğer yol ise Cenab-ı Hakk'ın razı olmadığı ancak nefis ve şeytanın insanı teşvik ettikleri yoldur. Bu yol bütün şerlerin ve fenalıkların kaynağıdır. O yolda gidenlerin istidatları şerleri yapmak ve zarar vermek noktasında gelişir. İnsanların arasındaki huzur ve mutluluğu kaybetmeye sebep olur. Şimdi bu kadar karışık olan hal-i âlem buna şahittir.

Cenab-ı Hak, bu fitratımızı fitrî olan vazifelerinde sarf etmeyi nasip eylesin. Âmin.

KAYNAKÇA

- Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Arapça Nüshası, Beyrut, 1988.
- Ahmed bin Hanbel, Müsned, Dar'ul Hadis, Arapça Nüshası, Kahire, 1995.
- Ahmed bin Hanbel, Müsned, Daru'l-Hadis, Arapça Nüshası, Kahire, 2008.
- Ahmed bin Hanbel, Müsned, Müessesetü'r-Risâle, Arapça Nüshası, Beyrut, 1997.
- Ahmed Husrev Hattı, Kur'an-ı Kerim ve Meâli, Hayrat Neşriyat, Isparta, 2013.
- Bediüzzaman, Altınbaşak Neşriyat, Osmanlıca Nüshası, İstanbul, 2013.
- Bediüzzaman, İşaratü'l-İcaz, Altınbaşak Neşriyat, Arapça Nüshası, İstanbul, 2010.
- Bediüzzaman, Kastamonu Lahikası, Hayrat Neşriyat, Osmanlıca Nüshası, İstanbul, 2011.
- Bediüzzaman, Lem'alar, Altınbaşak Neşriyat, Osmanlıca Nüshası, İstanbul, 2007.
- Bediüzzaman, Mektubat (1. ve 2. Cildinden faydalanılmıştır), Altınbaşak Neşriyat, Osmanlıca Nüshası, İstanbul, 2011.
- Bediüzzaman, Mesnevî-i Nuriye, Hayrat Neşriyat Yayınları, Osmanlıca Nüshası, Isparta, 2015.
- Bediüzzaman, Mesnevî-i Nuriye-i Arabiye, Hayrat Neşriyat, İstanbul, 2008.
- Bediüzzaman, Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Altınbaşak Neşriyat, Osmanlıca Nüshası, İstanbul, 2009.
- Bediüzzaman, Sözler, Altınbaşak Neşriyat, Osmanlıca Nüshası, İstanbul, 2013.

- Bediüzzaman, Şualar (1. Cildinden faydalanılmıştır), Hayrat Neşriyat Yayınları, Osmanlıca Nüshası, İstanbul, 2011.
- Bediüzzaman, Zülfikar, Altınbaşak Neşriyat, Osmanlıca Nüshası, İstanbul, 2011.
- Ebu Bekr İbn Muhammed Şettâ Ed-Dimyâti, İânet-üt Tâlibin, Dâru İhyâi'l Kütübi'l Arabiyye, Arapça Nüshası, Haleb, 2015.
- Ebu Davud, Sünen, Darü'r-Risâletü'l-Alemiyye, Arapça Nüshası, Dimeşk, 2009.
- Heysemî, Mecmau'z-Zevaid ve Menbau'l-Fevaid, Daru'l-Kitabü'l İlmiye, Arapça Nüshası, Beyrut, Tarih Tespit Edilememiştir.
- Heysemî, Mecmau'z-Zevaid ve Menbau'l-Fevaid, Yayınevi Tespit Edilememiştir, Arapça Nüshası, Beyrut, 1994.
- Hindî, Kenzü'l-Ummal, Müessesetü'r-Risâle, Arapça Nüshası, Beyrut, 1985.
- Hindî, Kenzü'l-ummâl fi süneni'l-akvâl ve'l-efâl, Müessesetü'r-Risâle, Arapça Nüshası, Beyrut, 1989.
- Hindî, Kenzü'l-ummâl fi süneni'l-akvâl ve'l-efâl, Müessesetü'r-Risâle, Arapça Nüshası, Beyrut, 2008.
- İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bari, Sahih-i Buhari Şerhi, Daru's-Salam, Arapça Nüshası, Riyad, 2000.
- İbn Mâce, Sünen, Daru İhyaü'l-Kütübi'l-Arabiyye, Arapça Nüshası, Kahire, 1918.
- İbn Mâce, Şerh-i Müsnedi, Dar El-Marife, Arapça Nüshası, Beyrut, 1996.
- İmam Gazalî, İhya-yı Ulumi'd Din Tercümesi, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1974.
- İmam Münziri, Tergib ve Terhib, Dar'ul Kitab el-İlmiyye, Arapça Nüshası, Beyrut, Tarih Tespit Edilememiştir.
- İmâm Nevevî, Mecmû' Şerhu'l-Mühezzeb, Mektebetü'l-İrşad, Arapça Nüshası, Cidde, 1980.
- İmam Kurtubi, Camiu Li Ahkami'l-Kuran, Buruc Yayınları, İstanbul, 2003.

- Kurtubî, Tefsir-i Camiu'l-Ahkamu'l-Kur'an, Daru'l-Fikir, Arapça Nüshası, Beyrut, 1952.
- Mevlâna Celaleddin Rumî, Mesnevî-Şerif, Sufi Kitap Yayınevi, Yer ve Tarih Tespit Edilememiştir.
- Münavî, Feyzul-Kadir Şerhu'l-Câmi's-Sağır, Daru'l-Kütübi'l-İlmiye, Arapça Nüshası, Beyrut, 1971.
- Münavi, Feyzü'l-Kadir, Daru'l-Fikir, Beyrut, Arapça Nüshası, 1972.
- Sahih-i Müslim, Daru'l-Feyha, Arapça Nüshası, Dımeşk, 2010.
- Suyuti, Câmiu's-Sahîh, Arapça Nüshası, Riyad, 1998.
- Şemseddin Sehâvî, Makasidü'l-Hasene, Daru'l-Kütübi'l-İlmiye, Arapça Nüshası, Beyrut, 1971.
- Taberanî, El-Mu'cemu'l-Evsat, Daru'l-Harameyn, Arapça Nüshası, Beyrut, 1995.
- Tirmizi, Camiu'l-Kebir, Daru'l-Garbi'l-İslam, Arapça Nüshası, Beyrut, 1994.
- Tirmizi, Camiu'l-Kebir, Daru'l-Garbi'l-İslami, Arapça Nüshası, Beyrut, 1996.

NUR DERYASINDAN PIRİLTILAR

M. Zakir ÇETİN

İman hakikatleri ve İslâmî ahlaka dair yazılan otuz makaleden oluşan bu mühim eser; ayetler, hadisler ve onların hakiki bir tefsiri olan Risâle-i Nûrlardan istifade edilerek yazılmıştır. Öylesine ki her bir makale dünya ve âhiret saadetine vesile olabilecek ehemmiyettedir.

Meseleler güzel tasvir edilmekle beraber Risâle-i Nûr'un metoduyla her mesele akıl ve mantık ölçülerine dayanılarak delil ve burhanlarla îzâh ve ispat edildiğinden bu hakikatler hususunda herhangi bir şek ve şüpheyeye açık kapı bırakılmamıştır.

ISBN 978-625-7575-06-5

9 786257 575065